

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25,—
za tuzemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor, Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje, Kocenova ul. 8. Tel. št. 190.

Rokopis se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Sestanek sveta DN

**Na dnevnem redu so bila zgolj brezpomembna po-
ročila — Gospodarska kriza se čuti tudi pri finan-
cah Društva narodov**

Zeneva, 23. septembra. Š. Svet Društva narodov se je dopoldno pod predsedstvom irskega ministrskega predsednika De Valere sestel k svojemu 68. zasedanju. Ker so bila na dnevnem redu prve seje samo vprašanja, ki niso posebne važnosti, kakor poročilo o opiji, o duševnem sodelovanju in o suženstvu, je bila glavna pozornost posvečena predsedniku De Valeri, ki ga je svojačasno obsodilo na smrt sodišče države, katere predstavnik je sedel danes na njegovi levi strani, namreč angleški zunanji minister Simon. V krogih angleške delegacije so spremljali predsedovanje De Valere z dokaj deljenimi občutki.

Svet Društva narodov je imel najprej tajno sejo, na kateri je generalni tajnik sir Erick Drummond poročal o finančnem položaju uprave Društva narodov. Pritoževal se je, da prihajajo prispevki posameznih držav, članic Društva narodov, zelo neredno, kar zelo nepovoljno vpliva na finančni položaj te najvažnejše mednarodne ustanove.

Takoj nato je sledila javna seja, ki jo je otvoril predsednik De Valera z govorom v spomin na dni umrlega komisarja Društva narodov v Odanku, grofa Gramine. Prisotni so poslušali njegov govor stoje, nakar je bila seja v znak žalosti za 5 minut prekinjena.

Po zopetni otvoritvi seje se je italijanski delegat zahvalil za žalno manifestacijo, nakar je sledilo poročilo nemškega zunanjega ministra Neuratha o delu gospodarskega odbora Društva narodov. Poročilo naglašalo, da za sedaj še ni mogoče ugotoviti znatnejšega izboljšanja položaja v mednarodni trgovini, vendar pa se že kažejo razni znaki izboljšanja, ki jasno kažejo, kako zelo je potrebno čim tesnejše mednarodno sodelovanje za uspešno borbo proti gospodarski depresiji. To se vidi tudi po rezultatih konference v Stresi, pa tudi iz optimističnega pričakovanja svetovne gospodarske konference.

Izven dnevnega reda je svet Društva narodov razpravljal o sporu med Bolivijo in Paragvajem. Dosedanji predsednik sveta Društva narodov Louis Matos (Guatemala) je v zvezi s tem poročal o svojih dosedanjih posredovanjih in opozarjal na poziv 19 ameriških republik, naj bi se spor

rešil na miren način. Naprosil je svet Društva narodov, naj podpre to stremljenje in to sporoči omenjenim državam.

Španski delegat Madariaga se je zavzemal za konkretnije sklepe, opozarjajoč na odgovornost Društva narodov na podlagi čl. 10. in 11. statuta Društva narodov. Po njegovem mnenju naj bi svet Društva narodov imenoval posebnega poročevalca ali pa tričlanski odbor, ki naj bi se podrobno bavil s tem sporom. Predsednik De Valera je pristal na to, da bo svet Društva narodov v primernem trenutku postopal po pobudi Madariage.

Svet Društva narodov je nato brez debate sprejel poročilo jugoslovenskega zunanjega ministra Boška Jelića, o delu komisije za opij in poročilo zastopnika Italije o ratifikaciji in podpisu opijske konvencije.

Francoški delegat Paul Boncour je poročal o delu komisije za mednarodno sodelovanje, ki je bilo prav tako sprejeto soglasno. Svet Društva narodov je nato izrazil še svoje zadoščenje nad delom odbora za moralno razorožitev in odbora za proučevanje o reformi vzgoje na Kitajskem. Naposled je sklenil, da pride jutri na dnevni red zahteva japonske vlade po odgoditvi razprave o Lyttonovem poročilu. Seja je bila potem zaključena in bo prihodnja jutri ob 11. dopoldne.

Zeneva, 23. septembra. A.A. Japonski zastopnik Nagoaka je Paul Boncourju obrazložil vzroke, zakaj Japonska želi, da bi svet DN odložil debato o Lyttonovem poročilu za nekaj tednov.

Zeneva, 23. septembra. A.A. V dobro poučenih krogih zagotavljajo, da so brez vsake podlage vesti, da bi bila Francija spremenila svoje stališče nasproti Japonski v mandžurskem vprašanju.

New York, 23. septembra. A.A. »New York Times« pravi, da je bil namen misije senatorja Reeda v Londonu in Parizu sondiranje terena pri francoski in angleški vladi glede niunega stališča v mandžurskem vprašanju. List smatra, da je senator dobil vtis, da so simpatije obeh vlad bolj na strani Japonske.

Budimpešta, 23. septembra. s. Na zboru vaju Društva narodov bo Madžarsko zastopal general kavalrije Tanczos, ki je danes odpotoval v Zenevo.

Grof Bethlen odločujoča sila

**Po izjavah grofa Bethlena bo madžarska vladna kriza kmalu rešena
Avdijenca Bethlena pri Horthyju**

Budimpešta, 23. septembra. Š. Vladna kriza je po svojem razvoju dala zopet nov dokaz, da je na Madžarskem edino odločujoči činitelj grof Bethlen, ki je, kakor znano, v najtesnejših stikih z bivšo avstrijsko cesarico Zito. Njegov odstop po 10 letnem predsedovanju madžarski vladi je bil, kakor se vse bolj kaže, samo dogovorjena igra. Za kulise je tudi vse čas predsedovanja grofa Karolyja odločeval sam, kar se je jasno pokazalo baš sedaj po odstopu Karolyjeve vlade. 128 poslancev stranke edinstva je zastopalo njegovo politiko, dočim je bil grof Karoly odvisen od neznatne skupine 28 poslancev. Sprva se je zdelo, da se bo kriza zaradi grozečega razkola glavne vladne skupine, stranke edinstva, zelo zavlekla, že danes pa je jasno, da bo bodoča vlada zopet sestavljena po volji grofa Bethlena. Grof Bethlen, ki se je večer vrnil s svojih posestev v Budimpešto, je imel skor vsi noč trajajočo konferenco z vodstvom stranke. Davi je izjavil novinarjem, da bo kriza kmalu rešena. Njegova napoved se bo, kakor vse kaže, uresničila. Grof Bethlen je bil popoldne v dolgi avdijenca pri državnem upravitelju Horthyju. Gre samo za to, ali bo grof Bethlen sam prevzel sestavo nove vlade, ali pa bo zopet postavil slavnatega

moža, ki bo šel namesto njega po konstanj v žerjavico. Madžarska stoji ne samo pred važnimi znanje-političnimi dogodki, kakor so novo mednarodno posojilo, reševanje agrarne krize in vprašanje moratorija za stare dolgeve, marveč tudi pred kritičnim notranje-političnimi zadevami, ki izvirajo iz vse večje opozicije širokih ljudskih slojev v zvezi s splošno agrarno reformo in v zvezi z vedno odločnejšo zahtev po agrarni reformi. Zdi se, da se bo grof Bethlen rešiti neposredne odgovornosti za rešitev teh vprašanj, dasi ni nobene dvoma, da bo bodoča vlada sestavljena tako, kakor bo želel in predlagal grof Bethlen.

Budimpešta, 23. sept. g. Kljub prvotnim dispozicijam se vršijo sedaj pogajanja za pospešeno rešitev krize. Popoldne je bil pri državnem upravitelju sprejet v enourni avdijenca grof Bethlen. Po avdijenca je izjavil na vprašanje novinarjev, ali bo prevzel sestavo vlade, da se v nobeni smeri ni padla odločitev. Predložil je državnemu upravitelju splošen predlog. Ali bo še enkrat sprejet od državnega upravitelja, ne ve. Po grofu Bethlenu je državni upravitelj sprejel še predsednika obeh zbornic. Prihodnje avdijenca so določene šele za ponedeljek.

Sporazum med indskimi voditelji

**Delegati indskih nacionalistov so se sporazumeli z nedotakljivimi —
Sporazum je Gandhi odobril in bo prenehal strdati, ko bo nanj pristal
tudi Macdonald**

Poona, 23. septembra. A.A. Minilo je že 70 ur, odkar se Gandhi posti. Na njegovem obrazu se opaža utrujenost in oči so vdrite. Kljub temu pa ima še toliko energije, da narekuje množična pisma in sprejema obiskovalce. Zdravniki so mu svetovali, naj le malo govori, da bo dovolj pri močeh za bližajočo se konferenco.

Gandhi je danes sprejel več voditeljev »nedotakljivih«, ki se zavzemajo za mešane volitve. Med njimi je bil tudi Pandit Malaviya, ki je po razgovoru izjavil, da pride lahko do sporazuma že danes.

Voditelji »nedotakljivih« so Gandhija pooblastili, da sme skleniti v njihovem imenu čim boljši sporazum z glavnim voditeljem »nedotakljivih« Ambedkarjem, ki je za ločena volilna okrožja. Na drugi strani je Gandhi izdal komunikacijo, s katerim poziva prebivalstvo, naj se vzdrži glavnih stavk, ki so jih nekateri hoteli izvršiti v simpatiji do njega. Dobil je namreč več pism in brzojavk, v katerih so mu Indci javljali, da bodo tudi oni no njegovem zaledu stopili v glavnino stavko. Gandhi jih prosi, naj to opuste, pač pa naj rešijo vse store, kar je v njihovi moči, da odpravijo predsodke, ki so privedli do tega,

da je del prebivalstva postal »nedotakljiv«. London, 23. septembra. A.A. Po vestih iz Poone so se indski delegati in voditelji »nedotakljivih« sporazumeli glede statuta »nedotakljivih«. Gandhi je sporazum odobril, vendar pa hoče počakati, da pristane nanj tudi Macdonald, nakar bi šele prenehal s postom.

Neuspehi ruske petletke

Riga, 23. septembra. A.A. Uradni statistični podatki sovjetske vlade ne morejo več prikriti, da petletni načrt ni obrodil tistih sadov, ki jih je vlada pričakovala. Posebno slabo se je obnesla eksplozivna premoga in produkcija težke industrije, ki kaže ne samo nižje številke, kakor jih je določal načrt, nego celo nižje od produkcije v l. 1931. Da vlada nekoliko oživi ugaslo navdušenje ljudstva, nameravajo sovjetski delegati in največje moskovske tovarne s pretezo, da praznuje v oktobru obletnico revolucije, izdati plantični poziv na delavstvo, naj podvpi svojo napore. Sovjetska vlada se zateče k takim pozivom vselej, kadar se pojavijo velike težave.

VPRAŠANJE RAZDOLŽITVE KMETOV

**Važna izjava ministra za kmetijstvo — Izpremenitev kratkoročnih
posojil v dolgoročna, znižanje obrestne mere, poravnava za preza-
dolžene kmete**

Beograd, 23. septembra p. Najaktualnejši problem, o katerem se razpravlja ne samo v vseh gospodarskih, marveč tudi v vseh parlamentarnih krogih, je gotovo problem kmečkih dolgov. Kakor znano, poteče dne 11. novembra rok sedaj veljavnega začasnega zakona o zaščiti kmetov. Poleg blagodejnih posledic, ki jih je imel ta zakon v pogledu zaščite kmetov, pa so se pri izvajanju zakona v praksi pojavile tudi prav neugodne posledice. Dočim je zakon na eni strani preprečil prisilno prodajo zadolženih kmečkih posestev in s tem propadanje kmečkega gospodarstva, pa je na drugi strani zelo neugodno vplival na kreditne razmere v državi. V težaven položaj so prišli posebno trgovci in obrtniki na deželi, ker so kmetje, sklicujoč se na določbe zakona, ustavili plačila svojih dolgov na račun dobavljenih živil in raznih drugih potrebščin. Pa tudi mnogi denarni zavodi so prišli v stiske. Ni čuda, da se zato vsehposodnega največja važnost na to, kako se bo to vprašanje reševalo dalje. Ob priliki snrejetja sedaj veljavnega zakona o zaščiti kmeta je bilo izrecno naglašeno, da predstavlja ta zakon samo provizori za šest mesecev. Med tem časom naj bi se vprašanje razdolžitve kmetov podrobno proučilo, zbrali točni podatki o višini kmečkih dolgov in vse potrebne gradivo, potrebno za natančnejšo proučitev tega, za naše celokupno narodno gospodarstvo življenjsko važnega problema. Po vsaj državi se je vršilo že nešteto konferenc, zborovanj in

posvetovanj, na katerih se je razpravljalo o tem vprašanju.

Iz stališč, ki so jih zavzele posamezne stanovske organizacije poedinih panog našega gospodarstva, se da izločiti dve glavni točki: 1. Da se mora najti način, kako pomagati kmetu, da ne propade zaradi dolgov, in 2. da se zakon o zaščiti kmetov v sedanjih obliki ne more več podaljšati. S tem pa se pojavlja vprašanje, kako naj se reši ta problem. Predlogi, ki prihajajo z raznih strani, so tako različni, da je težko najti neko srednjo, za vsa državo primerno linijo. Saj so tudi gospodarske prilike v pogledu kmetijstva v posameznih pokrajinah zelo različne, vrhu tega pa so tudi kreditni odnosi docela različni.

Z velikim zanimanjem je zaradi tega vsa javnost sprejela izjavo, ki jih je podal minister za kmetijstvo g. Juraj Demetrović snoči na banketu Udruženja jugoslovenskih agronomov, ki imajo sedaj svoj kongres v Beogradu. Gospod minister se je v svojem nagovoru na banketu v nizu problemov našega poljedelstva dotaknil tudi vprašanja razdolžitve kmetov in napovedal, da se bo reševanje tega problema gibal v okviru naslednjih temeljnih načel:

1. Kratkoročna posojila naj bi se izpremenila v dolgoročna, ki bi se odplačala v manjših obrokih v daljši dobi let. S tem bi bilo pomagano že veliki večini kmetov, ki jih tarejo baš kratkoročna posojila, ki jih sedaj zaradi nazadovanja cen kmečkih proizvodov ne morejo odplačati tako, kakor so jih zamislili ta-

krat, ko so posojila najeli, bodisi za razne investicije, bodisi za nabavo plemenite živine, nabavo poljedelskih strojev itd.

2. Sorazmerno naj bi se znižala obrestna mera. Vprašanje obrestne mere je sploh eno izmed poglavitnih vprašanj našega narodnega gospodarstva. Seveda se bo moralo vprašanje znižanja obrestne mere reševati generalno, ne samo za poljedelske, marveč tudi za vse ostale kredite.

3. Prezadolženim kmetom, to je onim, katerih dolg presega 60 odstotkov vrednosti njihovega celokupnega premoženja, naj bi se omogočila poravnava na enak način, kakor velja to za trgovino, obrt in industrijo. Na ta način bi se najpravičnejše doseglo znižanje kmečkih dolgov in rešil problem prezadolženosti. Po podatkih, ki so dosedaj na razpolago, bo takih primerov le malo, ker kažejo statistike, da naš kmet v splošnem ni prezadolžen.

4. Izvedla naj bi se organizacija kmetijskih zbornic, ki ne bi smele biti izrazito stanovske organizacije, marveč v prvi vrsti instrument za pravilno zastopstvo interesov našega kmetijstva.

To je prva avtoritativna izjava o problemu kmečkih dolgov, ki kaže, da se merodajni krogi intenzivno bavijo s tem problemom. Vsekakor bo to eno izmed prvih in glavnih vprašanj, ki se bo z njim bavilo Narodno predstavništvo na svojem jesenskem zasedanju, ki se bo pričelo v začetku prihodnjega meseca.

Hitlerjeva stranka se krha

**Snovanje disidentskih skupin narodnih socialistov — Pa-
pen pride pred parlamentarni nadzorstveni odbor**

Berlin, 23. septembra. A.A. Pruski deželni zbor je sprejel s 156 glasovi proti 84 glasovom sklep, na podlagi katerega morajo pruski uradniki spoštovati in braniti ustavo, dokler jo spoštuje in brani tudi vlada. Pri glasovanju se je 45 centurmešev absentiralo. Ironija tega sklepa je v tem, da je z njim odloženo vprašanje razpusta deželne zbornice.

V več nemških krajih so se ustanovile disidentske skupine narodne socialistične stranke. Tako je n. pr. v Berlinu nastala nemška delavska socialistična stranka, v Hamburgu rasistično socialistično gibanje za osvoboditev Nemčije, v Oldenburgu pa nemška opozicijska revolucionarna stranka svobode. Kakor poročajo, se podobne stranke ustanovljajo tudi na Bavarskem.

Glede na številčno moč hitlerjevske stranke seveda ne gre pripisovati tem lokalnim disidentskim tvorbam prevelikega pomena. V nemških političnih krogih vidijo v tem pojavu predvsem znak trenutnega valovanja javnega mnenja, ne izključujejo pa možnosti, da bi tako gibanje s časom moglo omajati trdno zgradbo narodne socialistične stranke.

V enakem smislu komentirajo tudi izpremembo, do katere je prišlo v gospodarskem odseku Hitlerjeve stranke. Dr. Wagnerja, ki je doslej užival velik ugled v stranki, je čisto nepričakovano zamenjal Pfumck, ki je znan zagovornik protikapitalistične struje.

Berlin, 23. septembra. s. Pruski deželni zbor je danes sprejel narodno-socialistični in sličen komunistični predlog o prekinitvi kazni političnih jetnikov. Nadalje je bil sprejet komunistični predlog o amnestiji narodno-socialistični predlog o ukinitvi zasilne odredbe o posebnih sodiščih in nemško-nacionalni predlog o dodelitvi teroristič dejanj režnim sodiščem namesto posebnim.

Berlin, 23. septembra. A.A. Na večerajšnji seji odbora za zaščito parlamentarnih pravic, ki razpravlja o sporu med državnim kancelarjem Papenom in predsednikom razpuščenega juliskega državnega zbora Goeringom, je prišlo do komičnega incidenta. Kakor znano, je predsednik tega odbora, socialistični poslanec Loebe, bivši dolgoletni predsednik državnega zbora, že pred nekaj dnevi predlagal, naj bi se kot nepristranska priča na seji odbora predvajala gramofonska plošča, na kateri so v kratkem trenutku razpusta parlamenta posneli diskusijo med državnim kancelarjem in predsednikom Goeringom.

Na večerajšnji seji so to res poskusili, ko pa je plošča začela teči, se je začel samo strašen ropot in vikanje, semtertja tudi smeh, nikjer pa ni bilo sledu o kancelarjevom ali predsednikovem glasu. Predsednik je zato odredil, naj se plošča ustavi, nato pa je sredi splošnega smeha izjavil: »Glavna priča nas je pustila na cedilu! Zdi se, da se bomo morali namesto tega mehaničnega svedoka zadovoljiti z živimi pričami.«

Državni kancelar Papen je poslal izjavo, da je pripravil priti pred odbor, dodal pa je, da smatra, da bo imela seja odbora samo čisto akademski pravniški pomen.

Berlin, 23. septembra. s. Nadzorstveni odbor državnega zbora je danes odposlal vabila državnemu kancelarju, znanemu ministru, notranjemu ministru in državnemu tajniku kancelarjevega urada, da bodo pričali v preiskavi o dogodkih na seji državnega zbora dne 12. septembra. Ali se bo vlada odzvala povabilu, še ni znano.

Vratislava, 23. septembra. A.A. Oblast je razpustila republikanski »Reichsbanner« v Orlau-u v Šleziji. Odlok pruskega državnega komisarja navaja kot razlog za razpust krvave incidente, ki so se vršili 10. julija t. l.

Mussolini o zblizanju s Francijo

**Mussolini se zavzema za sporazum s Francijo, napoti
pa mu je poleg drugega tudi jadransko vprašanje**

Pariz, 23. septembra. g. Radikalno - socialistični list »Republique« objavlja razgovor svojega posebnega poročevalca z italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem, ki je izrazil svoje veselje, ker ga je posetil levičarski novinar. Po mnenju Mussolinija morajo ljudje levega najbolj razumeti fašizem, dočim so ljudje desnice v enoletni konservativni in reakcionarni. Fašizem ni niti konservativen, niti reakcionaren.

Glede francosko - italijanskih odnosov je izjavil Mussolini, da po njegovem mnenju ne obstajajo nerešljiva vprašanja med Francijo in Italijo. Jadransko vprašanje je sicer zelo važna zadeva, toda francosko-jugoslovenska zveza gotovo ni posebnega odnosa med Francijo in Italijo. V dveh velikih vprašanjih pa se moreta Francija in Italija sporazumeti. Vedno smo, je naglašal Mussolini, zahtevali zvezo med reparacijskim vprašanjem in vprašanjem dolgov: da, celo več, zahtevali smo njuno izločitev iz mednarodnih problemov in njuno ukinitve, kar odgovarja francoski tezi.

O razorožitvenem vprašanju je dejal Mussolini: Ako se hoče preprečiti zopetna ob-

orožitvev Nemčije, obstoji samo ena rešitev, konkretno znižanje oborožitve. Versailleska mirovna pogodba je nemško razorožitev določila kot pripravo za splošno razorožitev. Mussolini je nato nadaljeval: V Franciji ne smemo gotovih izjav italijanskih državnikov tako oestro obsolati. Zrakoplovni minister je nedavno govoril zelo oestro proti Franciji, vendar pa je pri tem imel v mislih obrambo svojega zrakoplovnega brodogra.

Vojna v Južni Ameriki

Asuncion, 23. sept. A.A. Vojno ministristvo je izdalo komunikacijo, po katerem so paragvajske čete spet zavzele utrdbo Falcon.

Buenos Aires, 23. sept. A.A. Iz Asunciona poročajo, da bo paragvajska vlada objavila noto o svojem stališču napram ženevskemu protokolu z dne 2. oktobra 1924, na katerega se sklicuje Bolivija, češ, da ga je Paragvaj kršil. Paragvajska vlada bo v prvi vrsti zahtevala varnost in jamstvo, da ne bo vloza demobilizaciji napadeno.

Dr. Vrančič predsednik višjega deželnega sodišča v Ljubljani

Beograd, 23. septembra. p. K. Vel. kralj je na predlog ministra pravde podpisal ukaz, s katerim je imenovan za predsednika višjega deželnega sodišča v Ljubljani gosp. dr. Ivan Vrančič, apelacijski sodnik višjega deželnega sodišča v Ljubljani.

Izpremembe v nemški diplomaciji

Berlin, 23. septembra. A.A. Predsednik nemške republike Hindenburg je imenoval bivšega pariškega poslanika v. Höscha za poslanika v Londonu, Rolanda Kosterja za poslanika v Parizu in v. Hassla za poslanika v Rimu. Bivši poslanik v Rimu v. Schubert je postavljen na razpoložanje.

Rim, 23. septembra. A.A. Doznava se, da je italijanska vlada odobrila imenovanje v. Hassla za nemškega poslanika v Rimu in naslednika v. Schuberta.

Finančna pooblastila rumunske vlade

Bukarešta, 23. septembra. g. Rumunski senat je večeraj odobril celo vrsto finančnih pooblastil za rumunsko vlado, po katerih more vlada z enostavnim sklepom izvesti črtanje v državnem proračunu. Poleg tega je senat sprejel dodatni predlog, ki pooblašča vlado, da more državnim namensčenim izplačati njihove plače sorazmerno s faktičnim stanjem v državi blaginji. To pomeni nadaljnje znižanje plač državnih uradnikov, ker ne razpolaga državna blagajna več kot s 50 odstotki preliminarnih dohodkov. Ta dodatni predlog mora sprejeti še poslanska zbornica. Časopisje živahno komentira to vprašanje. »Adeverul« je določeno proti dodatnemu predlogu ter imenuje finančno politiko vlade finančno diktaturo.

Amerika za ohranitev zlatega standarda

Washington, 23. septembra. A.A. Čuje se, da bo ameriška vlada na svetovni gospodarski konferenci zahtevala ohranitev zlatega standarda in skušala doseči revalorizacijo srebra, vendar pa Zedinjene države ne bodo vztrajale na uvedbi bimetalizma, pač pa na tem, da se zvišajo cene sirovin, ki so glavni pogoj za povratek blagostanja.

Vladna kriza na Švedskem

Stockholm, 23. septembra. A.A. »Ny Tid«, orzan socialističnega voditelja Hanssona, ki je dobil mandat za sestavo nove švedske vlade, pravi: Položaj je tak, da je treba najprej preizkusiti, kako bi se dala sestaviti socialistična vlada s takim program, da bi se ji zagotovila podpora ljudske stranke. Če bi taka rešitev ne bila izvedljiva, bi prišla v poštev sestava vlade, ki bi jo tvorila socialistična stranka sama brez parlamentarne podpore drugih strank.

Slomškov državniški akt

Da smo Slovenci v zgodovini stoletij ohranili vsaj svoje današnje število in ohranili toliko svoje zemlje, moglo bi se imenovati naravnost čudež v zgodovini narodov. Vse, karkoli je možno, da ovira razvoj naroda, se je nagromadilo proti nam. Lahko se pred celim svetom ponasamo s svojo žilavostjo in notranjo silo, ki je bila sicer dolgo, dolgo latentna, kakor nas je na vendar ohranila živa. Svoje lastne državnosti nismo imeli, tudi nismo imeli svojerodnega plemstva. Bili smo narod kmetov, ki je sicer morda produciral posamezne meščane, ni pa dal našega meščanstva. Problem razvoja meščanstva kot političnega činitelja se bo moral obravnavati posebej. To vse so vprašanja, ki se avtorju, pečajučemu se s politično-sociološkimi problemi, naravnost vsiljujejo.

Slovenci kmečki narod je bil naravnost z zvezanimi rokami izročeni tujim oblastnikom, ki so odločali o njegovi usodi. Ne govorimo danes o dobi graščakov in patrimonialne gospodke. Takrat je bil kmet tlačan, odvisen ne le gospodarsko, ampak tudi osebnostno. »Sveta povelja«, kakor so imenovali idealisti leto 1848, je sicer prinesla nekaj oddiha. Toda to se je komaj poznalo. Revolucija tega historičnega leta nas je našla nepripravljene, kakor do zdaj še sploh vsaka revolucija. Zato nam ni prinesla bistvenih sprememb. Na mesto graščakov so nastopili državni uradi, ki pa so nam v takozvani ustavni dobi koncem šestdesetih let naivno nadvlado nemške gospodke nadomestili z zavestno germanizacijo, kakor je prej ni bilo.

Težave za naš razvoj v narodno-političnem oziru so ostale tudi v tej dobi. Ostali smo razkosani na posamezne upravne telesa, dežele, ki so v šestdesetih letih od avstrijskih državniških ideologov dobile naziv »historično-političnih individualitet«. Tem tvorbam, ostankom iz predmarčne dobe, se je prilagodila avstrijska ustava in uprava. Realni efekt za Slovence je bil, da smo ostali razdeljeni na štiri »kronovine«, Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorje. O mejnikih, s katerimi nas je obdaril dualizem, niti ne govorimo. Da teh mejnikov ni bilo, bi se bili Jugoslovenci v Avstriji tekom stoletij najbrž zlihi s Hrvati v eno mogočno celoto.

Toda razkosanje po deželnih mejah še ni bilo vse. Po tej razdelitvi je dobila vsaj Kranjska svoj teritorij, ki je bil sicer prvotno nemški vladan, ki pa je imel možnost za nacionalni razvoj. Slovenci na periferiji pa so bili brez moči. V deželnih zborih se niso mogli uveljaviti, državni uradi pa so bili itak samonemški. Saj je država še v mnogo poznejših časih glede sodišč potvorila ustavni izraz »v deželi običajen jezik« v »deželi pri sodiščih običajen jezik«. In nemški jezik je gospodaril dalje, prav do neslavne smrti Avstrije.

Vpliv državnih in deželno-autonomnih uradov pa še ne bi bil utemeljen smrtno nevarnosti za narodno zavednost našega kmečkega ljudstva. Uradi niso segali pregloboko v narodovo dušo. Obvladala sta pa dušo cerkev in šola, obe instituciji, ki sta po naravi sami najbolj organično zvezani z najširšimi narodnimi plastmi, v prvi vrsti z narodovim naraščanjem.

Resnična vladarica duš je bila cerkev, kajti ona ni imela na skrbi samo bogoslužja, ki je bistveno vplivalo na življenjsko smer kmečkega ljudstva. Cerkev je imela do avstrijske šolske reforme l. 1868 tudi v absolutni oblasti osnovno šolstvo.

V tem pogledu pa je bilo za Slovence usodno, da so bili izven Kranjske in Primorja razdeljeni na tri škofije: lavantinsko (labudsko), krško (celovško) in sekovsko (graško). Ta razdelitev je bila še hujska in usodnejša, nego deželna. Krška škofija je obsegala Koroško brez velikovškega okrožja, sekovska je segala v živo meso štajerskih Slovencev, daleč preko Drave na jug, lavantinska pa je bila mešana. V njo je spadalo celo velikovsko okrožje skoro do Wolfsberga, srednjestajerski okraj Sv. Florjana in celo celjasko okrožje. To je bilo stanje po jožefinski razmejitvi škofij leta 1804.

Posledica te cerkvene razdelitve je bila, da je bilo osnovno šolstvo na Štajerskem izven celjskega okrožja popolnoma nemški usmerjeno. — To je bilo čisto naravno. Slovenske bogoslovce izven Ljubljane takrat sploh ni bilo, štajerski duhovniki so se šolali v Gradcu, koroški pa v jezuitski bogoslovni v Celovcu. Slomšek sam se je zavedal, da niso bili niti vsi duhovniki slovenskega rodu sposobni zmoliti običajni, narodnemu jeziku v cerkvi pripuščenih molitev. Še slabše je bilo s krščanskim naukom ali celo s pridigovanjem. Slomšek je že kot spirital v Celovcu (1829—1838) skušal odpraviti ta nedostatek in je prstovoljno poučeval teologe v slovenščini in v slovenski retoriki. Saj je že svojčas kot bogoslovec širil znanje slovenskega jezika in ljubezen do njega med svojimi tovariši.

Da se Slomškovo delo pravo oceni, je treba vedno poudarjati, da so se ti početki njegovega dela vršili v avstrijski predmarčni dobi, pred začetkom narodnostnega gibanja celo v Ljubljani in na Kranjskem.

Ko je postal Anton Martin Slomšek škof, — na lavantinski stolici pri Sv. Andražu, drugi škof slovenskega rodu — je kot eden prvih nacionalnih voditeljev takoj spoznal rakrano cerkvene razdelitve. Pridobil je za svoje mišljenje svojega cerkvenega predstojnika, zagrebškega nadškofa Tarnoczyja, ki je bil po rodu Slovak in ni imel smisla za germanizatorne tendence. Slomšek je takoj od l. 1846, ko je nastopil svoje škofijsko

dostojanstvo, mislil, kako bi uredil bogoslužno in šolsko vprašanje svoje domovine, Spodnje Štajerske. Vedel je, da brez žrtve ne pojde. Iz nove škofije je moral izpušiti slovenske Korošce. Toda to je bilo manjše zlo. Gradec je bil absolutno nemški centrum, Koroška pa je bila takrat manj nemška dežela, vsaj v južnovzhodnem delu. Celovec je bil še vedno eden od kulturnih središč slovenskega naroda.

Slomšek je bil pač štajerski dete in mu je pred vsem bila pri srcu nacionalna eksistenca štajerskih rojakov. Vedel je, da je na štajerskem treba rešiti mnogo več, kajti graška škofija je obsegala skoraj polovico slovenske štajerske z Mariborom in Ptujem.

Nad dve sto tisoč Slovencev je bilo v nemški sekovski oblasti. Morali so moliti Boga v tujem jeziku in so osnovne šolske nauke morali sprejemati v nemščini.

Od dobe po Slomšku dosežene nove škofijske razmejitve dalje pa je bil slovenski značaj Spodnje Štajerske zagotavljen. Ko je prišla pod odpovedi konkordata in po izdanih avstrijskih školskih zakonih javno šolstvo pod posvetni in seveda nemški vpliv, je bila slovenska podlaga za osnovno šolstvo že tako trdna in ustaljena, da ni bilo več mogoče misliti na kako spremembo.

Severno mejo lavantinske škofije se je Slomšku posrečilo potegniti približno v oni črti, ki tvori danes našo severno državno mejo. Ni se mu pa posrečilo doseči vsega, kar bi bil rad. Sekovski škof in avstrijska vlada sta vztrajala na zahtevi, da bodi meja lavantinske škofije ista kakor ona mariborskega upravnega okrožja. Slomšek se je dolgo pogajal, da bi se inkorporirale v njegovo škofijo vsaj še one župnije graškega okrožja — enajst po številu —, ki so imele pretežno slovensko prebivalstvo in kjer je bilo tedaj potrebno bogoslužje vsaj deloma v slovenskem jeziku. Moral pa je popustiti nepremagljivemu odporu vlade in graškega škofa, ker bi bil sicer spravljal v nevarnost celo svoje delo. Privolil je tedaj začasno v gubernijsko mejo mariborskega okrožja, toda z izrecnim pridržkom, da to stori »pro interim«. Hotel je doseči kasneje in postopoma, kar mu ni uspelo na prvi mah.

Toda posrečilo se je to le glede čisto slovenske župnije Marija Snežna. Gradec ni popustil. Slomškovi nasledniki pa tudi niso pritiskali. Okoli 30.000 slovenskih duš je ostalo pod nemško škofijo in ti Slovenci so ostali tudi po razpadu Avstrije izven mej naše domovine. Enaka usoda bi bila brez dvoma zadelo tudi one naše kraje, ki so bili do l. 1859, v sekovski škofiji, ako jih ne bi bilo rešilo velikopotezno Slomškovo delo.

Zato bo Slomškovo ime po pravici sijalo v prvi vrsti onih velikih in zaslužnih mož, ki so ohranili naš narod in mu pripravili pot v lastno državnost. Njegovega državniškega čina se zato s posebno hvalečnostjo spominjamo danes, ob 70-letnici njegove smrti.

Proces proti dr. Jovanoviću in tovarišem

Beograd, 23. sept. p. Proces proti dr. Dragoljubu Jovanoviću in tovarišem pred državnim sodiščem za zaščito države se bliža zaključku. Na današnji razpravi je bilo dokazno postopanje končano. Ker so bili večerjati zaslišani že vsi oboženci in prečitane izpovedi raznih, med preiskavo zaslišanih prič, je sledilo danes samo še čitanje sodnih spisov, namajajočih se na osebne podatke obožencev.

Takoj nato je dobil besedo državni tožilec dr. Čadrov, ki je v daljšem govoru utemeljeval obtožbo in naglašal, da je krivica obožencev dokazana z njihovim lastnim priznanjem. Oboženci so se pri svoji agitaciji posluževali žive in tiskane besede, hujskali k nasilju in s tem ogrožali javni mir in red v državi. Iz zaplenjenih letakov in brošur se vidi, da so se pri tem deloma posluževali celo komunističnih gesel. Početke obožencev je v popolnem nasprotju z zakonskimi odredbami in z ustavo. V brošurah se dela propaganda za spremembo državne ureditve v nasprotju z osnovnim duhom ustave. Vsi oboženci so šli za tem, da bi pri drugih ustvarili razpoloženje za izpremembo razmer v državi na način, kakor so si ga oni želeli in zamislili. Letaki in brošure so brez znanstvene objektivnosti na katero so se nekateri oboženci sklicevali v svojih zagovorih. Ob koncu svojega govora je državni tožilec predlagal, naj se oboženci kaznujejo po zakonu v smislu predlogov obožencev.

Dr. Dragutin Janković, honorarni profesor beogradske univerze, ki zagovarja glavnega oboženca dr. Dragoljuba Jovanovića, je predvsem naglašal, da oboženci ni imeli nikakih zlohotnih namenov. Obširno je govoril o znanstvenem delovanju dr. Jovanovića, citiral mnega raznih pravnikov in naglašal, da oboženci pod federativno ureditvijo države ni smatral politične in državnopravne federacije, marveč samo decentralizacijo unitarizma. Pri utemeljevanju te svoje trditve se je branitelj skliceval na brošure, ki jih je izdal oboženeč, češ, da je že iz njih razvidno, da ni mislil na nasilno preureditev države. Težji je le za evolucijo, ne pa za revolucijo. Zaradi tega naj se za ne sodi po členu 1 in 3 zakona o zaščiti države, marveč naj se mu omogoči nadaljevanje njegovega znanstvenega dela s tem, da ga sodišče oprosti vsake krivde in kazni.

Po govoru dr. Jankovića je bila razprava zaključena in se bo nadaljevala jutri dopoldne. Jutri bodo govorili zagovorniki ostalih obožencev, tako da bo najbrže proces že jutri končan.

Otroška paraliza v Nemčiji

Kuttbus, 23. sept. AA. Ker se je tu pojavilo več primerov infantilne paralize, je oblast zaprla vse ljudske šole v Kuttbusu.

Proučujmo Dalmacijo!

Kdor misli, da se italijanski iredentizem, ki gre predvsem za odepitvijo naše Dalmacije od naše narodne države, goji samo v zadarskem listu »Littorio Dalmatico« in glasilu vojnih prostovoljcev »Volontà d'Italia«, je v zmoti. Danes ni več italijanske lista, ki bi ne zabeleževali napredovanja iredentističnega pokreta in prav posebno se bavijo z iredentistično propagando manjši provincialni listi. Da je propaganda najintenzivnejša ob jadranski obali, je pač razumljivo samo po sebi. Tako je n. pr. pesarski list »L'Adriatico« te dni objavil pod gornjim naslovom članek, s čimer vsebino je res treba seznaniti našo javnost, da bo bolje umela, kako hoče italijanski iredentizem razširiti in poglobiti svojo propagando na škodo naše države.

V uvodu toži članek, da se v Italiji vse premalo deja za »dalmatinsko stvar« in da se mora zlasti mlajši rod, ki se ne spominja nekdanjih »junakihi« bojev za italijanstvo Dalmacije, lotiti z vso vneto proučevanja Dalmacije in dalmatinskega vprašanja. To je tembolj potrebno, ko »z brčkostjo prisostvujemo propagandi, ki se vodi onstran julijske meje, v kraljevini tretih glav in sedmerih jezikov. V Beogradu obstoji kolosalna naprava, ki neprestano troši človekove po voljaših, solah, delavnicah, dasi se to ne dogaja tudi na drugi strani meje. V tem gradivu, ki je vse ena sama žalitev za našo domovino in vse ena sama sovka za našo vojsko, se dela tudi zagrizen, mrzka propaganda za jugoslovenski Test, jugoslovensko Gorico, jugoslovensko Sočo...

Te izmišljotine in pretiravanja naj bi pač podžgala italijanski mladino, da bi se z večjo vneto posvečala iredentizmu, in zato tudi pravi članek: »Vse to so težke stvari. Da bi zapirali oči, bi bilo strahopetno. Mladini je treba dalmatinske zavesti, trdne, čiste, ki naj z navdušenjem zveže prepričanje. Nato pa navaja celo vrsto iredentističnih del in spisov, ki naj jih čita italijanska mladina. Cita naj dela proslulega tržaškega ponarejevalca zgodovine Attilia Tamara o Julijski Krajini in podumavski Evropi, Luigi Federzoniju »Dalmacijo, ki prihaja«, in Piero Foscariniju »Rešimo Dalmacijo!«, Donata Saminietelliju, Giovanni Giurattiju, Enrica Corradiniju, Alessandra Dudana, Arriga Solmija, Oskaria Randija (Randić), Parisova, Molmentijeva in Venturijeva »Dalmacijo v spomeniku«. In naj ne pozabijo spisov dalmatinskih iredentistov, polnih vere in boli, od Arturja Coantija do Ercolana Salvija, ki si je vzel življenje v žalosti zaradi rapalske izjave, od Roberta Ghiglianovicha pa do Giorgia Pitacca, današnjega tržaškega župana. Predvsem pa naj ne pozabijo d'Annunzijeva »Pisma Dalmatincem«, ki mora biti evangelij vsem, ki ljubijo zapuščenemu Dalmacijo.

Ti bi bili potemtakem glavni iredentistični propagandisti, katerih spise mora proučiti vsak italijanski mladinec. Članekari pa to še ni dovolj in zato menijo, da se mora »dalmatinska literatura« se vsestransko izpopolniti, ker so tudi že nekatera med navedenimi deli kolikotoliko zastarela, ali pa so bila pisana v hitrih za tedanjim potrebo. In hudeje se članek, da se danes, ko vendar »sfažemo stremi za obremo Dalmacije in zgodovinskih pravic, ki jih ima naša Italija«, ni dal niti enega dela, ki bi bil izraz zopet vstale »dalmatinske duše«. Glanarku se zdi to naravnost anarhistično in še tembolj, češ, ko se onstran meje še vedno vrši zagrizen propaganda proti italijanstvu Dalmacije. »Dalmacija nas prikaže. Nemi, bridki poziv v letu 1932, ni nič manj živ. Samo površen opazovalec bi mogel zanikati Italiji njen politični interes, da vzdržuje močljivi njen politični interes, predvsem pa bi samo brezdušno srce moglo odbiti od usode Italije kar na dolžnejše Italijane v Splitu in Sibeniku!«

Zelja pesarskega iredentista se je menda že izpolnila, vsaj deloma. V »Valorità d'Italia« se namreč oglašajo nova iredentistična publikacija Alessandra Melchiorija: »S. H. S., propagandistična publikacija, posvečena tistim, ki jih je Italija rešila na albanski obali, kamor jih je vrgla avstrijska vojska, ki jih je uničila. Iredentistična omladina dobi ta pamflet za 2 liri, in naj ji tekne! Z ostalimi vred!

Vpad bolgarskih komitov

Beograd, 23. sept. AA. Banske uprava v Skoplju poroča, da so 22. septembra ob 22. uri bolgarski komitaji skušali preorati našo mejo pri Momim Kamnu, Omerju in Črveni Kiselci v carevskem ozemlju. Naveni granicarji so bolgarske komitaje prepoznali in napadli. Bolgarske komitaje so pri povratku branili bolgarski granicarji.

Poljski dar našim sportnikom

Beograd, 23. sept. AA. Predsednik poljske republike Ignjat Moscicki je poklonil ministrstvu za telesno vzgojo odliket spomenika poljskega kralja Sigmunda III, ki stoji pred palačo predsednika republike v Varsavi, kot nagrado zmagovalcu v državnih nogometnih tekmah, ki se bodo vršile med Poljsko in Jugoslavijo. Poslanik poljske republike na našem dvoru g. Schwarzbürg-Günther bo izročil odliket v varstvo Jugoslovanskega nogometnega saveza. Predaja se bo izvršila 27. t. m. ob 17. na poseben način v prostorih poljskega poslanstva in v navzočnosti dr. Kraljevića, ministra za telesno vzgojo, delegata zunanjega ministrstva in upravnega odbora Jugoslovanskega nogometnega saveza ter zastopnikov drugih sportnih društev.

Mednarodna železniška konferenca

Beograd, 23. septembra AA. Od 8. do 15. t. m. se bo vršila v Bruslju mednarodna železniška konferenca za določitev vseh redov in direktnih vlakov v mednarodnem prometu. Na konferenci bo govorila tudi o vprašanju vlakov, ki vežejo Jugoslavijo z inozemstvom, in direktnih vagonih, ki vozijo med Jugoslavijo in drugimi državami. Našo železniško upravo bodo med drugimi zastopali Milan Jokić, načelnik strojnega oddelka gen. direktorja, Lazar Milošević, načelnik prometnega oddelka gen. dir., in M. Jovanović, šef oddelka za vozne rede gen. direktorja drž. železnice.

Odlikovanje

Beograd, 23. sept. p. S kraljevim ukazom je na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje odlikovan s redom sv. Save V. stopnje J. Ljudevit Komar, učitelj v Pomurju, srez Šmarje pri Jelšah.

Letalsko čudo nad Rumo

Letalo brez pilota drvelo 60 km daleč — Junaška rešitev mladega jugoslovanskega letalca

Beograd, 23. septembra. p. Dogodek, kakor jih zgodovina letalstva gotovo le malo beleži, se je odigral večeraj v Vojvodini. Nad Rumo se je okrog 9. zjutraj pojavil dvokrovnik, ki je izvajal neverjetno drzne akrobacije. Spuštal in dvigal ter vrtel se je na vse načine, tako da so ljudje s strahom opazovali, kdaj bo teletnil na tla ali pa zadel ob streho kake hiše. Skoro pol ure se je letalo producilo nad mestom in vse je obdalovala drzna letalca, dokler letalo ni izgubilo v daljavi v smeri proti Budžanovcu. Tam pa je letalo nenadno treščilo na tla. Hip nato je sledila eksplozija bendinskega tanka in predno so ljudje prihiteli blizu, je bilo letalo že v plamenih in je popolnoma zgorelo. Zaman pa so ljudje iskali pod ruševinami truplo pilota. Kljub vestnemu raziskovanju niso mogli najti prav nobenih ostankov, kar je seveda zagonetko še povečalo. Nesrečo so takoj javili pristojnim oblastem in šele tedaj se je uganka razjasnila.

Poveljstvo letalskega polka v Novem Sadu je izdalo komunikacijo, da se je večeraj ob 6. zjutraj dvignil z vojaškim letalom tipa Breguet XIX kaplar-djak, gojenec letalske šole, Jovan Vukčević k poletu, da napravi prvi letalski izpit. Ko se je dvignil v višino 800 m, je začel v brezračni prostor in le-

talo je začelo rapidno padati. Med padanjem je Vukčević zdrknil s sedeža, vendar pa se je krčevito oprijel oboda in skušal s primernim manevriranjem zaustaviti padanje letala. Posrečilo se mu je sicer, da je vzvratil krmila za polet navzgor, toda zaradi strahovitega sunka ga je pri tem vrglo s tako silo, da se je utrgal pas, s katerim je bil privezan k sedežu. Padel je iz letala in s strahovito naglico drvel proti zemlji. Posrečilo pa se mu je odprti padalo, tako da je srečno pristal na polju v bližini Starega Futoga. Z novosadskega letališča so takoj opazili nesrečo. Na povelje podpolkovnika Živkovića se je takoj dvignilo dvoje letal, da bi zasledovali ubežni aeroplan, ki je med tem brez vodstva drvel dalje. Ker je motor deloval dalje z nezmanjšano brzino, in so bila krmila postavljena za strm polet navzgor, se je začelo letalo v zraku preobračati. Delalo je velikanske kroge in izgledalo je, kakor da gre za najsmelejšo akrobacijo. Celih 60 km daleč je drvelo letalo brez vodstva, dokler se ni slednjič z vso silo zaletelo na zemljo in razbilo. Baš ta dolgotrajni polet brez vodstva je vzbudil veliko pozornost letalskih strokovnjakov in je sedaj predmet vsestranskega proučevanja.

Požigalec v neveljski občini

V poldrugem mesecu tretji požig — Včeraj je zgorel velik kozolec v Vrhpoljah

Kamnik, 23. septembra

Poročali smo že o zagonetnem požaru v Nevijah pri Kamniku, kjer je 1. avgusta o polnoči pogorela s senom napolnjena lesena šupa na travniku posestnika g. inž. Prašnikarja. Po vseh ugotovitvah je bilo jasno, da je bil požar podtaknjen. V začetku septembra je nastal v Nevijah zopet požar, in sicer v gospodarskem poslopiju posestnika Klemenca. Tudi v tem primeru so sumili, da je požar zanetila zlobna roka. Danes pa je požar uničil velik kozolec posestnika g. Novaku na Vrhpoljah, občina Nevlje. Ogenj je nastal okrog pol 4. zjutraj pod kozolcem dvojnikom in je z veliko naglico objel vso stavbo z 18 stanji. V kozolecu je bilo okrog 15.000 kg sena in detelje. Prvi je opazil ogenj g. Škofic iz svoje sobe, ki je komaj 20 korakov oddaljena od kozolca. Ko je prišel k ognju, je bil plamen še čisto neznan in se je dvigal iz voza, ki je naložen s slamo stal pod kozolcem. Ljudem, ki so hitro prihiteli na kraj požara, se ni posrečilo zadušiti ognja, ki je razpihovan od vetra pridel svoje uničevalno delo.

Od velike vročine so pokale šipe v okolih

na bližnji škofičevi hiši in veter je dvigal cele oblake isker. K sredi je pihala sapla proč od hiš, da se požar ni mogel razširiti na bližnja poslopja. Nikaka požarovalnost neveljskih in kamniških gasilcev bi tu ničesar ne izdala, ker je ogenj divjal z veliko silo in širil naravnost peklensko vročino, da se nihče ni mogel približati ognju niti na petnajst korakov.

V pol ure je z opeko krit kozolec dvojnik z 18 stanji pogorel do tal. Poleg tega pa so zgoreli še dva voza, gospodarsko orodje, semenska detelja in okrog 200 butar, ki so bile zložene okoli kozolca, tako da je škoda gotovo okrog 70.000 Din, zavarovalnica pa je le malenkostna.

Kdo je brezvestni požigalec, ki tma v poldrugem mesecu na vesti že tri požare, je zagonetka. Ljudje so splošno v strahu za svoje zgradbe. Zanimivo pri tem je, da si skrivnostni požigalec vedno izbere gospodarske poslopje, ki hitro gori in da mnogo ognja. Orožniki so odkrili važno sled, ki drži od kozolca preko ajde do struge bližnjega jarka. Ni dvoma, da je požigalec po zlobnem dejanju zbežal preko njive proti gozdu.

Smrt otroka v mlinskem potoku

Šostanj, 23. septembra.

V četrtek je zadelo rodbino mesarja in avtomobilskega podjetnika g. Josipa Kozlevčarja huda nesreča, ki je zahtevala življenje edinega sinčka, dveletnega Andra. Mlinski potok k Zapuskovemu mlinu in žagi teče mimo javnega perišča za Kozlevčarjev dvoriščem, kjer držijo vanj kamnite stopnice, od tam dalje pa je struga speljana pod kegljiščem in poslopjem hotela »Jugoslavije« in dalje pod cesto do mlina. Proti pol 13. uri je bilo, ko so Kozlevčarjevi pogrešili svojega sinčka, ki je kakih pet minut poprej še bil na domačem dvorišču. V veliki skrbi so začeli iskati svojega ljubljeneja Andra.

Ker se je pred leti že primerilo, da je padel neki otrok v strugo in potem ob grabljah pred mlinom obital, se je napotil Kozlevčarjev vajenec Novak tja iskat pogrešanega gospodarjevega sinčka. Njegova slutnja se je na žalost izkazala za osnovano: našel je otroka na dnu struge pred grabljami. Brž je zanesel dečka domov, odkoder so takoj poslali po zdravniško pomoč. Dasi je bila ta takoj pri roki, se ni posrečilo v utonjenem otroku zbuditi življenja, ker se je Andro že preselil med nebeske krilate.

Nesrečni otrok je moral v trenutku, ko je bil sam na dvorišču, zaiti k strugi, kjer je po nesrečnem naključju padel v vodo in utonil.

Zonet justifikacija v Parizu

Pariz, 23. septembra. AA. Davi so izvršili smrtno obsodbo nad Abelom Baranguerjem, ki je 14. februarja ubil svojega gospodarja in nato skušal ubiti še njegovo ženo. Baranger je svoj zločin poplačal zelo pogumno. Ko so se davi odprla vrata njegove celice, je skočil z ležišča in se obrnil k državnemu tožilcu: »Svečanost se bo torej danes izvršila. No, saj sem to pričakoval. Reči vam moram, da me je življenje izmudilo. Drugega pa sem imel tudi svoje dobre strani. Hotel bi, da bom poslednji zločinec, ki ga boste giljotinirali, toda na žalost sem prepričan, da pridejo za menoj še drugi.« Baranguer je nato popolnoma mirno napisal dve pismi, eno svoji ženi, drugo pa materi. Potem je popil dva kozarčka ruma in se obrnil k duhovniku, ki je medtem prišel, da ga izpove in pripravi na smrt, ter rekel: »Nekateri pravijo, da Boga ni, jaz pa mislim, da ga bom že čez nekaj minut videl.«

Finančna sanacija v Švici

Curih, 23. sept. p. Finančni minister je pri razpravi o 10% znižanju pokojnin napovedal obširno sanacijo švicarskih financ. Švica more izbrati le med deflacijo ali inflacijo. Na zlati pariteti švicarskega franka se ne sme ničesar izpremeniti. Za obnovo gospodarstva in odpravo proračunskega primanjkljaja 100 milijonov švicarskih frankov bo potrebno splošno znižanje cen in plač. Poleg tega bodo državni izdatki znanih tri uvedeni davek »krize«.

Senzacija v teniškem sporu

Berlin, 23. septembra AA. Pri tekmovalni za svetovno prvenstvo poklenten teniških igralec in učitelj je francoski učitelj Plaa zmagal nad Tildom, nekdanjim mnogoletnim amaterskim svetovnim prvakom, v dveh setih 7:5, 8:6.

Sklicanje balkanske konferenca

Bukarešta, 23. sept. p. Zdi se, da je balkanska konferenca, ki bi se morala vršiti od 17. do 23. oktobra v Bukarešti, ogrožena. Iz Sofije prihajajo poročila, po katerih odklanja Bolgarija udeležbo na konferenci, ker se niso izvedli sklepi, sprejeti na lanski konferenci v Sofiji. Takrat so sklenili, da bodo balkanske države ukinile korake za sklicanje konference o ureditvi manjšinskega vprašanja. Manjšinsko vprašanje pa sedaj sploh ni na dnevnem redu. Kljub odklonilnemu stališču Bolgarije pa uajo v Rumuniji, da se bo balkanska konferenca vendarle vršila. Rumunski odbor je že razposlal povabila na konferenco. Na dnevnem redu so v glavnem naslednje točke: vprašanje balkanskega pakta, vprašanje medsebojnih kulturnih odnosov med balkanskimi narodi in druga kulturna vprašanja.

Potres

Beograd, 23. septembra. AA. Včeraj 22. septembra so zabeležili aparat na Tašmajdanu začetek dokaj hudega potresa ob 20.27.4 v daljavi 110 km od Beograda. Maksimalni pomik tla v Beogradu je bil ob 20.27.39 in je znašal 5 mikronov s periodo 0.4 sek. Konec potresa je bil ob 20.29. Potres je uvedlo močno bobnenje. Napravil ni nikake škode.

Olajšave za izvoz na Češkoslovaško

Beograd, 23. sept. AA. Prometno ministrstvo opozarja prevoznike, da je finančno ministrstvo češkoslovaške republike objavilo v češkoslovaškem uradnem listu št. 184 z dne 10. avgusta seznam blaga, za čigar izvoz na češkoslovaško niso potrebna nikak dokazila.

Akrobacije brezposelnega na stolpu zagrebške katedrale

Zagreb, 23. sept. p. Okrog 3. popoldne je splozval na stolp zagrebške katedrale brezposelni kleparski pomočnik Vladimir Kovac, ki je pred dnevi prišel v Zagreb iskat dela. Na vrhu katedrale je na stolpu izvajal razne smeje akrobacije, tako da se je zbralo na ulici pred katedralo vse polno ljudi in je imela policija mnogo posla, da je vzdrževala red in omogočila promet. Ko je Kovac stopil na tla, ga je policija aretirala. Na policiji je izpovedal, da se je odločil za to nevarno reklamo zaradi tega, da bi zbudil pozornost in morda na ta način prišel do dela.

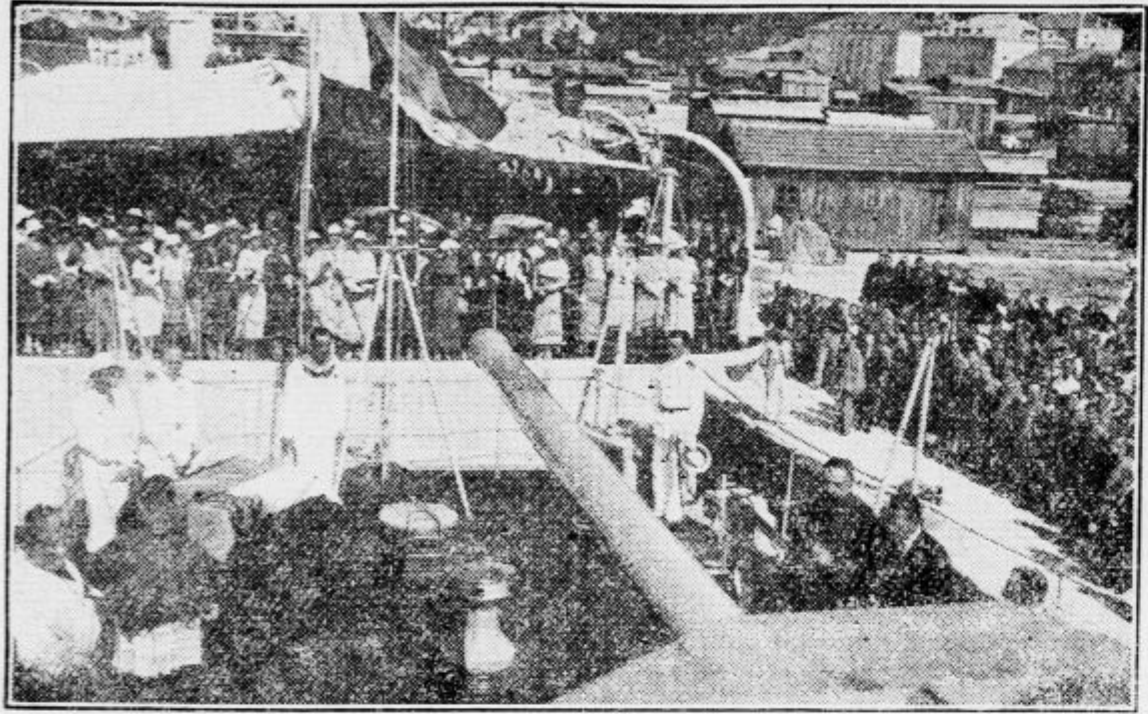
Vremenska napoved

Zagrebška vremenska napoved za danes: Zmerno topla, porast oblarnosti, poslabšanje vremena verjetno. — Situacija včerajšnjega dne: Severni del Atlantika pokriva opek pas barometriške maksima, ki prodira preko Alp in Apeninov v Južno Evropo. Ostali del kontinenta prekriva po večini barometriška depresija z raznimi centri. Pri tisku je narasla neznatno samo v Primorju, drugod pa je padel za 0.1 do 0.5 mm. Temperatura so lokalno narasla samo v nekaterih zapadnih krajih, v slobnem na so padle za 1 do 7 stopinj, najbolj v Sloveniji.

Dunajska vremenska napoved za soboto: Večinoma nejasno, od časa do časa deževno, nekoliko hladneje.

Naši kraji in ljudje

Blagoslovitev zastave rušilca „Dubrovnik“

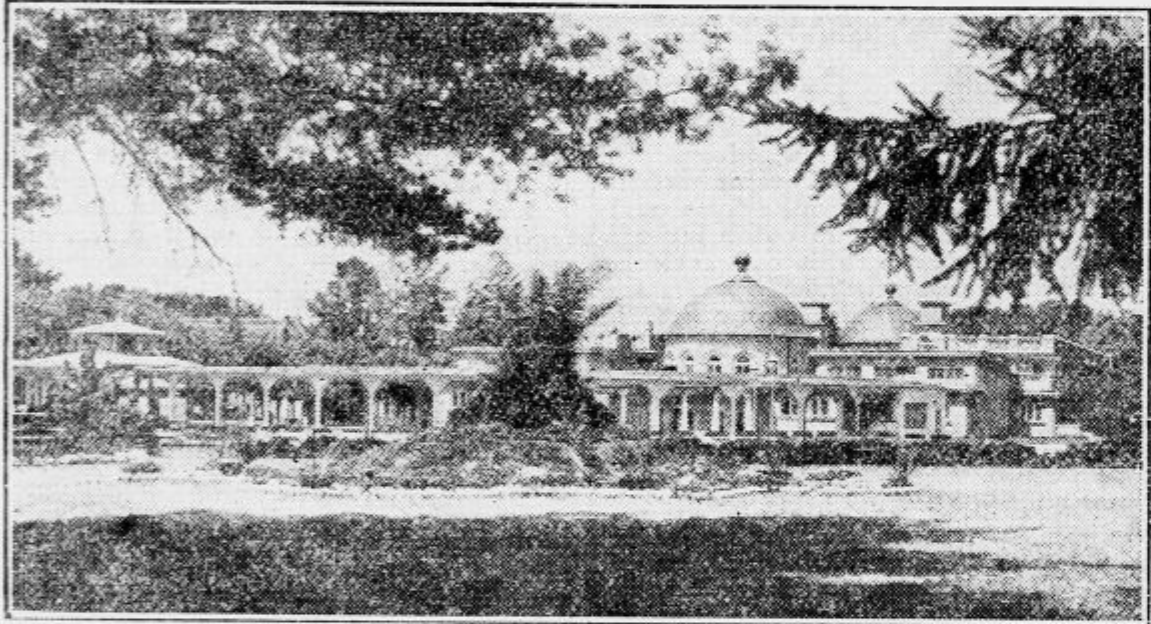
Dubrovnik, 22. septembra. Preteklo nedeljo je bila na svečan način posvečena zastava naše nove vojne mornarice »Dubrovnik«. Kr. brod »Dubrovnik«, prvi razarač naše vojne mornarice je bil zgrajen pri Yarrowu v Glasgowu. Ze na poiskusni vojni 14. maja letos je pokazal mnogo odličnih svojstev. Zastava je dar mesta Dubrovnik. Zgodaj v jutru se je opazalo veselo razpoloženje in ob 8. je bila zbrana velika množica ljudi na Pilah. Odtod je povorka krenila v Gruž, kjer je na Novi obali bil privezan tonos našega Jadrana, kr. brod

Dubrovnik. Ko je vojna glasba odigrala »Triglavo« koračnico, je mestni načelnik g. dr. Mice Milčič z lepm govorom pozdravil Dubrovčane, naglasil njihovo delovanje v pogledu pomorstva iz davnin, ter se zahvalil g. Vasiću, poveljniku podmorske eskadrole in kraljevemu odposlancu, nakar je izročil zastavo poveljniku »Dubrovnik«. Najprej je zastavo posvetil na pravoslavni način prota Božidar Mitrovič in nato don Niko Čevanović. Posvečenju je prisostvovala nepregledna množica iz Dubrovnik in okolice ter mnoge ugledne osebnosti.

Kongres zdravnikov v Vrnjački Banji

Danes se sestanejo zdravniki vse Jugoslavije k svojemu XIV. kongresu v Vrnjački Banji. Trajal bo do torka. To je prvič, da se vsi zdravniški kongresi v zdravilišču kar posebno poživlja že itak veliko zanimanje za delo kongresa, ki je v veliki meri posvečen balneologiji. Iz programa pomembamo, da se naši zdravniki v polni meri zavedajo važnosti zdravljenja z mineralnimi vodami ter so zato posvetili tej pa- noži medicinske vede vso pozornost. Zelo razveseljuje za nas Slovence je dejstvo,

gleda na zdravljenje revmatizma v zvezi z zdravljenjem istega v kopališčih. Dr. Albala David, Vrnjci; Opazke pri zdravljenju z vrnjačko mineralno vodo. Razen navedenih je prijavljeno tudi večje število prostih tem naslednjih predavateljev: dr. Nenadović Laza, dr. Ristić Laza, dr. Radojević Steva, dr. Smokvina Milana, dr. Hudak Milan, dr. Lalić Joso, dr. Palčić Olga, dr. Popović Miloš, dr. Albala David. Stanovske teme obravnavajo gospodje: prof. dr. Zaklarić Alojz, Ljubljana, dr. Bo-

Del parka v Vrnjački Banji z novim kopališčem

da med imeni predavalcov nahajamo tudi znana imena naših strokovnjakov. Prijavljene so naslednje teme: Dr. Mihajlović Ceda, minister v pokolu. Beograd: O zdravniški politiki. Dr. Nenadović Laza, docent iz Beograda: O značaju pitja mineralne vode v splošnem. Dr. Nenadović Laza: Pitje mineralne vode pri žolčnih kamnu in O dinamičnem nadzoru v kopeli CO₂. Dr. Toma Milčič, Vrnjci: Terapijska vrednost zdravilnih vrnjačkih vod. Dr. Zivadinović Dragutin, Vrnjci: Hladna vrnjačka voda pri cholelithiasis. Dr. Armočević Marko, Vrnjci: Vpliv vrnjačke mineralne vode na metabolizem natrijevih kloridov. Dr. Kolterer Franc, Rogaska Slatina: O zdravljenju našega naroda v kopališčih in terapijska vrednost kopališč v dravski banovini. Dr. Gostuški Rista, Vrnjci: Dodatek k proučevanju povečanega krvnega pritiska. Dr. Bazala Vladimir, asistent univerze, Zagreb: Balneoterapija v ginekologiji. Dr. Ristić Laza, asistent univerze, Beograd: Balneoterapija tuberkuloze. Dr. Vild, Novi Sad: Novi po-

gić Grga, dr. Naumović Nikola. Posebej se bodo obravnavale tudi stanovske in znanstvene teme društva jugoslovenskih psihiatrov, katero ima 26. t. m. ob 15. svoj redni občni zbor. Za časa kongresa se bodo vršile ločeno tudi konference in občni zbori naslednjih zdravniških organizacij: Udruga zdravnikov vrnjačkih kraljevine Jugoslavije, Jugoslovensko zdravniško društvo za duševno higijeno, Jugoslovensko društvo bolniških zdravnikov itd.

Ker je vrnjačka okolica zelo bogata na zgodovinskih znamenitostih in nacionalnih spomenikih srednjega in novega veka, priredi društvo »Putnik« večje število izletov v bližino in daljino okolice. Kot najvažnejše navajamo: Sedemera vrata manastira Žića, kjer so bili kronani vsi srbski kralji; Studenica, kamor vodi pot po prelepi Ibarski dolini mimo razvalin slavnega gradu Maglića, zakladnice zgodovinskih umetnosti srednjega veka; Ljubostinja, zadušbino carice Milice; Lazarico, zadušbino carja Lazarja pri Kruševcu in Zlatibor, najznamenitejša letovišča Srbije. Po kongresu pri-

redi »Putnik« dve veliki ekskurziji. Prvo: po Južni Srbiji preko Kraljeva, Kosovske Mitrovice, Pristine in Kosovega polja z obiskom Muratove grobnice, Manastir Gračanica, Skopje, naprej do Tetova, Ohridskega jezera, od koder se vrača čez Bitoli, Prilep, Gradsko, obišče izkopanine v Stobih, na Veles in Beograd. Odtod iz Vrnjačke Banje 27. t. m. ob 13. uri, povratek v Beograd 4. oktobra ob 6.55. Druga ekskurzija gre skozi Črno goro do Jadranskega morja, z odhodom iz Vrnjačke Banje 27. t. m. ob 13. Ta skupina se oddvoji v Kosovski Mitrovici in nadaljuje pot v Peč z izletom v Visoke Dečane z razgledanjem peške pravoslavne patrijarhije, dalje preko Čakora, Andrejevice in Podgorice v Cetinje in od tod v Kotor, Hercegovini, Dubrovnik, z izletom na Lokrum, odkoder se vrnejo preko Sarajeva v Beograd dne 5. oktobra ob 20.45. Za udeležence kongresa je preskrbljena četrtinska vožnja, polovična karta velja za brezplačni povratek. Iz vsega tega posnemamo, da je vsakemu udeležencu dana možnost najracionalnejše izrabe časa. Po zaključnem napornem delu je preskrbljeno tudi za užitek in razvedrilo. Za sprejem gostov in organizacijo kongresa je sestavljen poseben odbor, v katerem je zastopano poleg upravnika kopališča in predsenika občine tudi večje število predstavnikov zdraviliških podjetij. Tehnično izvajanje celotnega programa je pa poverjeno tamošnjemu zastopništvu društva »Putnik«. Nakazila stanovanj se bodo vršila že med potjo v vlakcu od Stalaca, odnosno Kraljeva do Vrnjačke Banje, da bodo tudi gostje, ki niso pravočasno najavili udeležbe, že pred prihodom v Vrnjce obveščeni, kje je za nje rezervirano stanovanje.

L. G.

Sijajna veseliga tisočeri komičnih zapletljajev, petja, razkošja in ljubezni

NOČ v RAJU

V glavnih vlogah
ANI ONDRA
HERMAN THIMIG
RALPH ARTUR ROBERTS
Najnovejši Ufin zvočni tednik
Ob 4., 1/8 in 1/10 zvečer.
Elitni kino Matica
Telefon 2124

Mašniški jubilej našega rojaka v Splitu

Stiridesetletnico mašništva je praznoval preteklo nedeljo umirovljeni župnik don Jozo Košir, ki sedaj biva v Splitu. Župnik Jozo Košir je iz vrste tistih slovenskih dušnih pastirjev, ki so morali leta 1923 zapustiti svoje verne ovčice na Primorskem in v kršni Istri. Župnikoval je v Lazaretu pri Kopru. Pobegniti je moral pred divjaško tolpo in poiskati zavetja v Jugoslavijo. Za prvo silo se je tedaj zatekel k sorodnikom na Dolenjsko, kmalu nato pa mu je podelil knezoškof dr. Anton Jeglič izpraznjeno mesto župnika v Radomljah pri Kamniku, kjer je izvrševal svečeniško dolžnost do decembra 1926. Ker pa se nikakor ni maral vmešavati v nobeno politiko, niti v cerkvi niti izven nje, je padel v nemilost ondotnih pristavev SLS in nato tudi višjih cerkvenih krogov. Vsekakor pa so pristali napredne stranke ocenjevali njegovo stališče kot edino pravilno in pravično. Svoje spoštovanje so mu še posebno izrazili ob slovesu iz Radomlje in so ga tudi v časopisju ocenili kot vzornega dušnega pastirja. Župnik Košir je bil na to priznanje zelo ponosen.

Da se izogne vsaki neprilici, se je bil odločil prostovoljno zapustiti Radomlje in je 4. decembra 1926 odpotoval v solnčno Dalmacijo. Na periferiji staroslavnega Splita živi sedaj v mirnem idiličnem zatišju skromno, a zadovoljno življenje. Na tako tih in skromen način je tudi obhajal 40let-

nico mašniškega posvečenja. Posebno ljubo mu je bilo, da so se odzvali njegovemu povabilu g. Ivan Vole, umirovljeni pomorski kapetan, brat kanonika v Ljubljani, Josip Blažič, umirovljeni pomorski kapetan, doma iz Podkorena na Gorenjskem, s svojo hčerko go. Ado Tančičev ter slednji pater gvardijan Ludovik iz kapucinskega samostana Poljšan, kjer don Jozo Košir redno vsako jutro ob pol 7. mašuje.

Cepprav je slavljence imel namen omejiti proslavo 40-letnice mašništva samo na najbližjo okolico, so vendar dosele mnoge čestitke od oddaljenih sorodnikov, prijateljev in znancev, pisмено, pa tudi brzojavno. Vsi, ki poznajo vrliga svečenika, mu v duhu krepko stiskamo desnico in mu želimo, da učaka ne samo še zlato, ampak tudi biserno mašo.

Vlom pri belem dnevu

Ptuj, 23. septembra. Tatvine in vlomi se na deželi vedno bolj množijo, a je ljudstvo kljub temu tako neprevidno, da shranjuje gotovino doma. Tako je bilo v nedeljo pri posestniku Novaku Jožetu v Gornji Pristavi okoli 12. ure, ko se je gospodar sam s svojo ženo mudil v Ptuj po opravkih, vlomljeno v nezaklenjeno stanovanje, odkoder je vlomilec odnesel iz omare gotovine za 4500 dinarjev v samih stotakih.

Kritičnega dne se je nahajala doma le gospodinjinja mati, Marija Markovičeva, ki je v bližini hiše pasla koze. Ko se je okoli 12. ure vrnila domov, je šla koze napajat, pri čemer so živali ušle v gozd. Pohitela je za njimi, a je pozabila zakleniti hišna vrata. Ko se je vračala iz gozda, je videla, kako je neki možki smuknil iz hiše in jo ubral proti gozdu. Takoj je poklicala na pomoč soseda Jurca Martina. Oba sta nato sledila neznancu, a ga nista mogla več izslediti.

Tatvino je morala izvršiti kakšna domača oseba, ki so ji razmere dobro znane. Novak je imel namreč denar skrit v omari pod papirjem, na katerem je bilo več skatelj. Ko je gospodar odšel z doma, je ključ od omare shranil v postelji. Tat je torej moral dobro vedeti, kje ima Novak denar in kam shranjuje ključ od omare. Vlomilec je gotovo okrog hiše prežal na ugodno priliko.

Strašen konec nesrečnega zakona

Žena je spečega moža ubila s sekiro in truplo zavlekla ob cesto

Ivanjko, 23. septembra.

Strašen konec je storil zakon, ki sta ga pred dobrim letom sklenila vdova Neža Erhartičeva in vdovec Tomaž Novak, oba stara že preko 40 let. Neža, rojena Cimerlajtova, je izgubila prvega moža v vojni in je potem sama precej dobro gospodarila na malem posestvu v Streretnu v občini Rumeč. Kot vdova se je spoznala s Tomažem Novakom iz Male Nedelje, ki je obiskoval nekdanje dve leti vinorejsko šolo, po vojni pa zašel med tihotape in je bil zaradi tega parkrat tudi kaznovan. Pred dobrim letom sta se Neža in Tomaž poročila, a kmalu po poroki so se med njima začeli vedno hujši prepri. Mož se je vdajal pijači, ni se dosti bregal za delo, življenje v nekdanji mirni mali kmečki domaćiji je postajalo nezmožno. Nežin sin iz prvega zakona, star 18 let, se je preselil k svojem staremu očetu, na domu pa sta ostala mati in oče z otrokom, ki se je rodil še pred poroko.

Tomaž Novak je bil večkrat zdoma in tako je tudi te dni v Slovenskih Goricah obiskal neke sorodnike. Vrnil se je v

torek zvečer in se je blizu doma ustavil še pri svojem svaku, ki ga je pogostil z jabolčnikom. Od svaka se je Tomaž kmalu odpravil domov. V sredo zgodaj zjutraj pa je prišla Neža na orožniško postajo v Ivanjkovcih ter javila, da so ji moža ubili in da leži mrtvev kakih 200 m daleč od hiše ob občinski cesti. Pripovedovala je, da je prejšnji večer prišel domov, pozneje pa je spet, kakor že večkrat, odšel, ne da bi povedal, kam je namenjen. Orožniki so se takoj podali na označeno mesto, popoldne pa si je ogledala mrtlica tudi sodna komisija. Orožniki so se seveda podali tudi na dom umorjenega Novaka in tu jim je marsikaj vzbudilo sum, da je žena kriva njegove smrti. Žena je to naposled tudi priznala ter izpovedala, da je spečega moža z svo močjo z ostro sekiro udarila po glavi. To se je zgodilo okrog 22. Mrtvega moža je potem oblekla in izvela iz hiše ob cesti, kjer so ga pozneje našli. O svojem strašnem dejanju je mirno pripovedovala, češ, da je morala do tega priti, ker ji je mož uničeval domačijo in ker pred njim tudi njeno življenje ni bilo več varno.

Noč v raju

Ljubljana, 23. septembra.

Premijera filma »Noč v raju« v Elitnem kinu Matici včeraj je bila dobro obiskana — znak, da so prijatelji in prijateljice filma zaslužili v tej prijazni filmski opereti mnogo prisrčnega razvedrila. Salve smeha, združene s prijetnim ugodjem, so pričale, da ta film ni razočaral občinstva.

Splošno priljubljena filmska zvezda Anny Ondra kakor vedno tudi v tem filmu s prirojenjo in prisrčnostjo privlači nase zanimanje kinematografskega občinstva od prve do zadnje scene. Njena vitka postava in njen obrazek, ki mu zna z mojstrsko rutino dati izraz naivne prisrčnosti, jo izredno vzposablja za vloge preproste deklice — šivilje, ki po naključju zaide v višjo družbo. V tej višji družbi mora igrati vlogo enakega med enakimi, kar pripravljajo nešteto majhnih nepravil — nje namreč, a gledalec zato obilo zabave. Razume se, da se v to živahno, lepo stvarco zagleda mlad, bogat kavalir, ki jo ima dolgo časa za damo iz boljše družbe. Šivilja mu ljubezen vrača z vsem čarom mladostne ljubezni, a prav v tem jo peče laž, ki se mora

prej ali slej razkrinkati. Sama se izpove, a tudi on ji »prizna«, da je le »sofer« in da se je tudi on vrnil v družbo pod imenom svojega gospodarja. Mlada šivilja je takoj pripravljena zagovarjati pred gospodarjem svojega ljubčka »soferja«. Prisrčna je seema, ko mladenka vsa zbegana stoji pred gospodarjem, ki ima obraz skrit za časopisom. Nesrečnica ne ve, kaj bi prav za prav rekla. Gospod je hud, a ko odmakne časopis, se izkaže, da njen sofer le ni sofer, nego res njen bogati kavalir. Kakšen je konec, zveste, če pogledate gledat film. Videli boste tudi, kako prisrčno presenečen obraz zna napraviti Anny Ondra, kadar doživi v igri nekaj nepričakovanega.

Film je vseh lepših glasbenih točk in razkošnih oblik, a tudi sicer opremljen z vsem luksuzom tako, kakor je potrebno za noč v raju. Da so tudi drugi igralci in igralki, zlasti Hermann Thimig in Ralph Artur Roberts, storili vse za efektom prisrčne operete, se samo ob sebi razume. Mnogo prizorov za smeh, nekaj romantične in cel kot ljubezni občebljujoče ta film, ki bo v teh deževnih dneh vedril mlada in stara ljubljanska srca.

Smrt v Westfaliji

Janez Baloh — rudar — je umrl.

V Zgornjem Tuhinju je ugledal svet. To je bilo 27. avgusta 1878. leta. Tam nad Kamnikom, med planinami je doživljal svoja otroška leta. Kdo ve, koliko je bilo v njih grenkobe, bede otroka siromašnih kmečkih staršev. Kmalu je moral prijeti za poljsko orodje in se skloniti k zemlji, ji dati svoje mlade sile — da je dorasel v mladosti in moza. — O, tista slovenska zemlja ga je naučila živeti, ga je naučila trpeti. In ko je mislil, da mu je življenje že vendarle steklo v mirno strugo, ko je hodil od kmetije do kmetije, delal zdaj na tem zdaj na onem polju, je spoznal, da

je tudi njemu treba iti v svet, da je tudi njemu iskati življenja drugod.

Tako se je zaril v zemljo, zapustil sonce in zadel ob črni kamen in rovi domačih rudnikov — tam v Zagorju, Hrastniku, Trbovljah — dokler tudi tam za vse ni bilo kruha dovolj.

Pot ga je vodila na sever. Sel je za tisoč svojih bratov, skozi avstrijske tovarne in rudnike zmirom dalje, dalje, dokler ni prišel v Westfalijo in se pogreznil v njeno rdečo prst.

Skozi vse to tnpjenja polno življenje ga je spremljala njegova žena, stopila je v vrsto onih slovenskih žena — ki so šle v svet s svojimi možmi nosit križ slovenskega rodu.

Zdaj je sama.

Potekala so leta. Poteklo je deset, dvajset let. Od leta 1907. se je pogrezal v nemške jame, ril korak za korakom med neprestanim hrúšcem jamskih strojev, svedrov in diet. Marsikdaj je njegova kri oskropila to od bogastva kinečo ravno westfalsko zemljo, to zemljo, ki je požrla že tisoče naših sinov, to zemljo, ki hlepeče čaka, da pogoltno še živčih petdeset tisoč.

Pa se je utrgala nekega dne velika črna kopa in padla nanj. Ob soju medlih jamskih svetilk, v gostem prahu, med oglušujočim hrúšcem, je vzkliknil človek, padel in obležal.

Prod devetimi meseci se je zgozdilo. Ko se je prebuditel, se je ugledal v veliki beli dvorani polni belih postelj. Na nogi je začutil ostro bolečino.

Bolnica.

Osem mesecev je ležal. Noga je bila v nevarnosti. Potem pa je njegova močna narava premagala smrt. Ozdravel je. In... Spet je moral v jamo. Starost je bila bli-

zu. A pokojnine si kljub vsemu tnpjenju še ni bil zaslužil. Skrb za družino, za sebe — in zakon sta tako velevala. Da dobi pokojnino, da je tebi, rudar tu na nemškem severozapadu, preskrbljeno življenje zadnjih še živih let, moraš delati petindvajset let nepretrgoma in petdeset let moraš biti star. A če nisi star petdeset let, pa že imaš pet in dvajset let dela, moraš delati še toliko let, da izpolniš petdeseto. Potem, potem se lahko oddahneš, potem lahko sedi pri svojem oknu, v svojem kotu, gledaš predse, premišljuješ s pipo v ustih, kako je bilo in kako je.

Janezu Balohu je bilo, ko je prišel iz bolnice, 53 let. Ali v zapisnikih se ni bilo zapisano, da je delal pet in dvajset let nepretrgoma v jami.

Sel je v jamo še trikrat.

Tretji dan mu je pred črno, še pred nekaj trenutki življenje mu nudečo steno, počilo srce. Telo ni več moglo vzdržati napora.

15. septembra 1932. Nad mestom, nad vso pokrajino je svinčeno, težko jesensko nebo. Westfalija ima svoj pravi obraz. Zdaj pa zdaj ršni dež, v lica bje neviden, bladen prah. Kmalu so mokra. Jutro je hladno. Ura bo kmalu osem. Ljudje hite na delo, v trgovine, v pisarne, v tovarne, v rudnike. Tu na tam prihaja gruča mrkih, svetlozračnih rudarjev z močnega dela. Čudna slika v mestu, ki mu ni ne začetka ne konca. Kjer so ceste kakor čebelnjaki, v katerih ni razločitve besede v kovinskem trušcu vozil in sialov, zvižganja lokomotiv in nerazumljivega vpitja prodajalcev sadja in zelenjave.

V koloniji, kjer je živel Janez Baloh, je tiho. Pred hišo stoji že voz, na vozu je že krsta. Ljudje se zbirajo, čakajo duhovnika in pokojnikovih svojcev in najbliž-

jih prijateljev, ki so v cerkvi pri maši za dušniki.

Zbirajo se slovenska društva. Pokojnik je bil član slovenskega društva v Stoppenbergu in njegov predsednik od ustanovitve. Polnih deset let je vodil Slovence v Stoppenbergu, deset let se bil za ohranitev slovenskega rodu — dokler ga smrt ni rešila vsega boja.

Z zastavami so prišla katoliška društva iz Buera, Kamapa in Gelsenkirchena. Poleg teh je bilo zastopanih še štirinajst slovenskih društev s člani in predsedniki. Zastopana je bila s svojim predsednikom gospodom Pavlom Bolho tudi Zveza jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji, h kateri je pripadalo tudi pokojnikovo društvo. Njegove zadnje poti pa se je udeležilo z zastavo tudi številno zastopstvo Nemške strokovne zveze. Od vseh strani so prihajali njegovi tovariši, osiveli starci in krenki možje v črnih oblekah in cilindrih, kakor je tu običaj. — In notem, ko se je pogreb pričel pomikati, bi človek mislil, da pokopujejo kakaga visokega državnega dostojanstvenika.

Tako znajo le rudarji počastiti svojega tovariša in borca za boljšo bodočnost, tako so Slovenci s svojimi nemškimi tovarši prišli počastiti svojega voditelja, ki svojega naroda ni pozabil ne en trenutek, ki mu je žrtvoval vse — in bil kljub vsemu delu za ohranitev slovenskega ljudstva v Westfaliji neupogljiv socialni delavec, vselej v prvih vrstah, kadar je šlo za pravico bednega, izkoriščanega rudarja.

Pogreb se vije skozi dolgo rudarsko kolonijo. Na obeh straneh so majhne hiše rudarskih družin — vse v zelenju. Cesta je ozka — le pogreb more po njej. Na pločnikih ni množice, ni radovednosti. Iz hiš prihajajo ljudje, molče, vse je tiho. Sli-

šati je le velika kolesa voza s krsto, ki tro ostri gruše. — Ta ali oni se prekriža. Mrko zro v pogreb starke, žene, dekleta, še bolj mrko starci, možje, fantje sami rudarji. Med temi mrkimi ljudmi pa stoje trume majhnih drobnih, blelih bitij. Otroci, koliko je otrok! A tudi iz njih ni glasu.

Šest mož, z belimi rokavicami na rokah spušta krsto v grob. Nekdo ihti. Možje spuste na krsto rokavice. — Duhovnik molči. — Čez nekaj časa prične moliti vsa velika množica, ki je spremenila pokojnika. In molitev je bolj pesem, zamolkla žalostna pesem.

Društva polagajo vence. Predsedniki govorijo. Spominjajo se njegovega življenja, njegovega velikega dela med svojimi v tujini.

Bil je predsednik, od naroda izbran, njegov voditelj, Slovenec, in borec ponižanih in razžaljenih.

Zadnji je spregovoril zastopnik Nemške strokovne zveze. »Bil si tudi naš« je dejal. »V imenu vsega proletarijata se ti klanjamo kakor sinovi tvojeja naroda.« In zaključil je z besedami:

Ruhe sanft, Du wackerer Streiter! Du hast ausgekämpft, Wir kämpfen weiter!

Nato so se temu našemu človeku, ki slovenske matere nikoli ni pozabil, poklonile zastave s slovenskimi in nemškimi trakovi.

Tako je živel, umrl in bil pokopan Janez Baloh, rudar, predsednik stoppenberških Slovencev, borec ponižanih.

Rudolf Kresal.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Povratek pogrešanega pogorelca

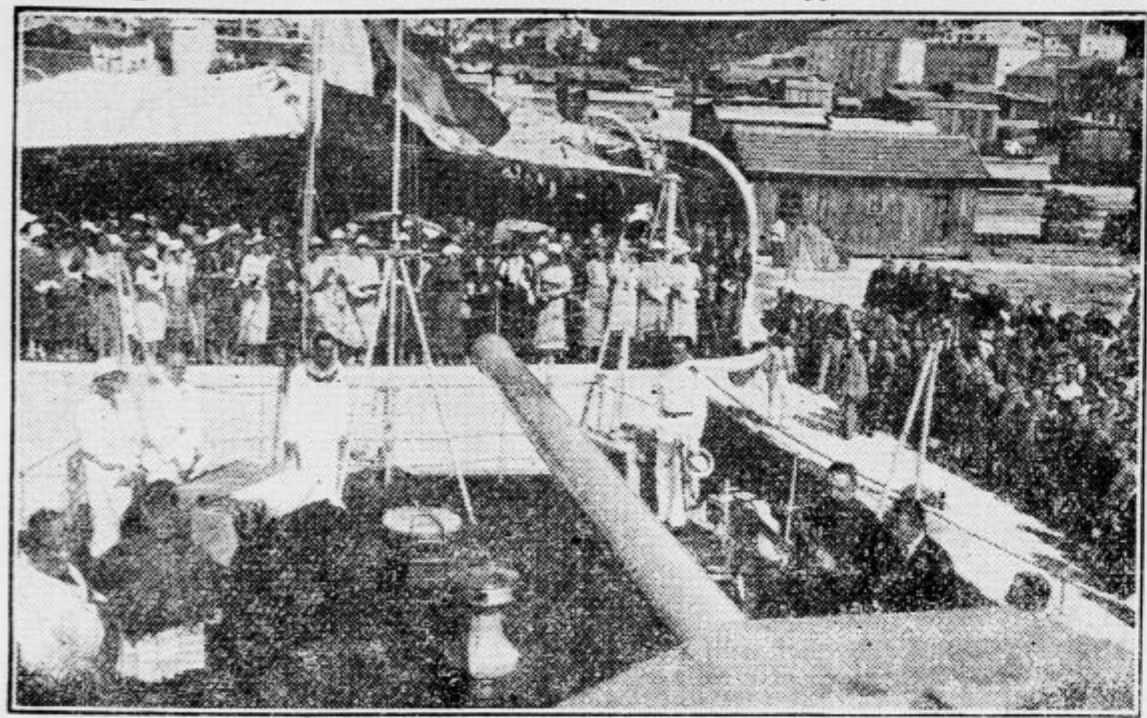
Ptuj, 23. septembra.

Kakor je »Jutro« že poročalo, je Pernek Janez, posestnik iz Nove vasi pri Rogoznici v noči, ko mu je zgorela domačija, odšel neznan kam. Včeraj se je na nenadno pojavil v Ptuj in se javil na orožniški postaji. Pernek ima dve veliki rani na levih roki v zapetju, prizadeti najbrže z nožem. Mož sicer trdi, da se je v roko vseknil in da je nato pobegnil v gozd, kjer da je padel v nezavest. V gozdu se je zadržal dva dni. Izjavil je tudi, da je v kleti sam izpuštil 600 litrov vina in da je vrgl nekaj ženske obleke v ogenj. Nikakor pa noče priznati, da bi sam zažgal gospodarsko poslopje. Kaže, da si je Pernek hotel sam končati življenje s tem, da si je hotel prezati žile na roki, a se je med dejanjem najbrže skesal. Pernek je bil aretiran in odveden v sodne zapore. Zadeva se bo na sodišču natančneje razjasnila.

Grenčica Hunyadi Janos je najzanesljivejša in najidealnejša odvajalno sredstvo.

Naši kraji in ljudje

Blagoslovitev zastave rušilca „Dubrovnik“

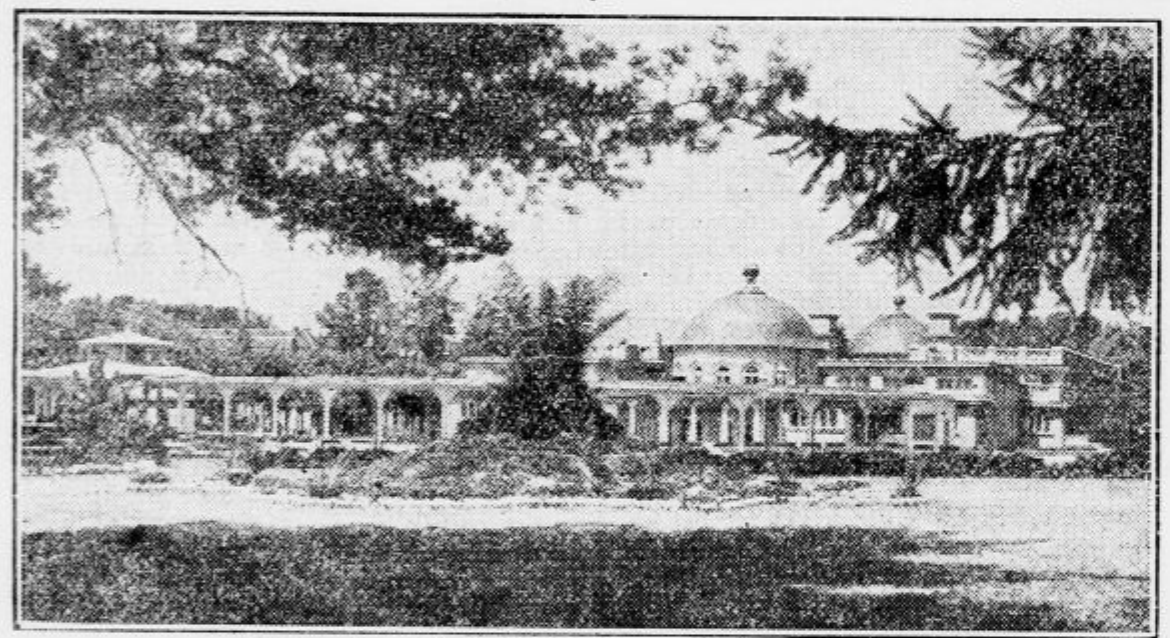
Dubrovnik, 22. septembra. Preteklo nedeljo je bila na svečan način posvečena zastava naše nove vojne mornarice »Dubrovnik«. Kr. brod »Dubrovnik«, prvi razarač naše vojne mornarice je bil zgrajen pri Yarrowu v Glasgowu. Že na poiskni vožnji 14. maja letos je pokazal mnogo odličnih svojstev. Zastava je dar mesta Dubrovnika. Že zgodaj v jutru se je onazlo veselo razpoloženje in ob 8. je bila zbrana velika množica ljudi na Pilah. Odtod je povorka krenila v Gruž, kjer je na Novi obali bil privezan čonos našega Jadrana, kr. brod

Dubrovnik. Ko je vojna glasba odigrala »Triglavske korčnice«, je mestni načelnik g. dr. Mice Mišić z lepim govorom pozdravil Dubrovčane, naglasil njihovo delovanje v pogledu pomorstva iz davnin, ter se zahvalil g. Vasiću, poveljniku podmorske eskadrole in kraljevemu odposlancu, nakar je izročil zastavo poveljniku »Dubrovnik«. Najprej je zastavo posvetil na pravoslavni način prota Božidar Mitrović in nato don Niko Čevanović. Posvečenju je prisostvovala nepregledna množica iz Dubrovika in okolice ter mnoge ugledne osebnosti.

Kongres zdravnikov v Vrnjački Banji

Danes se sestanejo zdravniki vse Jugoslavije k svojemu XIV. kongresu v Vrnjački Banji. Trajal bo do torka. To je prvič, da se vrši zdravniški kongres v zdravilišču kar posebno poživlja že itak veliko zanimanje za delo kongresa, ki je v veliki meri posvečen balneologiji. Iz programa pomemamo, da se naši zdravniki v polni meri zavedajo važnosti zdravljenja z mineralnimi vodami ter so zato posvetili tej panogi medicinske vede vso pozornost. Zelo razveseljuje za nas Slovence je dejstvo,

gleda na zdravljenje revmatizma v zvezi z zdravljenjem istega v kopališčih. Dr. Albala David, Vrnjci: Opazke pri zdravljenju z vrnjačko mineralno vodo. Razen navedenih je prijavljeno tudi večje število prostih tem naslednjih predavateljev: dr. Nenadović Laza, dr. Ristić Laza, dr. Radojević Steva, dr. Smokvina Milana, dr. Hudak Milan, dr. Lalić Joso, dr. Palić Olga, dr. Popović Miloš, dr. Albala David. Stanovske teme obravnavajo gospodje: prof. dr. Zaklarić Alojz, Ljubljana, dr. Bo-

Del parka v Vrnjački Banji z novim kopališčem

da med imeni predavateljev nahajamo tudi znana imena naših strokovnjakov. Prijavljene so naslednje teme:

Dr. Mihajlović Čeda, minister v pokoju. Beograd: O zdravniški politiki. Dr. Nenadović Laza, docent iz Beograda: O značaju pitja mineralne vode v splošnem. Dr. Nenadović Laza: Pitje mineralne vode pri želčnem kamnu in O dinamičnem nadraženju v kopeli CO₂. Dr. Toma Milić, Vrnjci: Terapijska vrednost zdravilnih vrnjačkih vod. Dr. Zivadinović Dragutin, Vrnjci: Hladna vrnjačka voda pri chololithiasis. Dr. Amovljević Mirko, Vrnjci: Vpliv vrnjačke mineralne vode na metabolizem natrijevih kloridov. Dr. Kolterer Franc, Rogaska Slatina: O zdravljenju našega naroda v kopališčih in terapijska vrednost kopališč v dravski banovini. Dr. Gostuški Rista, Vrnjci: Dodatek k proučevanju povečanega krvnega pritiska. Dr. Bazala Vladimir, asistent univerze, Zagreb: Balneoterapija v ginekologiji. Dr. Ristić Laza, asistent univerze, Beograd: Balneoterapija tuberkuloze. Dr. Vild, Novi Sad: Novi po-

gib Giga, dr. Naumović Nikola. Posebej se bodo obravnavale tudi stanovske in znanstvene teme društva jugoslovenskih psihatrov, katero ima 26. t. m. ob 15. svoj redni občni zbor. Za časa kongresa se bodo vršile ločeno tudi konference in občni zbori naslednjih zdravniških organizacij: Udruženje občinskih zdravnikov kraljevine Jugoslavije, Jugoslovensko zdravniško društvo za duševno higijeno, Jugoslovensko društvo bolniških zdravnikov itd.

Ker je vrnjačka okolica zelo bogata na zgodovinskih znamenitostih in nacionalnih spomenikih srednjega in novega veka, prireditelji v bližini okolice. Kot najvažnejše navajamo: Sedemra vrata manastira Žiđa, kjer so bili kronani vsi srbski kralji; Studenica, kamor vodi pot po prelepi Ibarski dolini mimo razvalin slavnega gradu Maglića, zakladnice zgodovinskih umetnosti srednjega veka; Ljubostinj, zadružbino carice Milice; Lazarica, zadružbino carja Lazara pri Kruševcu in Zlatibor, najznamenitejša letovišča Srbije. Po kongresu pri-

redi »Putnike« dve veliki ekskurziji. Prvo: po Južni Srbiji preko Kraljeva, Kosovske Mitrovice, Pristine in Kosovega polja z obiskom Muratove grobnice, Manastir Gračanica, Skoplje, naprej do Tetova, Ohridskega jezera, od koder se vrača čez Bitoli, Prilep, Gradsko, obišče izkopanine v Stobih, na Veles in Beograd. Odhod iz Vrnjačke Banje 27. t. m. ob 13. uri, povratek v Beograd 4. oktobra ob 6.55. — Druga ekskurzija gre skozi Črno goro do Jadranskega morja, z odhodom iz Vrnjačke Banje 27. t. m. ob 13. Ta skupina se oddvoji v Kosovski Mitrovici in nadaljuje pot v Peč z izletom v Visoke Dečane z razgledanjem peške pravoslavne patrijarhije, dalje preko Čakora, Andrejevice in Podgorice v Cetinje in od tod v Kotor, Herceg Novi, Dubrovnik, z izletom na Lokrum, odkoder se vrnejo preko Sarajeva v Beograd dne 5. oktobra ob 20.45. Za udeležence kongresa je preskrbljena četrtinska vožnja, polovična karta velja za brezplačni povratek.

Iz vsega tega posnemamo, da je vsakemu udeležencu dana možnost najracionalnejše izrabe časa. Po zaključenem napornem delu je preskrbljeno tudi za užitek in razvedrilo. Za sprejem gostov in organizacijo kongresa je sestavljen poseben odbor, v katerem je zastopani poleg upravnika kopališč in predsenika občine tudi večje število predstavnikov zdraviliških podjetij. Tehnično izvajanje celotnega programa je pa poverjeno tamošnjemu zastopništvu društva »Putnik«. Nakazila stanovanj se bodo vršila že med potjo v vlakcu od Stalača, odnosno Kraljeva do Vrnjačke Banje, da bodo tudi gostje, ki niso pravočasno najavili udeležbe, že pred prihodom v Vrnjce obveščeni, kje je za nje rezervirano stanovanje.

L. G.

Sijajna veseliga tisočeri komičnih zapletljajev, petja, razkošja in ljubezni

NOČ V RAJU

V glavnih vlogah

ANI ONDRA

HERMAN THIMIG

RALPH ARTHUR ROBERTS

Najnovejši Ufin zvočni tednik

Ob 4., 8 in 10 zvečer.

Elitni kino Matica

Telefon 2124

Mašniški jubilej našega rojaka v Splitu

Štiridesetletnico mašništva je praznoval preteklo nedeljo umirovljeni župnik don Jozo Košir, ki sedaj biva v Splitu. Župnik Jozo Košir je iz vrste tistih slovenskih dušnih pastirjev, ki so morali leta 1923 zapustiti svoje verne ovčice na Primorskem in v kršni Istri. Župnikoval je v Lazeletu pri Kopru. Pobegniti je moral pred divjaško tolpo in poiskati zavetja v Jugoslaviji. Za prvo silo se je tedaj zatekel k sorodnikom na Dolenjski. Nakazila stanovanj se bodo vršila že med potjo v vlakcu od Stalača, odnosno Kraljeva do Vrnjačke Banje, da bodo tudi gostje, ki niso pravočasno najavili udeležbe, že pred prihodom v Vrnjce obveščeni, kje je za nje rezervirano stanovanje.

Da se izogne vsaki neprilici, se je bil odločil prostovoljno zapustiti Radomlje in je 4. decembra 1926 odpotoval v solunsko Dalmacijo. Na periferiji staroslavne Splita živi sedaj v mirnem idiličnem zatijhu skromno, a zadovoljno življenje. Na tako tih in skromen način je tudi obhajal 40let-

nico mašniškega posvečenja. Posebno ljubo mu je bilo, da so se odzvali njegovemu povabilu g. Ivan Vole, umirovljeni pomorski kapetan, brat kanonika v Ljubljani, Josip Blažič, umirovljeni pomorski kapetan, doma iz Podkorena na Gorenjskem, s svojo hčerko go. Ato Tančičevo ter slednjič pater gvardijan Ludovik iz kapucinskega samostana Poljsan, kjer don Jozo Košir redno vsako jutro ob pol 7. mašuje.

Ceprav je slavljence imel namen omejiti proslavo 40-letnice mašništva samo na najbližje okolice, so vendar dospele mnoge čestitke od oddaljenih sorodnikov, prijateljev in znancev, pismeno, pa tudi brzojavno. Vsi, ki poznajo vraga svečenika, mu v duhu krepko stiskamo desnico in mu želimo, da učka ne samo še zlato, ampak tudi biserno mašo.

Vlom pri belem dnevu

Putj, 23. septembra.

Tatvine in vlomi se na deželi vedno bolj množijo, a je ljudstvo kljub temu tako neprevidno, da shranjuje gotovino doma. Tako je bilo v nedeljo pri posetniku Novaku Jožefu v Gornji Pristavi okoli 12. ure, ko se je gospodar sam s svojo ženo mudil v Putju po opravkih, vlomljeno v nezaklenjeno stanovanje, odkoder je vlomilec odnesel iz omare gotovine za 4500 dinarjev v samih stotikih.

Kritičnega dne se je nahajala doma le gosposinja mati, Marija Markovičeva, ki je v bližini hiše pasla koze. Ko se je okoli 12. ure vrnila domov, je šla koze napajat, pri čemer so živali ušle v gozd. Pohitela je za njimi, a je pozabila zakleniti hišna vrata. Ko se je vračala iz gozda, je videla, kako je neki možki smuknil iz hiše in jo ubral proti gozdu. Takoj je poklicala na pomoč soseda Jurca Martina. Oba sta nato sledila neznancu, a ga nista mogla več izslediti.

Tatvino je morala izvršiti kaka domača oseba, ki so ji razmere dobro znane. Novak je imel namreč denar skrit v omari pod papirjem, na katerem je bilo več skatelj. Ko je gospodar odšel z doma, je ključ od omare shranil v postelji. Tat je torej moral dobro vedeti, kje ima Novak denar in kam shranjuje ključ od omare. Vlomilec je gotovo okrog hiše prežal na ugodno priliko.

Strašen konec nesrečnega zakona

Žena je spečega moža ubila s sekiro in truplo zavlekla ob cesto

Ivanjkovci, 23. septembra.

Strašen konec je storil zakon, ki sta ga pred dobrim letom sklenila vdova Neža Erhartičeva in vdovec Tomaž Novak, oba stara že preko 40 let. Neža, rojena Cimerlajtova, je izgubila prvega moža v vojni in je potem sama precej dobro gospodarila na malem posestvu v Steretinu v občini Runč. Kot vdova se je spoznala s Tomažem Novakom iz Male Nedelje, ki je obiskoval nekdanje dve leti vinorejsko šolo, po vojni pa začel med tihotapce in je bil zaradi tega parkrat tudi kaznovan. Pred dobrim letom sta se Neža in Tomaž poročila, a kmalu po poroki so se med njima začeli vedno hušji prepri. Mož se je vdajal pijači, ni se dosti bregal za delo, življenje v nekdanji mali kmečki domačiji je postajalo nemogoče. Nežin sin iz prvega zakona, star 18 let, se je preselil k svojem staremu očetu, na domu pa sta ostala mati in oče z otrokom, ki se je rodil še pred poroko.

Tomaž Novak je bil večkrat zdoma in tako je tudi te dni v Slovenskih Goricah obiskal neke sorodnike. Vrnil se je v

torek zvečer in se je blizu doma ustavil še pri svojem ovaku, ki ga je pogostil z jabolčnikom. Od vsake se je Tomaž kmalu odpravil domov. V sredo zgodaj jutraj pa je prišla Neža na orožniško postajo v Ivanjkovcih ter javila, da so ji moža ubili in da leži mrtev kakih 200 m daleč od hiše ob občinski cesti. Priporočila je, da je prejšnji večer prišel domov, pozneje pa je spet, kakor že večkrat, odšel, ne da bi povedal, kam je namenjen. Orožniki so se takoj podali na označeno mesto, popoldne pa si je ogledala mrlja tudi sodna komisija. Orožniki so se seveda podali tudi na dom umorjenega Novaka in tu jim je marsikaj vzbudilo sum, da je žena kriva njegove smrti. Žena je to naposled tudi priznala ter izpovedala, da je spečega moža z vso močjo z ostro sekiro udarila po glavi. To se je zgodilo okrog 22. Mrtvega moža je potem oblekla in izvela iz hiše ob cesti, kjer so ga pozneje našli. O svojem strašnem dejanju je mimo pripovedovala, češ, da je morala do tega priti, ker ji je mož uničeval domačijo in ker pred njim tudi njeno življenje ni bilo več varno.

Noč v raju

Ljubljana, 23. septembra.

Premijera filma »Noč v raju« v Elitnem kinu Matici večer je bila dobro obiskana — znak, da so prijatelji in prijateljice filma zaslužili v tej prijateljski opereti mnogo pristranskega razvedrila. Salve smeha, združene s prijetnim ugodjem, so pričale, da ta film ni razočaral občinstva.

Splošno priljubljena filmska zvezda Anny Ondra kakor vedno tudi v tem filmu s prirojenjo in pristranostjo privlačuje nase zanimanje kinematografskega občinstva od prve do zadnje scene. Njena vitka postava in njen obrazek, ki mu zna za mojstrsko rutino dati izraz naivne pristranosti, jo izredno vzposoblja za vlogo preproste deklice — šivilje, ki po naključju zaide v višjo družbo. V tej višji družbi mora igrati vlogo enakega med enakimi, kar pripravlja nešteto majhnih nepravil — neje namreč, a gledalcem zato obilo zabave. Razume se, da se v to živahno, lopo stvarco zagleda mlad, bogat kavalir, ki jo ima dolgo časa za damo iz boljše družbe. Šivilja mu ljubezen vrača z vsem čarom mladostne ljubezni, a prav t vsem jo peče laž, ki se mora

prej ali slej razkrinkati. Sama se izpove, a tudi on ji »prizna«, da je le »sofer« in da se je tudi on vrnil v družbo pod imenom svojega gospodarja. Mlada šivilja je takoj pripravljena zagovarjati pred gospodarjem svojega ljubčka »soferja«. Pristrana je scena, ko mladenka vsa zbegana stoji pred gospodarjem, ki ima obraz skrit za časopisom. Nesrečnica ne ve, kaj bi prav za prav rekla. Gospod je hud, a ko odmakne časopis, se izkaže, da njen sofer le ni sofer, nego res njen bogati kavalir. Kakšen je konec, zveste, če pogledate gledat film. Videl boste tudi, kako pristrano presenečen obraz zna napraviti Anny Ondra, kadar doživi v igri nekaj nepričakovane.

Film je — oln lepih glasbenih točk in razkošnih oblik, a tudi sicer opremljen z vsem luksuzom tako, kakor je potrebno za noč v raju. Da so tudi drugi igralci in igralki, zlasti Hermann Thimig in Ralph Arthur Roberts, storili vse za efektostno pristranost, se samo ob sebi razume. Mnogo prizorov za smeh, nekaj romantične in cel kot ljubezni obelodujejo ta film, ki bo v teh dnevih dneh vedril mlada in stara ljubljanska srca.

Smrt v Westfaliji

Janec Baloh — rudar — je umrl.

V Zgornjem Tuhinju je ugledal svet. To je bilo 27. avgusta 1878. leta. Tam nad Kamnikom, med planinami je doživljal svoja otroška leta. Kdo ve, koliko je bilo v njih grenkobe, bede otroka siromašnih kmečkih staršev. Kmalu je moral prijeti za poljsko orodje in se skloniti k zemlji, ji dati svoje mlade sile — da je došel v mladost in moža. — O, tista slovenska zemlja ga je naučila živeti, ga je naučila trpeti. In ko je mislil, da mu je življenje že vendarle steklo v mirno strugo, ko je hodil od kmetije do kmetije, delal zdaj na tem zdaj na onem polju, je spoznal, da

je tudi njemu treba iti v svet, da je tudi njemu iskati življenja drugod.

Tako se je zari v zemljo, zapustil sonce in zadel ob črni kamen v rovih domačih rudnikov — tam v Zagorju, Hrastniku, Trbovljah — dokler tudi tam za vse ni bilo kruha dovolj.

Pot ga je vodila na sever. Šel je za tisoč svojih bratov, skozi avstrijske tovarne in rudnike zmirom dalje, dalje, dokler ni prišel v Westfalijo in se pogreznil v njeno rdečo prst.

Skozi vse to trpljenja polno življenje ga je spremljala njegova žena, stopila je v vrsto onih slovenskih žena — ki so šle v svet s svojimi možmi nositi križ slovenskega rodu.

Zdaj je sama.

Potekala so leta. Poteklo je deset, dvajset let. Od leta 1907. se je pogrezal v nemške jame, ril korak za korakom med neprestanim hrúšcem jamskih strojev, svetlov in dlet. Marsikdaj je njegova kri oskropila to od bogastva kinečo ravno westfalsko zemljo, to zemljo, ki je požrla že tisoče naših sinov, to zemljo, ki hlepeče čaka, da pogoltne še živčih petdeset tisoč.

Pa se je utrgala nekega dne velika črna kepa in padla nanj. Ob soju medlji jamskih svetilk, v gostem prahu, med oglušujočim hrúšcem, je vzklínil človek, padel in obležal.

Pred devetimi meseci se je zgodilo. Ko se je prebudil, se je ugledal v veliki beli dvorani polni belih postelj. Na nogi je začutil ostro bolečino.

Bolnica. Osem mesecev je ležal. Noga je bila v nevarnosti. Potem pa je njegova močna narava premagala smrt. Ozdravel je. In... Spet je moral v jamo. Starost je bila bli-

zu. A pokojnine si kljub vsemu trpljenju še ni bil zaslužil. Skrb za družino, za sebe — in zakon sta tako velevala. Da dobi pokojnino, da je tibi, rudar tu na nemškem severozapadu, preskrbljeno življenje zadnjih še živih let, moraš delati petindvajset let nepretrgoma in petdeset let morati biti star. A če nisi star petdeset let, pa že imaš pet in dvajset let dela, moraš delati še toliko let, da izpolniš petdeseto.

Potem, potem se lahko oddahneš, potem lahko sedi pri svojem oknu, v svojem kotlu, gledaš predse, premišljuješ s pipo v ustih, kako je bilo in kako je.

Janecu Balohu je bilo, ko je prišel iz bolnice, 53 let. Ali v zapiskih se ni bilo zapisano, da je delal pet in dvajset let nepretrgoma v jami.

Šel je v jamo še trikrat.

Tretji dan mu je pred čmo, že pred nekaj trenutki življenje mu nudoče steno, počilo srce. Telo ni več moglo vzdržati napora.

15. septembra 1932. Nad mestom, nad vso pokrajino je svinčenosov, težko jesen. Črna nebo. Westfalija ima svoj mravi obraz. Zdaj pa zdaj prši dež, v lica bije nevreden, hladen prah. Kmalu so mokra. Jutro je hladno. Ura bo kmalu osem. Ljudje hite na delo, v trgovine, v pisarne, v tovarne, v rudnike. Tu na tam prihaja gruča mrkih, svetlozračnih rudarjev z močnega dela. Čudna slika v mestu, ki mu ni ne začetka ne konca, kjer so ceste kakor čebelni panji, v katerih ni razločitve besede v kovinskem trušcu vozil in sivalov, zvižganja lokomotiv in nerazumljive vpitja prodajalcev sadja in zelenjave.

V koloniji, kjer je živel Janec Baloh, je tiho. Pred hišo stoji že voz, na vozu je že krsta. Ljudje se zbirajo, čakajo duhovnika in pokojniških svojcev in najbliž-

jih prijateljev, ki so v cerkvi pri maši zadušniki.

Zbirajo se slovenska društva. Pokojnik je bil član slovenskega društva v Stoppenbergu in njegov predsednik od ustanovitve. Polnih deset let je vodil Slovence v Stoppenbergu, deset let se bil za ohranitev slovenskega rodu — dokler ga smrt ni rešila vsega boja.

Z zastavami so prišla katoliška društva iz Buera, Kamapa in Gelsenkirchena. Poleg teh je bilo zastopanih še štirinajst slovenskih društev s člani in predsedniki. Zastopana je bila s svojim predsednikom gospodom Pavlom Bolho tudi Zveza jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji, h kateri je pripadalo tudi pokojnikovo društvo. Njegove zadnje poti pa se je udeležilo z zastavo tudi številno zastopstvo Nemške strokovne zveze. Od vseh strani so prihajali njegovi tovariši, osiveli starci in krepki možje v črnih oblekah in cilindrih, kakor je tu običaj. — In potem, ko se je pogreb pričel pomikati, bi človek mislil, da pokopujejo kakga visokega državnega dostojanstvenika.

Tako znajo le rudarji počastiti svojega tovariša in borca za boljšo bodočnost, tako so Slovenci s svojimi nemškimi tovariši prišli počastiti svojega voditelja, ki svojega naroda ni pozabil ne en trenutek, ki mu je žrtvoval vse — in bil kljub vsemu delu za ohranitev slovenskega ljudstva v Westfaliji neupogljiv socialni delavec, vselej v prvih vrstah, kadar je šlo za pravico bednega, izkoriščanega rudarja.

Pogreb se vije skozi dolgo rudarsko kolonijo. Na obeh straneh so majhne hiše rudarskih družin — vse v zelenju. Cesta je ozka — le pogreb more po njej. Na pločnikih ni množice, ni radovednosti. Iz hiš prihajajo ljudje, molče, vse je tiho. St-

šati je le velika kolesa voza s krsto, ki tro ostri grušč. — Ta ali oni se prekriza. Mrko zro v pogreb starke, žene, dekleta, še bolj mrko starci, možje, fantje sami rudarji. Med temi mrkami ljudmi pa stoje trume majhnih drobnih, blelih bitij, otroci, koliko je otrok! A tudi iz njih ni glasu.

Sest mož, z belimi rokavicami in rokah spušta krsto v grob. Nekdo ihti. Možje spuste na krsto rokavice. — Duhovnik molí. — Čez nekaj časa prične moliti vsa velika množica, ki je spremlja pokojnika. In molitev je bolj pesem, zamolkla žalostna pesem.

Društva polagajo vence. Predsedniki govorijo. Spominjajo se njegovega življenja, njegovega velikega dela med svojimi v tujini.

Bil je predsednik, od naroda izbran, njegov voditelj, Slovenec, in borec ponizanih in razžaljenih.

Zadnji je spregovoril zastopnik Nemške strokovne zveze. »Bil si tudi naš! je dejal. »V imenu vsega proletarijata se ti klanjam kakor sinovi tvojega naroda.« In zaključil je z besedami:

Ruhe sanft. Du wackerer Streiter! Du hast ausgekämpft, Wir kämpfen weiter!

Nato so se temu našemu človeku, ki slovenske matere nikoli ni pozabil, poklonile zastave s slovenskimi in nemškimi travkovi.

Tako je živel, umrl in bil pokopan Janec Baloh, rudar, predsednik stoppenberških Slovencev, borec ponizanih.

Rudolf Kresal.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

DRŽ. RAZREDNA LOTERIJO

SREČKE

HERMES

JELAČIČEV TRG-6- POD ZIDOM-6

VEDNO DOBIVAJO

KOLEKTURA ZAGREB

Domače vesti

• **Francoski poslanik v vardarski banovini.** Poslanik francoske republike na našem dvoru g. Paul Emile Naggiar je od potovanja v vardarsko banovino, ker bi se rad pobliže seznanil s tamošnjimi kraji. Poslanik bo obiskal Skopje, Bitoli, Veles, Ohrid in druga mesta. Posebno se zanima za stare cerkve in samostane, spomenike naše slavne zgodovine.

• **Delegat higijenskega oddelka Društva narodov v naših krajih.** V savski banovini se je v zadnjih dneh mudil profesor in zdravnik dr. Madsen, direktor serološkega inštituta v Kopenhagenu, ki potuje po Evropi kot poverjenik Društva narodov, da prouči zdravstvene organizacije posameznih dežel. Pregledal je zdravstvene institucije v savski banovini ter se je o njih pohvalno izrazil.

• **Kongres za krščansko arheologijo.** Jutri bo v Raveni otvorjen mednarodni kongres za krščansko arheologijo. Prvi kongres te vrste se je vršil pred dvajsetimi leti v Splitu po inicijativi monsignora Frana Bulića, ki je bil predsednik kongresa. Na letošnjem kongresu bodo Jugoslavijo zastopali g. Frano Bulić, dr. Ljubo Karaman in Petković, direktor beografskega narodnega muzeja. G. Bulić je izvoljen za častnega predsednika III. mednarodnega kongresa za krščansko arheologijo v Raveni.

Richard Tauber:
Simfonija ljubezni

• **Odlikovanje Toneta Kralja v inozemstvu.** Avgusta letos se je zaključila velika mednarodna razstava religiozne umetnosti v Padovi, ki je bila odprta skoro dve leti. Na udeležbo je bil kakor znano vabljen umetnik Tone Kralj, ki je zastopal kot edini Jugoslovensko umetnost na tej prireditvi. Za njegove kolekcije mu je umetniška komisija v priznanje podelila srebrno medaljo.

• **Iz zdravniške službe.** Za šefa kirurškega oddelka splošne državne bolnice v Ljubljani v 4. skupini 2. stopnje je postavljen dr. Mirko Černič, dozdaj šef kirurškega oddelka bolnišnice v Mariboru.

• **Prvi uradni učitelj za sokolsko telovadbo.** Ban drinske banovine je podpisal odlok, s katerim je imenovan za učitelja za sokolsko telovadbo na kmetijski šoli v Sarajevu absolvirani filozof Hajrudin Čurčić. To je prvi uradni sokolski učitelj.

• **Kraljevski muzej za prirodne znanosti v Sofiji.** Je naprosil AA za naslednjo objavo: V svrhu znanstvenih raziskav je uprava tega muzeja opremila s aluminijastimi obročki več ptic selivk in nato ptice izpuštila. Na teh obročkih je napisano »Kraljevski muzej Sofija (Bolgarija)«, in »Dvor, Sofija (Bolgarija)«, ter tekoča številka. Osebe, ki bi našle, ujele ali ubile katero teh ptic s takim obročk, se naprošajo, da jih izvolijo poslati upravi kraljevskega muzeja prirodnih znanosti v Sofiji.

• **Pravilnik za opravljanje strokovnih izpitov.** Finančni minister je predpisal na podlagi zakona o organizaciji finančne uprave pravilnik za opravljanje višjih državnih strokovnih izpitov za uradnike finančne kontrole.

• **Stanje hotelov na našem Primorju.** Ker se končuje poletna sezona na našem Primorju, so nekateri hoteli že zaprti. Skoraj vsi hoteli na Gornjem Jadranu spadajo med tako imenovane turistične hotele, ki delujejo samo v poletni sezoni 4 do 5 mesecev.

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Ali ne verujete, da izdeluje

tovarna

Teokarović, Paračin

najfinejša suknja iz čiste volne po cenah, ki bodo preprečile uvoz inozemskih izdelkov.

Obiščite magazin tovarne GRADIŠČE št. 4. — Na drobno in debelo! 11664

Vremensko poročilo

Meteorološkega zavoda v Ljubljani

Številke za označbo kraja pomenijo: 1. Čas opazovanja, 2. stanje barometra, 3. temperatura, 4. relativna vlaga v %, 5. smer in brzina vetra, 6. oblakost 1-10, 7. vrsta padavin, 8. padavine v mm. — Temperatura: prve številke pomenijo najvišjo, druge najnižjo temperaturo.

dne 23. septembra
Ljubljana 7, 763,6, 8,0, 90, mirno, megla; Maribor 7, 761,2, 14,0, 80, N1, 10; Zagreb 7, 761,0, 8,0, 90, mirno, megla; Beograd 7, 763,0, 14,0, 60, ENESE, jasno; Sarajevo 7, 764,2, 13,0, 90, W2, 10; Skopje 7, 764,0, 17,0, 70, NW2, 3; Split 7, 761,9, 20,0, 70, ENE6, 1; Kumbor 7, 760,6, 20,0, 90, mirno, jasno; Rab 7, 762,0, 19,0, 60, SE6, 3. Temperatura je bila v Ljubljani najvišja 17,0, najnižja 8,0; v Mariboru 15,0, 8,0; Zagreb 18,0, 9,0; Beograd 21,0, 12,0; Sarajevo 17,0, 11,0; Skopje 29,0, 8,0; Split 26,0. Sonca vzhaja ob 5,47, zahaja ob 18,1. Liana vzhaja ob 22,12, zahaja ob 14,47.

VSE MADEŽE

na oblekah kakor tudi na svili, posebno pa na barvastem usnju Vam očisti

CISTEN

(ni vnetljivo).

Zalogo ima staroznana

Drogerija Kanc, Židovska 1

de, tudi damska jesenska in zimska moda je zastopana in pogled v Hagenbecker z ološki vrt. — Ne pozabite na današnjo predstavo ZKD filma »Emil in detektiv«. Že večerajšnja predstava je pokazala, da je ta film pri nas zelo uspeh in ugajal starim in mladim. Največ veselja so seveda imeli otroci in mladina. Film bo na sporedu še danes ob 14.30 in jutri ob 11. v kinu Matici. To lepo filmsko delo naj si vsakdo ogleda, zlasti pa ga priporočamo mladini.

— Slika Ivana Vavpotiča, ki je razstavljena v zalozbi Tiskovne zadruge v Selenburgovi ulici, je tiskarski škrtat v večerajšnji notiti pošteno izmahljal. Ker zoper to nadlogo ni nobenega učinkovitejšega sredstva, priobčujemo notico kakor je prav: Slika predstavlja znano kolporterko »Jutrovič« listov Kosovo, ki je naslikana, ko prodaja »Jutro« in se vidi podobna z velikimi izlozbi in avtomatizirano v ozadju ko žanr iz velenesta. Vavpotič je s to sliko upodobil enega naših malih ljudi, ki do sedaj v naši upodabljalosti umetnosti še niso dobili svojega mesta.

Kar Slamič odreže,
obilo zaleže!Kar Slamič naliže,
se sladko použije! 11635

Portugalko prvovrstno

liter Din 11.— 11666

Namizno belo vino liter Din 8.— toči
gostilna pri »Fajmostru«, Sv. Petra nas.

— Prvi slovenski zvočni film »Bela Ljubljana« iz Zagreba smo prejeli iz ateljeja »Svetlotona« poročilo, da se je zvočni film »Bela Ljubljana« prav dobro posrečil.

V tem prvem zvočnem filmu, iz katerega se bo čula slovenska beseda, se bo zrcalilo naše mesto v najlepši luči. Iz dveh naših let »Loljzeta« in »Pelikanca« bomo uživali pogled na krašno panoramo, ki nam je nudila mestno vrvenje. Videli bomo znane ceste, ulice in trge, srečevali znanke, slišali njih govornice, pomudili se bomo v Zvezdi ob zvokih godbe, se pogovarjali s popularnim našim »življemcem«, govorili bomo z županom dr. Pucem, z občinskimi svetniki, posetili bomo kopališče Ilirije, prisostvovali pogovorom med znamenitim našim basistom Betetom in nestorjem Danilom, videli bomo vrvenje na našem trgu, stopili bomo na nebotičnik in uživali krasen pogled daleč naokrog. Vse to in še mnogo, mnogo drugega nam bo nudil prvi naš zvočni film »Bela Ljubljana«, ki ga bo predvajala ZKD prihodnji teden v okviru svojih filmskih predstav. Ta film si bo gotovo vsakdo ogledal.

— **Krajevna organizacija JRKD** — za dvorski kraj (XI. in XII. volišče) bo imela v soboto 1. oktobra ob 20. v salonu gostilne pri Mraku na Rimske cesti ustanovno skupščino, na katero so vabljeni vsi člani.

Prava dobrota za ljudi, ki so podvrženi nadlogam črevesja in trpe na motnjah prebave, zapelki, hemoroidih in njih posledicah kakor tudi na glavobolu, omotičnih napadih itd., je Saxlehnerjeva HUNYADI JÁNOS naravna grenčica. Že 70 let se je vedno izborna obnesla, bila na klinikah in po zdravniških sijajno preizkušena in priporočana pri daljših pivskih kurah zoper nabiranje masčobe, kronična obolenja ženskih spolnih organov, zastajanja krvi, izpuščaje na koži itd. Neprekosljiv učinek! Pazite na etiketo z rdečim srednjim poljem. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in vseh boljših trgovinah.

— **Pogačnikova plezalna steza na Grmado.** Znani in splošno priljubljeni planinec primarj dr. Josip Pogačnik je že pred leti dal inicijativo in na svoje stroške pustil napraviti zanimivo plezalno stezo na Grmado. S tem je privlačnost tega zanimivega vrha ljubljanske okolice izredno pridobila. Cele trume turistov hite ob nedeljah, pa tudi ob delavnikih po tej stezi na vrh Grmade in dalje na šmarno goro. V zadnjem času je g. primarj dr. Pogačnik na svoje stroške pustil izpopolniti to stezo z novo, še lepšo varianto, ki jo je pravkar prevzelo v oskrbo in varstvo Slovensko planinsko društvo. Priznanje našemu vrlu in poštrevolnemu planincu g. dr. Pogačniku.

— **Krajevna organizacija JRKD** Moste bo imela drevi ob 20. važen članski sestanek v gostilni g. Košaka v Vodmatu.

— **Ferjalni Savez** Seja za konstitutiranje upravnega odbora dravske oblasti bo danes ob 16. na II. državni realni gimnaziji na Poljanah.

— **Vpisovanje v obrtno-nadaljevalno šolo.** V smislu sklepa šolskega odbora za obrtno nadaljevalno šolo z dne 16. t. m. se bo vršilo vpisovanje na vseh ljubljanskih obrtnih nadaljevalnih šolah v nedeljo 25. t. m. med 9. in 12. dopoldne. Poduk se prične 1. oktobra. Šolnina znaša kakor doslej 20 Din mesečno za vsakega gojenca, vpisnina pa 2 Din.

V vseh družabnih krogih se zelo pazi na negovane zobe. Smotrena nega ust je vztrajna uporaba znane in priljubljene Chlorodont zobne paste. Tuba 8 Din. 11436

Moji sosed davi je velel:
»V Ljubljano kaj nerad sem šel,

še danes pa bi vrnil se,
je Daj-Dam spreobrnil me!«

Pri največjih izdelavi in znižani cenah nudimo STRIZENJE LAS, FRIZIRANJE, manikuro, masažo obraza, trajno ondulacijo, barvanje las. — Zaloga parfumerije svetovnih znamk.

Salon E. & H. Fettich-Frankheim

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 19. 11651

— **Vpisovanje v gospodinjstvo nadaljevalno šolo** v Mostah pri Ljubljani bo v nedeljo 25. t. m. od 10. do 12. ure na osnovni šoli v Mostah.

— **Ponavljalni tečaji.** Za dijake in dijakinje vseh razredov srednjih šol se otvorijo privatni ponavljalni tečaji iz vseh predmetov. Ti kurzi imajo namen pomagati dijaku v predmetih, kjer slabeje napreduje. Honorar za predmet je 50 Din mesečno. Prijave sprejema in daje informacije iz uslužnosti g. Bombač, šolski sluga na št. drž. real. gimnaziji na Poljanski cesti.

— **Prijeta kolesarska teta.** Pretekli teden je bil v Ljubljani prijet na Mestnem trgu mlad fant, ki je ponujal na prodaj lepo moško kolo, znamke »Rykec«. Bil je to 20letni Oskar S., rojen v Nemčiji, pristojen pa na Hrvaško. Pri zasliševanju je priznal, da je kolo ukradel v Celju, pokradel pa je tudi prejšnje kolo vrsto koles in jih prodal deloma v ljubljanski okolici, deloma pa na Stajerskem. Policija je aretirala tudi njegovega prijatelja, 20letnega Antona H. Na policijski upravi v Ljubljani naj se zglasijo lastniki treh zaplenjenih koles, od katerih je eno znamke »Waffenrad« s tvorniško številko 339135, drugo znamke »National« s tvorniško številko 550-618, tretje pa znamke »Kosmos« s tvorniško številko 370-011. Oba teta, ki sta dolga dobro organizirane družbe kolesar-skih tatar, je policija izročila sodišču.

— **Kandidatka smrti.** V četrtek zvečer je na Zaloški cesti v samomorilnem namenu spila octovo kisline delavka Klara A. iz Most. Na tleh ležečo in zvijajočo se v krčih sta do našla dva pasanta in jo prenesla v bližnjo žensko bolnico, od tam so pa Klaro poslali v splošno bolnico. Zdravniki so ji izprali želodec in je že izven nevarnosti. Vzrok poskušene samomora ni znan.

— **Nasilen pohotnež.** Ko se je v torek zvečer okrog 21.30 vračala gđ. Beti T. domov, jo je v Namski ulici nenadoma ustavil veliki, precej eleganten možič in ji začel prigovarjati, naj gre z njim. Ker ga je odločno zavrnila, je postal nasilen. Ker se mu namen ni posrečil, ji je strgal slamenk z glave in pobegnil na Kongresni trg, kjer je izginil. Zločinec je bil star 35 let, obleden v sivo obleko, nosil je temna očala. Policija polzveduje za njim.

— **Dve tatvini koles.** Trgovcu Ivanu Lukiču je nekdo v sredo odpeljal izpred trgovine damsko kolo, vredno 1500 Din. Podobno smolo je imel tudi Ivan Rupret, ki mu je nekdo pred nekaj dnevi iz veže gostilne »Pred škofijo« ukradel 1500 Din vredno kolo znamke »Dirkopp«.

— **Opozarjamo na oglaš** štjakovič Matko, frizerski salon.

Iz Maribora

— **Narodni poslanec dr. Pivko** bo imel jutri dopoldne pri Sv. Barbari nad Mariborom veliko zborovanje, na katero so vabljeni vsi somišljeniki.

— **Sreska organizacija JRKD** za mesto Maribor. V mali dvorani Narodnega doma so se predvečerašnjim zvečer sestali odbori vseh petih krajevnih organizacij JRKD za mesto Maribor in so ob tej priliki podali podrobna poročila o strankinem gibanju in notranje-političnem položaju senator dr. Ploj ter narodna poslanka doktor Pivko in Vekoslav Spindler. Vsi navzoči so njihova temeljita izvajanja vzeli z odobravanjem na znanje ter soglasno sklenili, da se organizatorično delo v mestu še bolj poglobi in utrdi. Pri volitvah v sreski odbor organizacije JRKD za mesto Maribor je bil izvoljen za predsednika senator dr. Ploj, za podpredsednika dr. Vinko Rapotec, za tajnika pa dr. Miloš Vauhnik.

— **Mariborska podružnica** Narodne strokovne zveze bo priredila jutri dopoldne ob pol 10. na verandji pivovarne »Union« veliko javno zborovanje, na katerem bodo govorili o socialnem položaju delavcev in javnih namestencev govorniki iz Ljubljane in Maribora. Vse delavstvo in javno namestništvo se vabi, da se zborovanja polnoštevilno udeleži.

— **Spomenik vojnim žrtvam** je postavlja studentska občina svojim v svetovni vojni padlim občanom. Spomenik je že dogotovljen in bo odkrit ter blagoslovljen v petek.

— **Mariborska umetnika** v ljubljanskem radiu. Jutri ob 18. nastopita v ljubljanskem radiu člana mariborskega narodnega gledališča g. Elka Barbičeva in g. Pavle Rasberger pod geslom »Pester večer«. Na sporedu bo več pevskih in humorističnih nastopov.

— **Za prehranjevanje** študentskih brezposelnih. Pred dnevi je imel alkojski odbor za prehranjevanje brezposelnih in ubožne dece v Studencih pri Mariboru zaradi bližajočee se zime sejo pod predsedstvom študentskega župana g. Kaloha. Sestanka so se udeležili zastopniki Sokola, Rdečega križa, gasilnega društva, Olenševalnega društva, »Enakosti, Pogrebne družba, Društva hlastnih posestnikov, Društva stanovanjskih najemnikov in ubožnega sveta. Seja se bo še nadaljevala jutri.

— **Upokojitve.** V moški kaznišnici v Mariboru sta bila v zadnjem času upokojena deseter France Muskatel in paznik France Razlag.

— **Mariborski nogometaši**, kombinirano moštvo tujakšnih klubov, bodo odpovali v sredo 28. t. m. popoldne s posebnim avtomobusom v Gradec, kjer bodo še isti večer odigrali ob umetni razsvetljavi nočno nogometno medmestno tekmo z reprezentantnim moštvom Gradca. Z igralci se bodo odpeljali tudi mnogostevilni »drukarji«.

— **»Mariborsko podporno društvo** za odpuščene kazence« bo imelo danes ob 17. svoj občni zbor z običajnim dnevnim redom v konferenčni sobi moške kaznišnice.

— **Zatvoritev mestnega kopališča** na otoku. Zaradi nastopivšega slabega in hladnega vremena se mestno kopališče na Mariborskem otoku preko zime danes zapre. Kopalci, ki imajo v kopališču shranjene kopalne potrebščine, naj iste nemudoma dvignejo, ker mestna občina ne prevzame jamstva za predmete, ki ne bi bili pravčasno dvignjeni.

— **Včerajšnji ribji trg** je bil srednje zalozen. Domači rib iz Drave in sosednjih voda ni bilo. Pač pa je bilo vrodanih vseh 15 kg morskih sardel po 14 Din, 30 kg tunin po 26 Din in 20 kg molov po 28 Din za kg.

— **Karambol kolesarja** z avtomobilom. Pred hotelom »Merane« na Aleksandrovi cesti je zavozil večeraj popoldne kolesar Anton Koček, posestnikov sin iz Vukovskega dola v neki osebni avtomobil, ki mu je privozil nasproti. Kolesar je padel in se

Vse narobe! —
Kaj? Bolečine v glavi?
Zakaj vendar ne vzamete Aspirin tablete!

Proti prehladu, revmatizmu in bolečinam

Aspirin tablete

pristno samo v originalnih omotih.

• Odobreno od Ministrarstva Socialne politike i narodnog zdravlja S. Br. 8104 od 16. 5. 1932.

k sreči ni poškodoval, dočim njegovo kolo ni bilo sposobno za nadaljnjo vožnjo. Karambol je zakrivil kolesar.

— **Prehitro** je hotela odzdraviti zasebnica Pavla K., stanujoča na Koroski cesti, ki je predvečerašnjim popoldne izpila preveliko količino zdravil za pomirjenje živcev. Nezavestno je na pomoč poklicani reševalni avtomobil prepeljal v javno bolnico.

— **Otroka** se je iznebila. V četrtek popoldne je na Glavnem trgu pristopila k tamkaj se mučile železničarjevi ženi Matildi Merkuševi s Tezma neka neznanca mlajša ženska z otrokom v naročju in jo naprosila, naj ji za trenutek drži otroka, češ, da ima opravek v neki sosednji trgovini. Merkuševa je rada storila uslugo in je 8 mesečnega fantka sprejela v svoje naročje. Kakala je in čakala, toda neznanke nikakor ni hotelo biti na izpregled. Podala se je po daljšem čakanju domov in prijavila zadevo tezenskim orožnikom. Včeraj dopoldne pa se je Merkuševa z otročičem zglasila na tujakšnji mestni policiji, ki je oddala otroka v mestno otroško zavetišče, za brezdno materjo pa je odredila obširne poizvedbe.

Richard Tauber:
Simfonija ljubezni

— **Svarilo.** Kot konkurzni upravitelj tvrdke Kmetijske eksportne zadruge r. z. z. o. z. v Mariboru, Aleksandrova cesta 34, opozarjam s tem, da je tvrdka Podravska tiskarna, d. z. o. z. v Mariboru, del premoženja Kmetijske eksportne zadruge in da so gg. Kenda Franc, Kristofić Ignac in Zunković Mate samo formalno registrirani kot družabniki in imetniki osnovnih vlog, da jim po njih lastni izjavi ne pritiče nikakršna lastninska ali druga pravica do osnovnih vlog in s tem do tiskarne same. Zato jim je začasno odredbo sodišče prepovedalo razpolagati z imovino tiskarne. Svarim zato vsakogar, da ne sprejme nikake obveze od Podravske tiskarne s podpisni gor navedenih treh gospodov, da zlasti ne pridobi od njih nikakršnih stvari ali pravic tiskarne, osnovnih vlog ali deserkoli v breme tiskarne. Z vsa imovino zadruge sem upravičen razpolagati edino jaz. Dr. Snuderl Makso, advokat v Mariboru.

— Na tujakšnem živinskem trgu bo 27. t. m. ob 10. dopoldne javna dražba 4 državnih konj in 1 mula.

— **Dobrodelna invalidska tombola** se bo vršila neprekinjeno 2. oktobra.

Iz Celja

— **Obrtna nadaljevalna šola** v Celju. Šolsko leto 1932-33 se bo pričelo v nedeljo 2. oktobra. Zbirališče bo ta dan ob 8. zjutraj v telovadnici mestne narodne šole. To nedeljo se mora zglasiti vsak lanski vajenec, ki je še dolžan obiskovati obrtno nadaljevalno šolo. Novinci in novinke naj prinese s seboj zadnje šolsko naznanilo. Obrtni krogi se obveščajo, da v tem šolskem letu ne bo več obeh moških pripravljajnih razredov, temveč 4 prvi, 3 drugi in 3 tretji strokovni razredi za vajence ter 1 prvi in 1 drugi razred za vajenke. Pounk se bo vršil ob delavnikih popoldne, izvenredni sobote, in ob nedeljah dopoldne, kakor lani. Popoldanski pouk bo trajal kakor doslej od 13. do 17. Nove pa je letos, da je ministrstvo za trgovino in industrijo uvedlo v vseh obrtnih nadaljevalnih šolah v državi obvezno telovadbo po eno uro na teden; telovadba se bo vršila ob delavnikih takoj po končanem razrednem pouku v telovadnici. Gg. mojstri in gg. mojstrice se naprošajo, da skrbijo za redni obisk in tudi za točno plačevanje ukovine vsako prvo nedeljo v šolskem mesecu po 20 Din. Ta denar se bo pobiral, kakor doslej, v posameznih razredih in bo prejem takoj potrjen v kontrolnih knjižicah. Učiteljska otvoritvena konferenca se bo vršila v sredo 23. t. m. ob 20. v risalnici mestne deške narodne šole.

— **Gremilj trgovcev** se je na izredni skupščini 2. t. m. preimenoval v »Združenje trgovcev za mesto Celje«. Zadruga pravila so že odobrena. Vse dopise in vloge je treba odsej pošiljati na novi naslov. — Na trgovski nadaljevalni šoli se bo vršil v šolskem letu 1932-33 pouk v naslednjih neobveznih predmetih: srobrhrvaščini, stenografiji in strogolesju. Združenje trgovcev za mesto Celje opozarja vse trgovske nameščenice na potrebo tega pouka in priporoča, da se ga udeleži v čim večjem številu. Vsa polsnila se dode pri vodstvu šole in v pisarni Združenja trgovcev v Celju, Razlagova ulica 8.

— **Tečaj** za francoščino. Francoski krožek v Celju sporoča, da se bodo vršili v tekočem šolskem letu začetni, nadaljevalni in literarno konverzacijski učni tečaj francoskega jezika za odrasle ter začetni in po potrebi tudi nadaljevalni učni tečaj za mladino, ki sta namenjena predvsem učencem višjih razredov (IV. in V.) osnovnih in vseh razredov meščanskih šol. Prva učna ura, v kateri se bodo sprejemale tudi prijave, bo za začetni in nadaljevalni tečaj za odrasle v torek 4. oktobra ob 18.15 v pritličju državne meščanske

Najboljše, garantirano nepremočljivo, specialno izdelane GOJZERJE

moške za Din 320.—
ženske za Din 295.—
pri BRATA NAGLIČ, ŽIRI
Zahtevajte cenik turistovske in sportne obutve!

šole. Vpisovanje v obo mladinska tečaja bo v ponedeljek 3. oktobra ob 16. v prvem nadstropju mestne deželjske narodne šole. Začetni tečaj za mladino se bo vršil vsak ponedeljek in četrtek ob 16. do 17. v prvem nadstropju mestne deželjske narodne šole. Učne ure za ostale tečaje se bodo dočele pri vpisovanju. Mesečna učnina za vsak tečaj znaša 30 Din in se mora v mladinskem tečaju plačati vnaprej.

e. Koroški klub bo imel v soboto 15. v restavraciji »Evropske svoj« Koroški večer in prosil vsa društva, da bi pri svojih prireditvah upoštevala ta datum.

e. Z okrogne sodišča. Včeraj dopoldne se je vršila na okrognem sodišču v Celju razprava proti Josipu Skobernemu, bivšemu županu, predsedniku krajevnega šolskega odbora v Senovem pri Rajhenburgu in bivšemu poslanecu SLS zaradi utaje. Josip Skoberne je bil po § 3194. obsojen na 6 mesecev strogega zaporja, na izzubo šestih državljanov pravic za dobo dveh let in na povračilo sodnih stroškov.

e. Beraška nadloga. Celjska policija je posvetila včeraj številnim beračem, ki prihajajo ob petkih v Celje, vse pozornost in aretirala 30 beračev. Aretirani so bili odpremljeni v domovinske občine.

e. Nabavite si takoj nove srečke drž. razredne loterije pri celjski podružnici »Jutrac« v Kocenovi ulici!

e. Mestni kino bo predvajal danes ob 20.30 sportno zvočno opereto »En dan brez laž« z Jenny Jugo, Tiborom Halmayem, Oskarjem Karlweisom in Celjanom Harryjem Hardtom.

Iz Kranja

e. Krožek prijateljev Francije v Kranju bo proslavil desetletnico dne 6. novembra. Članov šteje 115, njegov delokrog obsega jezikovne tečaje, knjižnico in študij, in predavanja. Knjižnica ima 670 knjig, je docela kompletirana in obsega vsa dela iz francoske literature do najmodernejših. Revij je na razpolago 12. Program dela za novo leto obsega: proslavo desetletnice z matinejo, predavanja: vsak mesec po eno, lekcije francoščine in slovenščine. Prvo predavanje bo imel 14. oktobra podpredsednik dr. de Gloria o Parizu s skriptičnimi slikami (kino Talha). Tečajev je šest: otroški (vodi prof. Stirnova), višji in nižji (vodi prof. Kurek), začetni, nadaljevalni in konverzacijsko-literarni za ostalo občinstvo (vodi tudi prof. Kurek). Pouk se bo pričel 3. oktobra. Naprosena so vsa kulturna društva v Kranju, da ne prireditelj kakih svojih prireditev, ki bi kolidirale s proslavo desetletnice.

e. Otvoritev novega zvočnega kina v Kranju. V Narodnem domu je bil otvorjen zvočni kino. Na sporedu je bil grandiozni film »Planine v plamenih«. Krasten ton nove aparature je zadivil vse občinstvo. Kot dopolnilo glavnega filma je bil predvajan lep muzikalni film »Na lepem plavem Dunavu«. Novi zvočni kino v Narodnem domu ima zaključena najzibljivejša filmska veda in bo nudil svojim gostom vedno najljubše sporede. Predstave v petek in soboto ob pol 9 zvečer, v nedeljo pa ob 5. 7 in 9 zvečer. Naslednji program je opereta Paula Abraham »Viktorija in njen huzar«.

Z Jesenic

e. Volitev delegatov v krajevno bratovsko skladnico so se vršile te dni v tovarnah KID na Jesenicah. Javorniki in na Blejski Dobravi. Volilo se je v 11 skupinah, in sicer 9 skupin na Jesenicah, po 1 pa na Javorniku in na Dobravi. Organizacija SMRJ je pri volitvah dosegla od 85 mandatorov 61. JSZ 24 mandatorov, člani NSZ pa so se volitev deloma odrekli, deloma pa so glasovali za SMRJ.

e. Narodna strokovna zveza podr. Jesenice, bo imela jutri ob 10. uri dopoldne shod v Sokolskem domu, na katerem bodo poročali o važnih delavskih vprašanjih govoril iz Ljubljane. Poleg članov imajo dostop na zborovanje tudi somišljeniki in prijatelji organizacije.

e. Tekme članov in članic v lahki atletiki sokolske župe Kranj se bodo vršile jutri v Radovljici. Tekma bo v šestobojju, in sicer pri članih v skoku v višino in daljini, metanju diska in krogla ter v teku na 100 in 800 metrov. Tekma članic bo v isti disciplini, samo v teku se bo tekmovalo na krajših prozih in namesto diska se bo tekmovalo v metu žoge s pentljo.

Iz Novega mesta

e. 20-letnica človekoljubnega delovanja je praznoval te dni primirni bolnišnice usmiljenih bratov g. dr. Ignacij Paulič. Proslava se je vršila v ožjem krogu v bolnišnici. Znanemu kirurgu in primirni človekoljubnega zaroda želijo mnogostrojni hvaležni bivši pacienti, da bi srečen in zdrav praznoval še mnogo jubilejev.

e. Kolo jugoslovanskih sester bo priredilo svojo tombolo 9. oktobra in bodo odbornice osebno pobirale dobrotke. Društvo se obrača na vse s prošnjo, naj preverja k tej dobrotli prireditvi po izreku: »Kdor hitro da, dvakrat da«.

e. Kino »Dom« predvaja danes ob 20.30 ter jutri ob 18.30 in 20.30 uri zvočni film »Moj Leopold«. Predigra zvočna.

a. V obitno nadležnostno šolo bo vpisovanje vajencev in vajenk jutri od 9. do 12. v upraviteljski pisarni. Rodni šolski pouk pa se bo pričel v vseh razredih v nedeljo 2. oktobra ob 8. zjutraj.

n. Zamenjano pokopališče. Poleg starega imamo par let tudi že novo, na Ločenjski cesti ležeče pokopališče, katero je prevzel v last in oskrbovanje novomeški kapitelj. Povsod skrbijo, da je pokopališče v lepem stanju. Naše pa je žal zamenjano, da je človeka sram, posebno pred tujci. Pota so ali posuta z debelim, grobim kamenjem, ali pa sploh neposuta, ter zaraščena z bujnim, gostim plevelom; po potih leže gndi kupi suhih vencev in druge nečistote. Apeliramo vnovič, da se napravi na pokopališču red in da bo vedno v tako lepem, urejenem stanju, kakor to zasluži božja njiva.

Iz Trbovelj

6. Kline Sokol predvaja drevi ob 20. 100% Fritschev šlager 3 + 1 = 2.

Iz Slovenjgradca

eg. Osebnost. Za šefa davčne uprave v Brežicah je imenovan uradni tukajšnje davčne uprave g. Ivan Vovk.

sg. Zaključek Tyrševega leta proslavi Sokol 1. oktobra s sodelovanjem salonske orkestra in domačega pevskega društva.

sg. Zupna gasilska vaja bo v nedeljo 25. t. m. Na njej bodo sodelovala vsa gasilska društva, ki so članjena v tukajšnji gasilski župi.

Gospodarstvo

Naša zunanja trgovina v avgustu

Kakor je bilo glede na pričetek jesenske izvozne sezone pričakovati, se je naš izvoz v avgustu nekoliko popravil. Kakor znano, je vrednost našega izvoza v juliju ponovno hudo nazadovala, in sicer na 172.2 milijona Din nasproti 245.7 milijona Din v juniju in 219.8 milijona Din v maju; v avgustu pa se je naš izvoz sedaj zopet dvignil preko 200 milijonov.

Vsega smo v tem mesecu izvozili 176.271 ton v vrednosti 216.4 milijona Din. Seveda je lani povečanje izvoza v avgustu prišlo še bolj do veljave. V lanskem avgustu je dosegel naš izvoz 362.705 ton, odnosno 584.4 milijona Din, tako da znaša letos v primeri z lanskim avgustom primanjkljaj po količini 51.4%, po vrednosti pa celo 62.9% (367.9 milijona Din). Kakor je podoba, se bo letos izvozna sezona bolj zavlekla in zakasnila, in to predvsem zaradi uvoznih omejitev v raznih državah in zaradi težkoj pri financiranju letine. Prejšnja leta, ko teh težkoj ni bilo, smo lahko takoj v avgustu vrzili na zunanja tržišča znaten del preostale letine, tako da se je izvoz v tem mesecu kar skokoma dvignil. V avgustu 1929 se je tako naš izvoz dvignil celo nad eno milijardo Din.

Tudi uvoz, ki je v juliju prav tako padel za malenkost pod 200 milijonov, se je v avgustu zopet dvignil in je znašal 106.200 ton (v lanskem avgustu 99.296) v vrednosti 233.4 milijona Din nasproti 388.8 milijona Din v lanskem avgustu. Naš uvoz je bil torej letos v avgustu po vrednosti le za 40% (ali 155.5 milijona Din) manjši nego lani, dočim je izvoz znašal za 62.9%.

Tako je bila naša trgovinska bilanca v avgustu pasivna za 17 milijonov Din, dočim je bila lani zaradi naglega povečanja izvoza aktivna za 195.5 milijona Din. Skupna pasivnost naše zunanje trgovine za prvih 8 mesecev pa je navzile temu ostala letos še vedno manjša nego lani, kajti v razdobju januar - avgust t. l. je bila naša zunanja trgovina pasivna za 62 milijonov Din, dočim je lani v istem času znašala pasivnost 107 milijonov.

Kako se je gibal naša zunanja trgovina v prvih 8 mesecih t. l., nam kaže naslednja primerjava (v milijonih Din):

	izvoz	uvoz	saldo
januar	218,3	228,2	- 9,9
februar	203,7	229,4	- 25,7
marec	212,7	246,4	- 33,7
april	271,0	248,9	+ 22,1
maj	219,8	234,6	- 14,8
junij	246,7	202,9	+ 43,8
julij	172,2	199,1	- 26,9
avgust	216,6	233,4	- 17,0

jan.-avgust 1932	1760,8	1822,9	- 62,1
" 1931	3251,6	3358,5	- 106,9
" 1930	4445,6	4627,3	- 181,8
" 1929	4616,6	4969,7	- 353,1
" 1928	3874,6	5051,5	- 1176,9

V primeri z zadnjim konjunkturalnim letom 1929., je letos naš izvoz padel na eno tretjino, v istem razmerju se je zmanjšal tudi naš uvoz.

Glavni predmeti našega izvoza v avgustu so bili: pšenica (8,6 milijona Din), sadje (12,3), zdravilna zelišča (2,1), opij (1,0), tobak (3,0), konoplja (2,2), konji (2,4), goveda (3,9), svinje (30,0), drobnica (3,3), perutnina (8,7), sveže meso (10,5), jaja (16,6), sirove kože (3,7), grabljeni les (31,0), drva (2,8), ožlje (1,0), pragoivi (0,2), izdelki iz lesa (1,8), ekstrakti za strojenje (2,7) soda (3,7), kalcijev karbid in cijanamid (6,4), cement (6,1), svinec (2,0), baker (18,8), rude (6,2).

Glavni predmeti našega uvoza pa so bili: bombaž (18,9), bombažno predvilo (13,6), bombažne tkanine (17,3), volna (2,4), volneno predvilo (5,8), volnene tkanine (8,3), svileno predvilo (5,8), železo in polfabrikati (2,7), želez. pločevina (3,8), železne cevi (2,4), železni material (4,1), razni izdelki iz železa (11,0), stroji in aparati (9,7), elektrotehnični predmeti (7,0), prevozna sredstva (3,0), bencin (2,5), petroleji (1,9), nafta (5,3), premog (17,1), steklo (1,9), porcelan (1,0), sirove kože (2,4), čevlji (0,3), riž (6,7), sirova kava (5,4), sol (1,0), olino semenje in oljni plodovi (3,5), zdravila (1,0), organske barve (2,3), tiskarski papir (3,2).

Klirinška pogodba z Nemčijo

Kakor je znano, je naša država te dni sklenila z Nemčijo sporazum glede ureditve medsebojnih plačil iz blagovnega prometa. Ker dosedanja poluradna poročila niso bila povsem jasna, prinašamo sedaj v glavnem vsebino sporazuma.

I. Nemške tvrdke, ki uvažajo blago iz Jugoslavije, pogojeno v markah, bodo plačale dolžne zneske na račun jugoslovanske Narodne banke pri Reichsbanki, dočim bo jugoslov. Narodna banka izplačala upnikom (izvoznikom) ustrezajoče zneske v dinarjih. Jugoslovanska Narodna banka more z dobroimetjem pri Reichsbanki razpolagati le v notranjosti Nemčije za plačevanje blagovnih in drugih obveznosti jugoslovanskih uvoznikov.

Nemške tvrdke, ki uvažajo jugoslovansko blago pod pogojem plačila v dinarjih, pa morajo poravnati dolgove v dinarjih, ki jih bodo zahtevale od Reichsbanke. Plačila v dinarjih pa bo Reichsbanka vršila na breme njenega dinarskega računa pri jugoslovanski Narodni banki.

II. Jugoslovanske tvrdke, ki dobivajo blago iz Nemčije pod pogojem plačila v dinarjih, bodo morale zneske v dinarjih vplačati na račun Reichsbanke pri jugoslov. Narodni banki in bo Reichsbanka izplačala odgovarjajoče zneske nemškim izvoznikom. Reichsbanka more razpolagati z dinarski-

mi dobroimetjem pri jugoslov. Narodni banki samo v notranjosti Jugoslavije za plačilo blagovnih in drugih obveznosti nemških uvoznikov jugoslovanskega blaga. Ako jugoslovanske tvrdke uvažajo nemško blago pod pogojem plačila v markah, tedaj morajo te svoje obveznosti kriti v markah, ki jih bodo zahtevale od jugoslov. Narodne banke, ta pa bo vršila plačila na breme njenega dobroimetja v markah pri Reichsbanki.

III. Gre torej za dvojni kliring, v markah in v dinarjih, tako da ni (kakor pri drugih kliringih z drugimi državami) potrebno v vsakem primeru preračunavanje ene valute v drugo po gotovem tečaju. Kdor je dolžan v markah, plača v markah, kdor je dolžan v dinarjih, plača v dinarjih. Če pa obstajajo obveznosti v drugih valutah (dolarji, franki itd.), tedaj se bodo morale tvrdke v okviru zakonitih odredb sporazumeti, po katerem tečaju se bodo te terjatve izplačevale v markah ali dinarjih. Kot osnova bo pri tem v glavnem služil berlinski uradni srednji tečaj dotične valute.

Na breme računov pri obeh novčanih bankah lahko vršita obe stranki tudi manjša plačila, ki ne izvirajo iz obveznosti v zvezi z blagovnim prometom, kakor plačila za dijake, bolnike, potnike itd. Na koncu vsakega meseca bosta obe novčani banki kompenzirali obojestransko saldo, in to v glavnem po srednjem tečaju v Berlinu za izplačilo (devizo) Boograd. Če se izravnanje salda ne da omogočiti s kompenzacijo, tedaj se bosta obe novčani banki sporazumeli o tem, ali je treba ostanek salda izravnati na drugi način, ali pa je treba ostanek salda dalje voditi v knjigah.

V svrhu likvidacije obstoječih nemških vezanih terjatev v Jugoslaviji se bodo porabile jugoslovanske vezane terjatve v Nemčiji. Nemška Reichsbanka bo prošnje jugoslovanskih tvrdk za osvojitve njihovih terjatev odkazovala s priporočilom dotičnim ustanovam, kjer obstajajo take terjatve. Enako bo postopala jugoslov. Narodna banka. Stično se bodo izenačile tudi medsebojne terjatve nemških in jugoslovanskih denarnih zavodov, ki so nastale v zvezi z blagovnim prometom.

Sporazum bo odpovedljiv s 14-dnevnim rokom vsakega prvega dne v mesecu.

Gospodarske vesti

= Znižanje vložne obrestne mere v Českoslovaški. Med českoslovaško vlado in denarnimi zavodi se vršijo pogajanja zaradi znižanja kreditne in debetne obrestne mere. Vlada hoče doseči splošno znižanje obrestne na hranilne vloge na 3% letno; kar naj bi omogočilo tudi znižanje debetnih obrestí.

= Pred znižanjem diskonta v Franciji. Kakor poročajo iz Pariza, namerava Francoska banka znižati diskonto mero od 2,5 na 2%.

= Fala prodira na Hrastvo. Kakor poročajo iz Zagreba, bo mestu Lepoglava opustilo svojo lastno elektrarno in se bo v kratkem priključilo na omrežje elektrarne Fala.

= Češki izvoz helmja. Statistika o izvozu helmja iz Českoslovaške v helmjskem letu 1931/32. (od 1. septembra 1931 do 31. avgusta 1932) je prav zanimiva, ker nam kaže velike spremembe v smeri izvoza. Dočim je bila v prejšnjih letih vedno daleč na prvem mestu Nemčija, ki je prevzela običajno polovico českoslovaškega izvoznega presežka, je v 1. 1931/32. Nemčija padla na četrto mesto in je vzel le 8,9% izvoznega českoslovaškega helmja (16.687 starih stotov). Ta padec izvoza helmja v Nemčijo je posledica uvedbe prisilne porabe domačega helmja v Nemčiji in tudi posledica povišanja nemške uvozne carine. V letu 1931/32. je bila Francija največja odjemalka českoslovaškega helmja. 54.200 stotov (28,8%) je šlo v Francijo, to je še enkrat toliko, kakor leto prej. Na drugo mesto je stopila Belgija, ki je prevzela 37.023 stotov ali 20% vsega izvoznega helmja, na tretje pa Avstrija, kamor je znašal izvoz 17.160 stotov ali 9,1%. Izvoz v Belgijo kakor tudi v Avstrijo se je precej povečal. Na četrtem mestu je, kakor rečeno, Nemčija, na petem pa Anglija, ki je vzel 12.355 stotov (6,6%), to je 4 krat toliko, kakor v letu 1930/31. Potem sledijo še Švedska, Švica in Nizozemska.

= Spremembe pri dunajski Staatseisenbahngesellschaft. Nekot tako mogočena avstrijska Staatseisenbahngesellschaft, je kakor znano, že lani prešla povsem pod vpliv inozemskega kapitala, po svojem notranjem ustroju pa je postala skoro čista finančna družba, ki kontrolira razna industrijska podjetja v nasledstvenih državah, tako med drugim tudi Brodsko tovarnico vagonov. V ta srednjeevropski industrijski koncern spada v interesu sfero rumunsko - angleškega kapitala pod vodstvom rumunske železarnice Rušice in angleške družbe Vickers Ltd. Zato je v dunajskih finančnih krogih vzbudila pozornost vest, da bo za predsednika te družbe namesto Ludvika Neuratha, ki je odstopil zaradi sprememb v lastništvu, postavljen prejšnji guverner avstrijske Narodne banke dr. Reich, ki je bil sedaj podpredsednik družbe.

= Oddaja vodnjakarskih del. Direkcija državnih železnic v Zagrebu sprejema do 4. oktobra ponudbe za obnovo arteškega vodnjaka pri kurilnici na postaji Bjelovar. Natančnejši podatki, načrti in pogoji se dobijo pri železniški direkciji (gradbeni oddelki) v Zagrebu.

Hmelj

Zalec, 23. septembra. Izdaten je prav dobro prišel presuhenmu blagu, ki ga bašejo

in prevzemajo. Pri mirni kupčiji in nespremenjenih cenah je prešlo danes nekaj desetlin stotov v druge roke. Položaj nespremenjen je ostal.

Zalec, 23. septembra. Današnja številka »Slovenskega hmeljarja« piše k položaju: Zadnje dni je tudi v Nemčiji in na Českoslovaškem prišlo do znatnejšega zastoja v kupčiji, sličejo kakor svoj čas pri nas. Vendar pa so hmeljarji ohranili potrebno mirnost in zato tudi vzdržali cene nespremenjene in čvrste. Ako upoštevamo tečaj, po katerem v inozemstvu kupujejo naše vezane dinarje, tedaj prodajo hmeljarji svoj letošnji pridelek v Franciji po 26—42,64 Din, v Nemčiji po 20—51,87 Din in na Českoslovaškem po 23,52—35,28 Din za kg. Cene našemu hmelju se torej gibljejo znatno izpod paritete — ker jih je preobila ponudba ob zastoju kupčije oslabila. Zadnji čas so se cene zopet uvrstile na 16—20 Din za kg, vendar zelo kolebajo; če se hmeljarji dobro drže, so cene čvrste, kakor hitro pa postanejo popustljivejši, cene zopet oslabijo.

Borze

23. septembra.

Na ljubljanski borzi so se tečajni deviz v glavnem obdržali na nespremenjeni višini. Devize London, New York in Bruselj so se nekoliko dvignile, Berlin pa je popustil. Na zagrebškem efektivnem tržišču se je Volna škoda znatno ustala in se je trovala po 186 in 187,50 Do prometa je prišlo tudi v 7% investicijskem posojilu po 50 in v 6% begluških obveznicah po 34,50. Od dolarskih papirjev se je trovalo le 7% Blairovo posojilo po 41,75 in 42,25.

Devize

Ljubljana. Amsterdam 2308,18 — 2319,54, Berlin 1365,69 — 1376,49, Bruselj 797,18 — 801,12, Curih 1108,35 — 1113,85, London 198,86 — 200,16, New York ček 5724,92 — 5753,18, Pariz 225,29 — 226,41, Praga 170,01 170,87, Trst 94,35 — 96,75

Zagreb. Amsterdam 2308,18 — 2319,54, Berlin 1365,69 — 1376,49, Bruselj 797,18 do 801,12, London 198,86 — 200,48, Milan 294,35 do 296,75, New York ček 5746,92 — 5775,18, New York ček 5724,92 — 5753,18, Pariz 225,29 do 226,41, Praga 170,01 — 170,87, Curih 1108,35 — 1113,85

Curih. Pariz 20,375, London 17,965, New York 518,50, Bruselj 1,925, Milan 26,61, Madrid 42,50, Amsterdam 208,325, Berlin 123,425, Stockholm 92,20, Oslo 90,50, København 98,40, Sofia 3,74, Praga 15,35, Varšava 58, Bukarešta 3,05

Efekt

Zagreb. Državne vrednote: Volna škoda 184 — 186, za klobar 185 — 191, 7% investicijsko 50 — 50,50, 4% agrarne 26,30 den., 6% begluške 34 — 34,50, 7% Blair 42,25 do 42,75, 8% Blair 45,25 — 45,50, 7% Seligman 46 — 47, bančne vrednote: Narodna banka 4200 den., Priv. agrarna banka 219 do 228.

Beograd. Volna škoda 186, 184 zakli., 7% investicijsko 50 zakli., 4% agrarne 24,25 do 25,25, 6% begluške 34 zakli., 7% Seligman 46 den., Narodna banka 4000 zakli., Priv. agrarna banka 228, 227 zakli., Dunaj. Staatseisenbahngesell., 18,05, Trboveljska 22,85, Alpina - Montan. 18,40.

Blagovna tržišča

ZITO.

+ Ljubljanska borza (23. t. m.) Tendence za žito čvrsta. Zaključkov ni bilo. Nudi se pšenica (slov. postaja, po mlevski tarifi, plačljivo v 30 dneh): sremška, nova, 76 kg po 187,50 — 190, baška nova, 76 kg 190 do 192,50, sremška stara, 76 kg 192,50 — 195, baška stara, 79/80 kg 197,50 — 200; koroška: baška, stara, slov. postaja, po mlevski vozni, plačljivo v 30 dneh po 145—147,50; moka: baška »0«, franko Ljubljana, plačljivo v 30 dneh po 310 — 315, banatska po 320 do 325.

+ Novosadska blagovna borza (23. t. m.) Tendence stalna. Promet 56 vagonov. Pšenica (nova, 76 kg): baška, okolica Novi Sad, okolica Sombor, srednjebaška, gornjebaška 142,50 — 145; baška, potiska 145 do 147,50; ladja Tisa 147,50 — 150; gornjebaška 137,50 — 140; banatska, pariteta Vrsac 135 — 137,50; sremška 192,50 do 145. Ječmen: baški in sremški, 64/65 kg 90—95. Koroška: baška 91—93; okol. Sombor 92—94; banatska 89—91, sremška 92 do 94; sremška, okol. Sid 94—96. Moka: baška in banatska »0« in »0« 225 — 235; »2« 207,50 — 215; »3« 185 — 195; »6« 155 do 165; »7« 135—145; »8« 82,50—86,50. Otrobi: baški in sremški, v jutastih vrečah, 57,50 do 60; banatski, v jutastih vrečah, novi 52,50—55, Fitol: baški in sremški, novi, beli, 102,50—107,50.

+ Somborska blagovna borza (23. t. m.) Tendence stalna. Promet 56 vagonov. Pšenica (nova, 76 kg): baška, okolica Sombor in banatska 140 — 145; gornjebaška 142,50 do 147,50; baška potiska 145 — 150; banatska potiska 142,50 — 147,50; srem., slava, 137,50 — 142,50. Oves: baški, srem., slava, 95—100. Ječmen: baški, sremški, 64/65 kg 90—95. Koroška: baška 90 — 92; okol. Sombor 91—93. Moka: baška, banatska »0« in »0« 217,50 — 227,50; »2« 197,50 — 207,50; »5« 175 — 185; »6« 155 — 165; »7« 135 do 145; »8« 70 — 80. Otrobi: baški 57,50 — 60. Fitol: baški, uzanjeni 102,50 — 107,50.

+ Budimpeštanska termična borza (23. t. m.) Tendence živahna. Pšenica: za oktober 12,78 — 12,80, za mare 14,21 — 14,22; riž: za oktober 8,08 — 8,10, za mare 9,37 do 9,38; koroška: za maj 9,27 — 9,28.

Dež po sušnem letu

Ljubljana, 23. septembra. »O te pratikele« so se hudovali kmetje, ko je teden za tednom žgalo sonce, v pratiki pa je bil natopen dež na dež. Za porcijunkulo ga je bilo za eno vemiko, da se pozneje enkrat, dvakrat kakor za zdravilo. Otavo je požgalo sonce, izgorilo korožo, stisnilo proso in krompir in ni dalo rasti ne korenju, ne ajdi, ne repi. Vodnjaki in studenci so se poseušili, da so romale do večjih potokov in rek provešije sodov, kakor vojni tren. Nerodno in leno je obračala goved mesnate jezike po gobeh, ko je bilo tako malo sline za prežek. Romale so na božja pota dežne procesije, pretehtavali so označje učeni vreme-nari, dežja pa ni bilo od nikoder.

»Kako bo deževalo,« so modrovali očanci, »ko pa letos groma ni, da bi kakor medved hruško stresel nebesni svod, na katerega se je dež pripeknil in zapel.« Nevihte pa od nikoder. Kadar se je natepalo za par vozov debelih oblakov, pa je zaburjalo in prgnalo mokro dobroto. Krompir je venel v zemlji in gnil v soncah kletih. Ajda je komaj prilezla iz zemlje pa je že zacvetela: »Kje se bo vzel zmo, ko se ajdovke ni!« so vzdihovali gospodarji za krmikimi ajdovnimi žganci. Zelju so odletavale suhe vehe, na še sočni pa so se pasle gosnice kakor na srenjskem pašniku. Sadje je venelo na brezlistnih vejah in na drevju

KULTURNI PREGLED

A. M. Slomšek

Ob današnji 70 letnici smrti

Anton Martin Slomšek se je rodil na prelomu dveh stoletij, l. 1800. To je leto znamenite Napoleoneve zmage pri Marengu. Štiri leta po Slomškovem rojstvu je bil Napoleon že cesar; devetleten deček v Ponikvi je najbrž slišal o Iliriji. Prvih petnajst let njegovega življenja so možje modrovali o Francozih, o Napoleonu, o zadregah cesarja Frana, o tem, kako se na svetu pripravljala neka nova. Takrat, ko se je Slomšku že izoblikoval svetovni nazor in ko je imel trdnje zgodovinske in politične poglede na svojo dobo, se je nad Evropo že tolikanj zmrščilo, da ni bilo nič več novega. V Avstriji je še dalje vladal cesar Franc, klavirna lutka zvitega Metternicha in njegove policije.

V zapadnem kulturnem življenju so takrat prihajala na svet pomembna literarna dela. Ko je bil Slomšek star pet let, je Goethe dovršil eno najgledljivejših izpovedi tedanjega prosvetljenega človeštva, prvi del »Favsta«. Iste leta je umrl Schiller in njegovo delo, polno vzpodbud in duha, je začelo vedno bolj vneti mladino. V času, ko je nadarjeni mladenič iz štajerske Ponikve dovršil svoje študije in šel, prav tako kot nekaj desetletij pred njim Valentin Vodnik, v hribe »duše past«, so imele angleške kulturne plasti že Byronovo delo, v Franciji je Hugo presenečal s svojimi odmi, Poljaki so imeli Mickiewicza, Rusi Puškinovo liriko. V tridesetih letih je evropski kulturni svet že razpravljal o vprašanjih, ki so dala vsebinsko pravo, v politiki so znamenito prodorale demokratične ideje, liberalizem je vnel mlade duhove, filozofija je postala pozorna na razvoj naravoslovnih ved in naravoslovje se je vidno pripravljalo, da stopi v ospredje tega stoletja. V Franciji so dobivali Balzacova dela, Stendhal je podal v svoji povest »Le Rouge et le Noir« »sintezo napoleonske dobe: energijo, dejavnost, v Rusiji se je pojavil Puškinov »Eugenij Onegin«. Vzhle drugačnemu življenjskemu tempu kakor je današnji in težavnejšim stikom med narodi, je vse to postajalo duhovna last onih evropskih plasti, ki so imele možnost polnega izživljanja ali so čutili, da bo kljub vsemu pritisku morda že jutrišnji dan njihov.

Kakšni pa so bili kulturni tokovi v naši zaostali, jedva predramljeni »notranjeavstrijski provinci? Slomšku je bilo 19 let, ko je umrl Valentin Vodnik: v celovškem semenišču so brali njegove drobne knjižice, Kopitarjevo slovnico in druge poglobne spise, ki so polagali temelje naši novi književni kulturi. Prešernov fenomen pada v dobo, ko je Slomšek kulturno že tako dozorel, da ni več mogel spremeniti svojih bistvenih potez. V času, ko so izšle Prešernove pesmi (1847), je bil Slomšek že lavantinski škof. L. 1832. je izdal skupno s svojimi tovariši v celovškem bogoslovju »Prijetne peripovedi za otroke«, ki jim je sledilo več mladinskih knjig, delno poslovenjenih Kristof Schmidov. L. 1837. je izšla njegova knjiga »Življenja svetih pater s prvimi slovenskim zemljevidom Evrope, eno leto pozneje je izdal Keršansko devišstvo« (glej Prešernov epigram o zlomku in Zlomku), leta 1842 je v Celju ugledalo beli dan njegovo najboljšo didaktično delo »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, l. 1846. pa je začel izdajati »Drobtinice«. Navedli smo samo nekatere letnice in dela.

Ce postavimo paralelo s tem, kar se je pojavljalo ta čas na zapadu, vidimo, da smo bili Slovenci v tridesetih in štiridesetih letih — izvzemi ozki ljubljanski krog s Prešernom — še globoko v protireformacijski, odnosno v baročni dobi z idejnim svetom Marije Terezije. V Slomškovem času so se v naši primitivni sredini kakor v gluhih lozi izgubljali odmevi daljnega sveta. Na »steklo« je bil samo Prešernov krog. Naša redko posejana in večinoma duhovniška inteligenca na štajerskem je literarno črpala pretežno iz avstrijsko - nemške literature, čitala Klopstocka in drugo ali tretjevrstne nemške pisatelje. Rezultati napoleonske dobe, ki je celo v konservativnih nemških deželah razgibala mlade duhove, so se pri nas vse do l. 1848. razblinjali kakor snežinka na blatnih tleh. Vse naše narodno življenje je imelo — gledano sodobne evropske perspektive — provincijalen in nazadnjaški značaj. Edina večja točka, ki sta malo razgibala tanko plast tedanjega, pretežno se v kulturi abecednikov in molitvenikov spečega slovenstva, sta bila ljubljanski kulturni krog z idejo slovenskega pismenega jezika in zagrebški kulturni krog z ilirizmom. Ko se je odločila dilema med slovenstvom in ilirizmom, je Slomšek že imel glavno delo za seboj in je kot knez in škof, s posvečenostjo

roko visokega pastirja svojega ljudstva, blagoslovljati narod, kateremu je ostal zvest do zadnjega diha.

Te provincijalne zaostalosti v kulturnem razvoju ni zakrivilo pomanjkanje literarne tradicije in počasno zlivanje narečij v književni jezik, marveč nekaj, kar je stalo za vsem tem: kmečko - malomestna struktura slovenskih dežel in iz nje izvirajoča duhovna konservativnost. Slomšek ni bil po naravi genialen stvarjalec in temperamenten novotar, kakor jih je bilo drugod mnogo; v tej ponapeleonski dobi, ko so narodi polagoma vsrkavali rezultate nove meščanske kulture. Zato Slomšek kot pisatelj in prosvetni organizator ni ustvaril nič velikega. Njegovo delo je bilo pionirsko delo v provinci, ki so se komaj slšno dotikale struje sodobne Evrope. Kot zvesti služabnik svoje Cerkve in trezen voditelj ljudstva, iz katerega je izšel, se je Slomšek vse življenje duhovno gibal v nekakem kulturnem utrakvizmu, kakor je v praksi podpiral — a ne iz nenarodnih razlogov — utrakvizem šolstvo na Slovenskem štajerskem. Cerkveni, avstrijski in narodni interesi so v njegovi duši tvorili sklad, ki je bil že kmalu po njegovi smrti, ko so se poostriili narodnostni boji v Avstriji, mnogo težji in poznejši celo sumljivi.

Slomškova kulturna veličina ni v samostojnem literarnem stvarjanju, marveč je v njegovi, nedvomno zelo plemeniti osebnosti in v njegovem temnem sožitju s slovenskim ljudstvom. Slomšek ni niti kot škof prenehal živeti s tem našim preprostim ljudstvom in črpati iz njega pobud za svoje prosvetno delo. Bil je tako globoko zakoreninjen v slovenski zemlji in v našem kmetu, da je to še danes njegova največja narodnjaška odlika. Prav zaradi tega je delal kompromise z avstrijsko - nemško monarhistično in državoporno idejo: hotel je koristiti naši narodni stvari. Če bi bil Slomšek živel v času in v razmerah J. J. Strossmayerja, bi bil naš Strossmayer. Toda sinu prijazne Ponikve je bil po času in okoliščinah določen

Jugoslovenska razstava v Amsterdamu

Danes se bo otvorila v centru kulturnega in političnega življenja Holandske, v Amsterdamu, prva reprezentativna razstava jugoslovenske likovne umetnosti. Najuglednejše osebnosti te slavne dežele so stopile v pripravljani odbor in tako pokazale Jugoslaviji dragoceno prijateljsko pozornost. Tudi z naše strani so se angažirali za njo poleg službenih krogov izbrani predstavitelji naše umetnosti in kulture sploh. Projektorat je prevzel princ Pavle. V Amsterdamu so odprli obsežno in dostojno zbirko jugoslov. likovnih umetnin. Skoraj že umljivo je, da tudi to pot ni šlo brez trenja, polemik in drugih podobnih pojavov, ki spremljajo vsak skupen nastop umetnikov v javnosti. Razstava na Holandskem gotovo ne bo kompletna in oni, ki se je niso udeležili, ne morejo že v načelu veljati za manjše umetnike od tistih, ki so zastopani. Toda izbira slik, kipov in grafik je bila izvedena, razstava je dobila reprezentanco forme in naša umetnost se bo — o tem smo trdno preverjeni — spodobno predstavila holandskemu občinstvu.

Skupne razstave naših umetnikov v inozemstvu so redke pojave. V prvih letih po prevratu je bila velika razstava v Parizu. Razstava v Angliji l. 1930. je seznanila z našo umetnostjo enega najvplivnejših narodov sveta. Letos bi imela biti reprezentativna razstava v Pragi, toda lepi načrt se žal ni uresničil. Razstava, ki jo danes odpirajo v Amsterdamu, je poleg Meštovičeve kolektivne razstave v Zagrebu najpomembnejši dogodek, ki ga bo kronika jugoslov. likovne umetnosti zabeležila v tem letu. Ta prireditelj pa nima pomena samo za likovno umetnost: ona je hkrati izraz naše kulturne ekspanzivnosti, izraz hotenja, da se Jugoslavija pokaže pred svetom kot dežela, ki si prisvaja s polno pravico svoje mesto v kulturnem tekmovanju narodov.

Holandska, dežela vrtov in cvetlic, vetrnih mlinov in zelenih pašnikov, daljna, zelena ravan, ki se stoletja hrabro bori s prodorno silo morja, ta Holandska je še danes veliko zavestnejsa likovne umetnosti. Malo dežel je na svetu, kjer bi bilo slikarstvo tako v časteh, kakor je na Holandskem, deželi, ki je dala človeštvu nesmrtnega Rembrandta in celo vrsto velikih umetnikov. Njen slovenski poznavalec, slikar M. Jama, pravi o odnosu Holandca do

mogo manjši format. Socialno dvignjen visoko nad slovenskega kmeta, je Slomšek ostal do smrti slovenski kmet z mitro na glavi, in v tej evetli preprostosti svoje osebnosti zasluži, da se mu še danes klanjamo.

Ta učitelj mladine in ljudstva, moralno-pedagoški pisatelj, nabožni pisatelj, knez in škof periferne slovenstva je bil tudi pesnik. Njegove pesmi je l. 1876. zbral in izdal v knjigi na 256 straneh Mihael Lendovšek. Tudi pesmi ga kažejo kot človeka iz ljudstva; motivično in oblikovno, zlasti po jeziku, razodevajo vso pomanjkljivost slovenske literarne tradicije in kažejo, da se Slomškova Muza ni ozledovala po prvih vzorih kratke evropske literature, izvzema Schillerja, marveč je tičala v dobi praznega, drugovrsnega nemškega klasicizma. Vzlic temu je v Slomškovi poeziji zaživel veselost in vedrina slovenskega ljudstva na štajerskem; nekatere njegove pesmi opjevajo vinograde, trto, trgatev, črčice, vino in neskrbno radost zmernih pivcev. Še v l. 1859. je zapisal ta edini naš poet z mitro na glavi:

Na zdravje sladko vince piť.
Pošteno se razveselit'.
To je Slovencu serce,
Najinih pesmij jederce.

Kdor je potoke iz te dežele, je že za otroških let vsrkal vase nekaj okorne in vendar svojski sladke Slomškove poezije: ono o vselem hribčku, pa o dobrem mešaju sv. Urbanu, o rožicah, ki so ovenele, o veselju, žigar domovina ni na tem svetu. Poleg te poezije, ki je bila vzeta iz ljudstva in se je v ljudstvo vrnila, je njegovo nabožno pesništvo nekam službeno - suho, dasi ne moramo dvomiti o njegovem čistem izvoru. V ostalem pa Slomšek ni prikrival svojih simpatij do Koseskega: pač znak njegovega razvitega umetniškega okusa in njegove zgolj pedagoško - retorične narave.

Škof Anton Martin pa bi danes, če bi bil mogel iz svoje mariborske grobnice dvigniti posvečeno roko, blagoslovil vsa naša napredek in vse to, kar imamo. Četudi ni bil borec za svobodo, je vendar s svojim kulturnim delom rahljal tla za njo in jih pripravil za njena žlahtna semena. —o.

umetnosti (Iz Cankar, »Obiske«): »Če stopimo v holandsko boljše hišo, opazimo takoj, da v veži vise slike domačih umetnikov in da že tu vlada umetniški okus. Seveda so biseri obešeni v jedilnici: razen slik starine, ki so že 3-4 stoletja v rodbini, kitajski porcelan, perzijski sagovi in lične bakrene posode iz orient... Njim je umetnost življenjska potreba in okolica, v kateri stanujejo, mora biti okusno narejena.« Spričo znane dojemljivosti Holandcev za umetnost in v rodovih dozorelega okusa bo sodba holandskega občinstva in kritike o jugoslovenski likovni umetnosti v veliki meri pomembna.

Kulturni stiki med Jugoslavijo in Holandsko so bili do zadnjega časa prav skromni. Lani in letos se očitno poglabljajo in jugoslovenska razstava v Amsterdamu bo prvi velikopoteznejši izraz teh stikov na tleh starinskega mesta, ki je — kakor Benetke — mesto na kolih, polno kanalov in svetle poezije vod in vrtov. Upajmo, da bodo ti stiki ostali in se gojili s sistematično izmenjavo naših duhovnih dobrin.

Smatramo, da bi morali v svoji mednarodno-kulturni politiki v prav posebnih meri upoštevati stike z malimi in srednjimi narodi, najprej s slovenskimi, nato pa tudi z drugimi. Tudi v tem primeru bi nam lahko dali Čehi najlepši vzgled. V Pragi obstoje posebna društva za gojitve stikov skoraj z vsemi manjšimi narodi Evrope, za severne narode pa je bil vrhu tega ustanovljen Skandinavski institut. Tako Čehoslovaki po nekem sistemu grade svoj kulturni položaj v mednarodnem svetu. Tako zblizevanje z malimi narodi ima lahko tudi pozitivne politične in celo gospodarske posledice. V dobi, ko se na veliko obnavlja imperializem močnih narodov, je sodelovanje manjših narodov tem važnejše. Pri tem so nam lahko baš Holanci in skandinavski narodi kot vplivni, kulturno visoko napredni in izkušeni narodi, ki imajo vrhu tega važno geografsko lego in Holanci še značaj posredovalcev med celino in velikobritanskim otokom, najbolj zaželeni prijatelji. Če bo jugoslovenska umetnostna razstava na Holandskem utrdila srečno započete stike, ne bo zapisana s neizbrisnimi črkami samo v kroniki naše likovne umetnosti, marveč tudi v vsej naši kulturi. Pozdravljajoč nje otvoritev kot velik kulturni

ni dogodek, želimo udeležencem jugoslovenskim umetnikom mnogo uspeha med stigmatičnim holandskim narodom. —o.

Kratek razgovor z avtorjem „Lopez“

K današnji premieri v ljubljanski drami Popolne v eni izmed onih ljubljanskih kavarn, ki nimajo posebno velikih ambicij, zato so tako tihe in intimne. Tu lahko mirno čitaš in zbrano premišljuješ. Pakji slovenskega literarnega in umetniškega kavarstva se ne gnezde za omizji: tudi v tem pogledu je tu prijetno. Za neko mizo sedi avtor »Lopez« g. dr. Vladimir Bartol in se trenutno ukvarja s kapucincem.

Pisec svojevrstno spisanih, delno na psihanalitičnem razglabljanju slonečih novel, ki še niso izšle v knjigi (upajmo pa, da bodo izšle), je bil učenec dr. Vebra. Mnogo mu je koristilo življenje v Parizu. Zdi se mi, da je med onimi pisatelji, ki jih zanima samo človek. Ima nekatere izrazito dramske lastnosti: njegova proza dela vtisk, da je govorjena.

Omenim mu to. Prizna, da pri pisanju vedno nekako posluša svoje stavke; dramatika mu je zelo blizu, po »Lopezu« piše že novo dramo, toda o načrtih ne mara govoriti, dokler jih ne izvrši.

Njegov obraz ima nekaj izrazitega, pogled mu je — dejal bi — napoleonski (ne vem, po kakšnih asocijacijah sem dobil ta vtisk), glas mu zveni energično, da ga slišijo po vsej tih kavarni.

Preideva k »Lopezu«. Pravim, da nekateri pričakujejo v tej drami satiro na razmere med našimi mlajšimi literati. Ali je »Lopez« satira?

— »Lopez« v bistvu ni satira, marveč je drama, če pa vzamemo usodo glavnega junaka, je celo tragedija. Lopez je nekakšen »Draufgänger«, ki misli, da mora na jezik vse, kar je v duši, zato nenehoma izživa spore in si nakopuje toliko nasprotnikov, da ga naposled ugonobe, umrtijo. Osrednje jedro moje drame je občutek absolutne nemoči držnega, pogumnega človeka, ki pa ne zna hoditi po ovinkih in se ne spozna v diplomacijo družabnih stikov, nemoči nasproti iznajdljivosti zlobnih tekmecev in zavistnežev. Samo tako je mogoče toli premočnega človeka ujeti v past.

Torej drama karakterja v današnji družbi?

— Da. Skušal sem osebo v svoji drami spraviti v kar najenostavnejšo formo, pokazati jih v situaciji, ko se razgali vsa njihova skrita natura in v nji baš ono, kar jim je najbolj lastno. Reducirati človeka na eno samo formulo — to je bilo načelo moje dramske psihologije. Zato so osebe kakor izrezane. Ljudje me ne zanimajo taki kot se kažejo, marveč taki kot so.

In čemu ste šli med Baske? Iz Ljubljane baš med Baske? Mar ni Vaša drama vsaj do neke mere odsev naših prilik in nepravil?

— Naravno je, da jemljem karakterje iz življenja, ker drugače ne morem ustvarjati. To, da sem postavil dejanje med Baske, ima svoj psihološki povod. Baske so majhen narod in žive v gorah: nalika z nami. Imajo pa španski temperament, zato so bolj bruhačji, neposredni, nasilni kakor mi. To se pravi: bolj dramatični. Fabula je čista fantazija, karakterji so silno poenostavljeni, toda jasno je, da je moje delo dobilo v naših razmerah povod in barvo in da sem moral karakterje, ki jih spravljam v številne konflikte, doživeti v sebi: odhod bi bil sicer dobil ognj, ki je potreben pri takem stvarjanju.

Toda Vaša simpatija je Lopez, borec za resnico, urednik »Svobodnega praporja«, proti kateremu se dvignejo literatje in za-

ložniki in ki ga izdajo tudi življenjska naključja?

— Ne tajim, da moje simpatije ne bi bile na Lopezovi strani, vendar sem se potrudil, da utemeljim tudi njegove nasprotnike. Z Lopezom sem hotel povedati, da tak premočnik človek kot je Lopez nima obstoja v pokvarjeni družbi in mora propasti. Vendar je moja teza ta: prav je, da je Lopez takšen, kakršen je, četudi podleže.

Kako je s formo Vaše drame?

— Drama je razdeljena na slike, tako sem jo najlažje spisal. Današnji stil mora ustrezati duhu časa: v našem času je vsa življenje raztrgano, zelo fragmentarno, ne daje videza čvrste celote. Zato je tudi naša delo bolj ali manj fragmentarno.

Prav tisto popoldne, ko sva v naglici govorila, so se pojavili v Ljubljani prvi izdvojki knjižne izdaje »Lopez«. Premočno, z moškim korakom je stopil dr. Vladimir Bartol v slovensko dramatik. —o.

Gerhard Krause v Ljubljani

Kakor je naš list že poročal, se je mudil v Ljubljani pri mnogih različnih časopisih sodelujoči kritik Gerhard Krause. Prišel je v Ljubljano iz Zagreba, odnosno Beograda, kjer se je mudil več dni in navezal tesne stike z ondotnimi kulturnimi krogi. Ministrstvo prosvete ga je moralno podprlo in pozvalo vse kulturne činitele, da grede pri idealnem delu g. Krauseju na roko. G. Krause je nekakšen potujoči kritik, ki je vzel težko, a zelo važno nalogo nase: pospeševati in trdno organizirati kulturne stike različnih narodov, predvsem z izmenjavo gledališke in muzikalne umetnosti. Društvo narodov v Zenevi je njegovo akcijo podprlo in jo pospešuje, kar je že načelno in praktično povsem razumljivo. Njegovo delo ni lahko. Politična nasprotstva med posameznimi državami mu delajo težke preglavice. Ko je po Nemčiji poročal o pomenu in napredovanju poljskega gledališa, ki ga je v Nemčijo prav za prav šele moral odkriti, so padla razna očitanja z nemško - nacionalne strani. V Jugoslavijo je prišel iz Rumunije, kjer je navezal tesne stike predvsem z uredništvom umetnostnega dnevnika »Rapac«. V Bukarešti je govoril o beograjskem gledališču.

Tudi v Ljubljani je stopil v stike z raznimi kulturnimi činitelji, zlasti glasbenimi in gledališkimi. Zabeležil si je podrobne informacije o naših glasbenikih, na koncem vatoriju je prisostvoval majhnemu »koncertu mlade slovenske muzike, ki sta mu ga

improviziral g. prof. Ostere in g. dr. Svava. Pri g. direktorju Polici je vzel podrobne informacije o naši operi. Prejel je tudi nekaj fotografij inscenacij. Kot pristaš moderne teatra se je prav posebno zanimal za lani uspešno Kreftovo režijo opere »Carmen«. Posestil je tudi dramo in prisostvoval delu glavne skušnje »Celjskih grofov« v režiji g. prof. Sesta. Z g. ravnateljem Hubadom se je dogovoril, da bo ob drugem posetu Ljubljane predaval na konservatoriju. To pot je govoril samo v ljubljanskem radiu o slavnostnih igrah v Marienburgu. Povsod vzame drugi tema — pri nas predava o nemških, poljskih, rumunskih itd. kulturnih problemih, drugod bo predaval o tem, kar je videl in slišal pri nas.

Njegovi utisi o Ljubljani so izredno zanimivi in pozitivni. Ni se mogel načuditi, kaj vse zamore tako majhno, provincijalno mesto. »Ljubljana je muzikalni Eldorado« — zadel sem v sršenovo gnezdo, kjer se kulturni delavci trudijo, da z raznimi poskusi in tudi trajnimi deli peljejo umetnost kolikor mogoče napredno in svobodno naprej. Evropa vse prenaša v o tem mestu. O Ljubljani je da bo predaval in pisal o naših prilikah po Nemčiji in drugod.

Emile Zola

Ob 30 letnici smrti

V noči od 29. na 30. septembra 1902 je nesrečno naključje s plinom umrtilo enega najbolj znanih pisateljev tedanje Evrope, Emile Zolaja. Prihodnje dni bo torej tridesetletnica njegove smrti.

Delo Emile Zolaja nosi, kakor vse človeško, obelježje osebnosti, ki ga je ustvarila in časa, ki je to osebnost pomagal izoblikovati. Čim bolj je v delu kakšnega pisatelja poudarjeno to, kar je bilo v njegovem času zgroze in čim strastnejše je stala za tem pisateljeva osebnost, tembolj je delo v nevarnosti, da bo v prihodnji dobi obledelo in da bo tako ohlajeno izgubilo mikavost za drugače usmerjena pokolenja. Tudi Zolajeva dela se je čas močno dotaknil, vendar mu ni mogel vzeti notranje vrednosti. Če ga ne presojamo kot neko kamenito božanstvo, ki naj »večno blešči v bramu umetniške književnosti«, marveč ga gledamo združenega s piščevo osebnostjo in to osebnost z vsem, kar je gibalo takratno dobo, bomo v Zolajevem delu spoznali in priznali tehtne človeške dokumente.

Zola je bil v leposlovju predhodnik sodobne socialne književnosti, raziskovalec množestvene usode, častilec množice in njegove poslanstva v novi zgodovini človeštva. Njegovi najboljši romani, kakor n. pr. »Germinal«, epopeja rudarskega življenja, ali »Polom«, roman o nemško-francoski vojni, niso in ne bodo izgubili prvotnega pomena. Socialno vprašanje je in ostane akutno, takisto vprašanje vojne in miru. Prav v obeh navedenih romanih je Zola pokazal vse odlike svojega peresa. V teh spisih je Zola moderen avtor: istega duha z najnaprednejšo sodobnostjo, iz te obliki malce staromodno (prenatančni opisi, ki ponekod sličejo reportaži i. pod.). Ta

in še nekatera druga dela so vzlic naturalizmu tako močna, kakor katerokoli klasično delo prejšnjih dob. Njih je Zola napisal za resnično (ne samo za »profesorstvo«) zakladnico evropske literature.

Manj uspešni so oni »eksperimentalni« romani, v katerih je Zola apliciral na življenjske odnose naravoslovne teorije ali pa je hotel — v duhu svojega vzornika Hypolitha Tainea — z dolgo vrsto drobniš faktov in metodičnih opazanj zajeti življenje množic in posameznikov v neko, na videz znanstveno shemo. Taki romani so pretežno v ciklu »Les Rougon-Macquart«, ki obsega med svojimi dvajsetimi zvezki tudi »Germinal« in »Polom« (n. pr. »La curée«, »Le ventre de Paris«, »La faute de l'abbé Mouret«, »Son excellence Rougon«, »L'assommoir«, »Au Bonheur des dames«, »La joie de vivre«, »L'oeuvre«, »La terre«, »L'argent« i. dr.). Aplikacija naravoslovja je posebno nevarna tedaj, če pisatelj zamejuje podmeno z resnico in preveč zaupa lastnosti nekih, morda le bežnih izsledkov; takó pisateljev površen znanstveni odnos in vihrava, izpremenljiva znanost spodbuja dedno obremenjenega otroka, ki ga življenje kmalu vzame. Zolajevi naravoslovno podprti romani ali velike reportaže o življenju posameznih družabnih slojev nas — ne zaradi svoje ideje ali tendenčnosti, marveč zbog navidez znanstvene obdelave, utrjujejo ali dolgočasijo; iz te goščave življenjskih dejstev šele iščemo življenje in hrepenimo po osvetočiji sapi. Zares, v naravoslovno-dogmatičnem hramu ni nič manj tesno kakor v onem, ki ga opisuje Zola, denimo, v »Rimu«: življenja ni moči trajno ujeti v doktrinarske zanke. Uspeh, ki ga je imel nedavni osemdesetletnik Paul Bourget s svojim psihologizmom kot reakcijo na Zolaja, je dokaz, kako nezanesljiv je pregoreli zakon med biologijo in romanso-pismo umetnostjo.

Vzlic temu pa je Zola opravil s svojimi

romani ogromno delo. Z naturalizmom je na stečaj odprl vrata množici; zavzel se je z neko prikupno strastnostjo za drobnega človeka, raziskaval je z očitnim respektom pred stvarnostjo življenje preprostih ljudi. »Le ventre de Paris« je n. pr. bleščeča slika pariških tržnic, »La faute de l'abbé Mouret« z južnim solncem zalita knjiga o duhovniškem celibatu. »L'assommoir« slika z večjo prepričevalnostjo nego Jack London demona Alkohol in njegovo pustošenje v delavskih množicah. »La terre« je brezobzirna analiza kmečkega življenja. »La bête humaine« se dogaja med železničarji »L'argent« med borzjanci in bankirji. Videti je, da je Zola hotel posemestiti Balzaca in kakor je le-ta stremel po zoologiji človeških tipov, je Zola skušal dati s svojim ciklom »prirodopis rodovine pod drugim cesarstvom«, kakor sam pravi v spodnjem naslovu cikla. Balzac — brez dvoma genialnejši stvaritelj — je imel lažje stališče, ker je proučeval in oblikoval tipe, dočim se je Zola bavil z množico v času brezobzirnega individualizma, ki je imel o psihologiji mase le prav medle predstave. Vrhu tega je Zolaju obteževalo talent znanje, ki ni bilo vedno globoko in ni vseskar razločevalo zrna od plev; Balzac je bil tudi v tem pogledu svobodnejši.

Nekako dogmatičnost svetovnega in življenjskega nazora kaže tudi njegov manjši ciklus »Lourdes, Rome, Paris« obsegač tri romane, ki jih združuje oseba glavnega junaka abbéja Pierra Fromenta. V prvem romanu vidimo tega duhovnika v Lurdu, kjer doživlja čudeže neglega ozdravljenja, a obenem izgubi vero v čudeže. V drugem spremljamo isto osebo po papeškem Rimu. Froment pride v Rim poln duhovnih idealo prvotnega krščanstva, toda stiki z najvišjo cerkveno hierarhijo in z močnimi vatikanskim cesarizmom mu ubijejo vero v izvedljivost »evangeljskega vzora«. Razočaran se vrne v Pariz (tretji roman), pre-

kine vse vezi s cerkvijo in se kot civilni meščan oženi. Froment, se nam zdi, obžaluje kakor nekoč Renan, da je prišel na svet v dobi, ko se znanost še ni tolikanj razvila, da bi lahko na mesto vere osrečevala ljudi. Ta roman je — prav kakor »Rim«, — poln krasnih opisov. Pariz je dobil z njim delo, ki ima sredi skladov epičnih prizorov ljubka lirčna mesta; to je Zolajev slavospev mestu, v katerem francoski narod vtelesa svoje najvišje vzore.

Nadaljnji Zolajev ciklus se imenuje »Les quatrie Evangiles«. Zola ga ni mogel dovršiti; obžaluje je pred četrtim »evangelijem«, ki naj bi bil posvečen pravici (justici). Prvi roman ima naslov »Fecundité« in opeva naravno svetost ploditve; lahko ga označimo z materjo, ki doji otroka, a pod srcem se ji že oglašajo novo bitje; roman je Zolajev protest zoper umetno omejevanje porodov (danes znano »bela kuga«) in prispevek k populacijskemu problemu Francije. »Travail« je slika družbe, ki je po receptu Fourrièrea (francoskega socialističnega teoretika) srečno rešila socialna vprašanja in ustvarila družbo, ki ne sloni na sistemu denarnega gospodarstva; slika, ki ni nič kaj prepričevalna in razodeva celó Zolajev nepoznanje sociologije in izvestno naivnost. »Verité« je tretji izmed »štirih evangelijev«: obdeluje motiv iz Dreyfusove afere. Ta roman je ostra kritika reakcionarnih sil v tretji republiki; Zola se je tudi tu postavil v brezobzirno afront proti klerikalizmu in drugim temnim silam, ki skušajo ovirati napredek človeštva in z versko nestrpnostjo izpodkopati temelje svobodnega razvoja znanosti in racionalistične kulture.

Idejno se je Zola uveljavil predvsem kot iskren in strasten borec za pravičje, ki je v bedi kot posledici nepravilne razdelitve dobrin, ali trpe pod pritiskom nasilja in zastarelih družabnih predsodkov. Veroval

je v svobodno človeštvo, ki ne bo več podložno razrednemu duhu in zviti moči denarja, človeštvo, ki ga bodo vodili ideali pravičnosti, dela in resnice. Z druge strani se je Zola z vsem svojim temperamentom obrnil zoper one, ki zlorabljajo politično moč in zoper nasprotnike prosvetljenosti, ki jih je pobijal z enako vneto kot Voltaire stoletje pred njim. Umetniško ni Zola prinesel nič posebnega; kandidat pisateljstva utegne najti v njegovih spisih samo vzorne primere spajanja individualnih in množestvenih usod v mogočno epično celoto in danes — v času »nove stvarnosti« — vzpodbudno spodbujanje pred dejstvi, pred resnično obstoječim svetom.

Pisateljska veličina Zolaja pa ni nič manjša od njegove človeške veličine. Zolajev nastop v prosludi Dreyfusovi aferi je bil znak možate doslednosti, dokaz, da označevalo pravičnosti in resnice niti pred tribunalom ne sme zatajiti sebe in svojega prepričanja. Njegovo slovečo odprto pismo predsedniku republike Felixu Faureu z dne 2. oktobra (z naslovom »L'accuse!« (Obtožujem) je bilo signal k ogorčeni borbi in bo vedno bleščalo med dokumenti 19. stoletja. Zola je bil sicer obojen in je moral za leto dni zapustiti Francijo (1898), toda potek dogodkov mu je dal prav: tudi v tem primeru je po trdem in ne jalovnem boju zmagala resnica. Kljub vsemu in — proti vsemu.

Pri nas je Zolajev delo vplivalo predvsem na Frana Govekarja, ki je tudi v slovensko književnost uvedel naturalistične literarne metode, ali morda: manire. Izmed poznejših pisateljev mu je blizu Alojz Kraiger. Cankar ni maral Zolaja; po njegovi sodbi je bil najdalgočasnejši pisatelj. V prevodu imamo med drugimi romani »Polom« (Vlad. Levstik), Tiskovna zadruga pa je letos napovedala nov prevod »Germinala«. —o.

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Angleži imajo novega prvaka. Kakor vso leto, je tudi letos angleška šahovska zveza priredila turnir, ki prinaša prvemu zmagovalcu naslov prvaka. Vsi angleški mojstri se bore za to čast. Vsako leto.

Leto 1929. je presenetil šahovski svet Indijec Sultan - Khan. Iztrgal je znanemu mednarodnemu mojstru Yatesu angleško šahovsko žezlo. Obdržal se je leta 1930. na prestolu. Zdelo se je, da je Indija definitivno premagala staro Britanijo.

Lani je naš veliki turnir na Bledu zamenjal na zanimivega Indijca. Moral se je udeležiti britanskega turnirja in tam braniti svoj naslov. Toda izgubil je poleg lepe prilike, da v velikem turnirju pokaže, kaj zna, tudi še svojo šahovsko oblast nad britskim imperijem. Yates mu jo je iztrgal.

Z velikim zanimanjem je po vsem tem šahovski svet sledil borbi za naslov angleškega prvaka. Sultan - Khanu se je naposled vnovič posrečila zmaga. Menda je turnir odločil Sir Thomas, ki je porazil Yatesa, izgubil pa svojo partijo proti Sultan-Khanu.

Po mojem mnenju je Sultan - Khan nedvomno nadarjenjši od Yatesa. Pa dokaj mlajši je predvsem. Njegove partije so vedno izredno zanimive. Tako tudi njegova odločilna zmaga nad Sir Thomasom, ki jo danes prinašamo. Polna je bila in kombinacij. Beji: Sir Thomas Črni: Sultan - Khan

1) e2-e4 e7-e5
2) Sf1-f3 Sf8-c6
3) Lf1-b5

Španska otvoritev je edini »odprtik« začetek, ki je preživel stare čase. To dejstvo sem v knjigi »Šah«, ki izide v novembru, obširno pojasnil in utemeljil.

3) — a7-a6
4) Lb5-a4 d7-d6
5) d2-a4 — Sc8-f6
6) 0-0 Lc8-d7

Veliki češki mojster Duras je pred vojno na tem mestu igral 6) e2-e4.

6) — Sc8-f6
7) Sb1-c3 b7-b5
8) La4-b3?

To je znana napaka. Beli mora takoj vzeti na e5.

8) — Sc6x4d1
9) Sf3x4d4 e5x4d4
10) Sc3-e2 —

Seveda ne 10) Dd1x4d4 zaradi 10) — e7-c5 in c5-c4.

10) — e7-c5

11) a2-a4 — e7-c5

Na ta način dobí beli vendarle nekaj napada.

11) — Ld7-c6
Sultan - Khan ne hodi po najboljši poti. Prav lahko bi bil obdržal pridobljeno kmeto, če bi bil takoj igral! Lf8-e7 in nato rokado.

12) Se2-g3 g7-g6
Ze je treba nadomestiti lovca, ki je prej polje d7 nadzoroval polje f5.

13) Dd1-e2 —

Thomas ima kombinacijo!

13) — c5-c4

14) e4-e5 —

Beli žrtvuje kmeto, pridobi pa dva. Vse to je mogoče le, ker črni ni v pravem času skrbel za rokado.

14) — d6x5

15) a4x5 —

Sedaj je 15) — a6x5 nemogoče zaradi 16) De2xe5+, Lf8-e7 17) Ta1xa8, Dd8xa8 18) Lc1-g5.

15) — Dd8-d5

Najboljši odgovor.

16) b5x6 c4xb3

17) Ta1xa6 Ta8-c8

18) Lc1-g5 Lf8-e7

19) c2xb3 —

Igra je postala zelo zamotana.

19) — d4-d3

20) De2-d2 Dd5xb3

21) Le5x6 Le7x6

22) Ta6-a3 Db3-e6

23) Ta3xd3 Te8x6

Materialna ravnovesje je vendarle zopet doseženo. Pozicija pa je zelo razglašena.

24) Dd2-b4 Lf6-e7

25) Db4-b8+ Te6-c8

26) Db8-b5+ Ke8-f8

Thomasu se je posrečilo pokvariti nasprotniku rokado. Važen pa je uspeh ni več. Seveda bi bilo 26) — Te8-c6 zaradi 27) Tf1-c1 usodno. Pa tudi na 26) — De6-c6 bi beli s 27) Tf1-c1 zmagal.

27) Db5-d7 De6xd7

28) Td3xd7 f7-f5

29) Tf1-a1 Kf8-f7

30) Ta1-a7 Te8-c8

31) Sg3-f1 —

Skakač mora po dolgi poti na bojišče. Na g3 je stal zelo nesrečno.

31) — Te8-c2

32) g2-g3 —

Namen je, omogočiti skakaču napad: Sf1-e3-c4-d6+.

32) — f5-f4

Sultan - Khan je opazil grožnjo, pa jo takoj preprečuje.

33) Sf1-d2 Kf7-e6

To je prvi začetek zaključnega napada. Črnemu ni kmet na b2 tako važna, kakor kmet na f2. Zato pripravila Le7-c5.

34) Sf2-f3? —

To je odločilna pogreška. Jasnó je vendar bilo, da je treba preprečiti Le7-c5. Zato je bilo 34) Sf2-e4 edino pravilno.

34) — Le7-c5

35) Td7-d2?? —

Grozno! Thomas prav gotovo ni opazil, da mu napada lovec trdnjavo na a7. Le tako je razumljiva predzadnja njegova poteza Po 34) Sf2-f3 res ni bilo več rešitve za bele, toda cele trdnjave mu pa vendarle ni bilo treba izgubiti.

35) — Te2xd2

36) Sf3xd2 Lc5xa7

Beli se je seveda vdal.

Nenavadno nesrečni konec, ki ga vidite v tej partiji, kaže, da tudi veliki mojstri včasih ne opazijo prav preprostih stvari. To naj bo tolažba vsem, ki izgubljajo po nemarnem trdnjave, dame, lovec in skakače.

Šetnja po razstavi lepih fotografij

Ljubljana, 22. septembra.

Ker so razni faktorji obljubili, da bodo darovali nagrade za najboljša dela na I. jugoslovenski fotografski razstavi, smo čakali s poročilom, da bi pač lahko občinstvo po sodbi razsodišča opozorili na najodličnejše slike naših fotografov - umetnikov. Nagrade so obljubili tak, da bodo skoraj gotovo tudi razdeljene, vendar se pa razstava bliža kraju, pa je treba občinstvo, ki se je še ni ogledalo ob vselejmu, spomniti, da vsaj sedaj ob malenkostni vstopnini 2 Din ne zamudi te bogate revije najlepših fotografskih slik. Razstava je namreč podaljšana in je še vedno na vselejmu v paviljonu »N« odprta vsak dan dopoldne in popoldne do večera. Razstava, ki je v njej nad 60 poplinskih fotografov in amaterskih vseh strani države razstavilo blizu 500 svojih najboljših del, je bila že ob vselejmu prav dobro obiskana in je tudi prav vsem ugodila, zato pa sedaj tudi ni nikakega prerokanja, kakšno je vzbudila umetnostna razstava.

Da vidimo, odkod so najvažnejši razstavljalci in fotografski mojstri in kaj ter kako delajo, pogledimo njih dela kar po vrsti, kakor vise. Takoj pri vходу na levi nas ustavi tipičen »Cigan«, ki ga je fotografiral M. Hečko iz Velike Kikinde, ki je razstavil tudi druge motive iz Banata. Prav posebej na se dela že večkrat v inozemstvu odlikovanega predsednika fotokluba iz Ivanca v Hrvatem Zagorju Otokarja Hradice, zlasti so dobro v luči njegove »Koprive«, z vso silo pa nase opozarja tisti orjak, ki vleče čoln ter slika res izraza »Moč«. Odlična in vsebinske polna je slika Danila Cibica iz Valjeva »V leči«, svoje veliko znanje je pa pokazal tudi s portreti in pokrajini. Anton Šter je preprosto delavec v Trzinu, a pogledite njegovo otroka »Pri igri« in spoznal boste njegovo za slikovitost bistro oko. Frane Ahčin iz Ljubljane je talent, kar dokazuje posebno njegov »Zidolovani« »Kopričke«, slikoviti obok »Kapuinskega mosta v Škofji Loki« in pa »Ljubljanski grad«. Prav posebno vrste umetnik je pa Ljubljaničan Frane Bar, ki slika le pod zemljo in je razstavil dolgo vrsto izvršnih slik pravilnih lepote iz naših jam. Razstave so se seveda udeležili tudi člani bližnjega litjskega fotokluba, ki mu prednjači Jože Zupančič s svojimi živimi otroci. Eta Diez in Fr. Elsnar sta pa pokazala več dobrih slik s svojih popotovanj, zlasti opozarjamo na »Ca d'oro v Benetkah« in »Baško Ete Diez ter Elsnarjev »Bifflav stolp«. Lepa je naša Ljubljana in nepozabna, drugače bi ing. Pavel Novikov iz daljnje Kosovske Mitrovice gotovo ne bil poslal svojega krasnega »Jola v Tirolu«. Tudi trbovelski fotografski odsek SPD se je seveda udeležil razstave, posebno se pa med njegovimi asilnimi člani odlikuje Cal Ivo s svojimi posrečeni nočnimi posnetki. ing. Lipažič Matija je pa edini fotograf naših rudarjev pri delu, a Vinko Dežak je poslal sveže »Zvonček«.

Tako smo nazlo prehodili pot skoraj po vsej Jugoslaviji in že smo prav pod vrhovi naše fotografske umetnosti — že smo pri mladem ljubljanskem Fotoklubu, ki še ni star leto dni, pa ima že svoj dom in je o binokostih priredil svojo nad vse pričakovano uspešno razstavo del klubovih članov, sedaj na jesenskem vselejmu pa celo veliko razstavo del fotografov iz vse Jugoslavije. Mladi Oskar Kocjančič krepo hiti proti vrhu s čudovito osvetljenimi »Gladiolami« in z meglenim pajfolanom zastrtimi čolni »Jutra na Ljubljani«, prav tako pa kaže njegov napredek tudi siluetno monumentalni »Stogie pred idilično pokrajino in tudi preprosto tožljivo »Kumarac«. Prav na vrhu je pa njegov oče Peter Kocjančič, umetnik, ki mu je na binokostni razstavi razsodišče po pravici prisodilo eno treh prvih nagrad. Slikar je ta fotografski amater, če dela s čopičem ali aparatom, zakaj le umetnik podobni »Golice« z vsemi njenimi značilnostmi in z njenim ponosnim okrasom narcis tako kot lo vidimo na njegovi sliki. Kako naša je pokrajina z vrstami senenih kopie »Ob senec« in kako blaženo je sanjanje šolarke na robu nibe v senici klasja o »Počitnicah«! »Čevapčič« so eliksir vselejmske atmosfere, »Dela v Ljubljani« pa trajni spomin, da se vendar gibljemo. Peter Kocjančič je povsod doma in povsod mojster. Manj stvari ima seveda kakor na binokostni razstavi in malo del imajo tudi ostali prvaki Fotokluba, saj so vendar slednji trenutke žrtvovali za priprave in aranžiranje sedanje razstave, zato so si pa morali takorekoč ukrasti čas za lastne slike. A vendar so se ti občudovanja vredni mojstri zopet izkazali!

Dougan Danilo razstavlja prav značen posnetek »Cerkve sv. Jožeta v Ljubljani«, z dr. Ivom Frelhom smo pa odkrili nov talent. Pogledajte samo njegovo »Pot v planino« z njeno enostavnostjo in čudovito globino, prav dobri so »pa tudi zimski motivi iz Ljubljane. Znani kmetijski strokovnjak in pisatelj dr. E. Popović — Pečija iz Novega Sada je navdušen planinec in amater solitne starejšje šole, v tej pa mojster, kakor vidimo na »Hudourniku«, Rebec Zenica iz Litije ambiciozno pokušaja, tik nje pa Hans Neukomur iz Vrške razstavlja svoje uspele svetlobne študije, ki med njimi vzbujajo pozornost z ladje posneti »Zaton solnce«, Čirak Milan iz Ivanca se je poglubil v portret.

Našega odličnega slikarja Veno Pilonu spoznamo na razstavi kot prvovrstnega fotografa - portretista. Ne pazi sicer dosti na čistoto tehnike, zato je pa v karakteristični in slikovitosti neprekosljiv. Njegovi fotografirani portreti, zlasti portret igralke Vike Podgorske in renesančni »Montparnasec« so dela velikega slikarja, ki je pa topot uporabil namesto čopiča kamero. Prava umetnina ima svojo ceno ne glede na tehniko in material.

Muradil Karahasanović iz Sarajeva kopira svoje posnetke na svilo, a Josip Fischer iz Subotice je po motivih med najizrazitejšimi modernisti, kakor n. pr. na »Poslopah«. Ne prezrite njegovih del! Znani zagrebški poklicni fotograf Ljudevit Gričbach je pokrajinski mojster starejšje šole, dr. Bruno Steiner iz Ivanca pa ljubi zlasti zimске motive. Bogdanki Koljevič iz Aleksinca se je neverjetno posrečil »Bilek«, njena soseda na razstavi, nadarjena Ana Sleska ima pa več prav zanimljiv vedut Ljubljane in Barja.

Gosak Frane iz Kamnika je na žalost le redak amater, ki se peča s fotografiranjem naših umetnostnih zakladov »Oltar«, že boljše je pa njegov plastični »Grozde«. Naša banovina, Dalmacija, Bosna, Makedonija in vse druge pokrajine države so zakladnice arhitektonskih, kiparskih, slikarskih in folklornih dragocenosti, na razstavi pa teh zakladov ne vidimo skoraj nič. Na tem

hvalebnem polju so naši amaterji ostali silno daleč za tujimi, ki so s vzornimi posnetki prav vsega, kar imajo, dokazali visoko kulturo svoje domovine, pokazali vsenu svetu svoje znamenitosti in privabili občudovalce v svoje dežele, naši amaterji pa menda tega našega bogastva, ki bi nas zanj, če bi ga spoznal, upravičeno zavidal ves svet, menda niti ne vidijo. Redek med redkimi je tudi Branko Rupnik iz Ljubljane, ki je naš restavrirani rotovž posnel tako, da mislimo skoraj na Alhambro. Na slikah šele vidimo, kakšne imenitne stvari imamo! Kje je še album Stare Ljubljane! Branko Rupnik je pa sicer predvsem mojster otroških portretov.

Društvo za pospeševanje turizma v Srem-skih Karlovcih je poslalo brez imen avtorjev kolekcijo slik, ki odgovarjajo društvenemu namenu, razen tega pa klub hvalje-vredno gleda tudi na umetnostno stran svojih fotografij, kar pri nas s malimi izjemami še prav zelo zanemarjamo. Tujsko-prometne organizacije naj vendar razpisujejo nagrade za najboljšo fotografijo! Fotoklub Ljubljana take tekme prav raz- aranja in naročniško bodo gotovo zadovoljni.

Popularni mojster Cretlo Švigel je od binokostne razstave prav razveseljeval napredoval. »Bela svila« je najlepših svetlobo-reprezentacijski portret na razstavi, a »Studen-tovsko ulico« je pa celo še prekosil svoj slo-viti kotiček s Starega trga. Lopa cerkvice sv. Janeza v Bohinju s staro fresko je vzor-ec, kako je treba fotografirati umetnostne spomenike. »Na pašo«, kako naj gledamo našo vas, »Zaton« pa najgloblje doživljelje alpinista - umetnika. Z nove strani se nam je Cvetlo Švigel pokazal z živahnimi pos-netki življenja na naši morski obali, zato najmanj pa napravi še daljšo serijo iz življenja Ljubljane, naših vasi in mestec.

S Stajersko je križ, kadar iščemo slike lepih krajev. Premalo dobrih amaterskih imajo, vendar je pa Ivo Kvač iz Sloveni-grada postal odlični »Križ na gorici«, prav uspešno mu je tudi »Klasje« in pobočje z »Marijetamic«. Finžgar Viljem se je izkazal z »Zimsko nočjo« in Karel Pečenko iz Ljubljane z originalno »Ljubljano z Bar-jem«, jasnim »Bohinjskim jezerom« in si-likami dela na polju. Staršič Albert iz Ljubljane se odlikuje po slikovitosti in kaj naglo raste, saj lahko prištejemo njegove posnetke »Na pogorišču«, »Akte«, sijajni portret naše Japonke ge. Skuškeve in literarno »Večno borbo« med stvari, ki bi delale čast vsaki razstavi. Tudi Kreutzer Tina iz Ljubljane mnogo obeta, če pogledamo samo njen nežni otroški akt in v Italiji odlikovano »Pajčevinco«. Mojastra se pa kaže tudi na sliki »Ob oknu« z orhidejami, kjer se ji je ro-sa na oknu izvrstno posrečila. Piccoli Gjo-rge je edini na razstavi, ki fotografira na- tako vabljivo in tako slikovito narodno no-šo. Vse priznanje, saj je drugim pokazal, da se tudi narodna noša še vedno lahko origi-nalno obdela. Mitja Švigel sledi svojemu bratu Cvetku Šviglu in se specializira za sportske posnetke. Staturnost mu kar tišči v objektiv, zna je pa še po-dariti in kipar je tudi na svojih odličnih posnetkih. Kos Joško iz Maribora ima sijaj-ne oblake, Klanjšek Vladimir iz Ljubljane je pa imenitno »zadel« famozno »Mias Sed-merih jezer«. Čudovit portret krotke — ko-ze! Prav mnogo obeta Jože Trpin iz Ljubljane, ki ima prav močno sliko »Triglavskega ledenika« in neprisiljen z otroci poživljen »Motiv z Igac«, a odbornik Fotokluba Janko Vertin ima seveda le dve sliki, zato pa vsestransko odlični, ves žametasti »Za-ton sonca pri Omišlju«, ki je med najboljši-mi slikami na razstavi, njegova portretna študija pa prav originalno posnet portret. Djurina Ivan iz Vrške je imel srečo, ko je ujel sestrico in brata pri odkritju »Luk-njet« v podplatu in odkril nov srčkan mo-ment iz življenja malih.

Tudi Ivo Gogala je odbornik Fotokluba in med njegovimi na klubovi razstavi odli-kovanimi člani. Ni bilo časa, da bi bil na-pravil več, vendar pa že čudovito poživlje-na, prekrasna »Vrtnica«, presenetljivo por-tretna »Zabac« in rafinirana eleganca »Ja-panske študije« zadostujejo, da ga zopet uvrstimo med največ obetajoče mojstre fotografske umetnosti. Za takega se je na tej razstavi odkril tudi pravilno marljivo Ante Kornič, ki je razstavil zopet kar čez 40 novih slik! Mnogoljudni je in vsestranski, predvsem ga pa zanima življenje prirode: humorna »Kopel mladih rak«, »Zelenec«, »Start« orjaškega rogača, nežni »Muh«, pridni »Bos« itd. druge živali in živalce, pri tem pa ne zanemara starih in novih stavb, tipov iz naroda (Ciganka!), akta in pokrajinskih lepote, posebno mu je pa pri-ru Ljubljana, saj nam je dal moderni »Šent-jakovski voljak« in pokazal vso vehementno monumentalnost »Semeniškega portala«.

Čast Mariboru je rešil Vlado Cizelj, ki se je uspešno pogajal v prednjo vrsto s svojimi odličnimi nočnimi posnetki mariborskih znamenitosti, za mojstra ga pa izdajata tu-di »Lokomotiva« in moški portret. Vse raz-stavljalce izven Slovenije daleč prekasa dr. ing. Jan Novatek iz Novega Vrbsa s svoji-mi mojstrskimi portreti in z res visoko kva-litetnimi posnetki delov mest z vseh strani Evrope. Svetloko obruseni okusi! Podleg njega mladi Ljubljaničan Tone Dolenc odlega s »Snegom in soncem« svojo svežo nadarje-nost.

Slednji smo pri vmesni, navzile slabi razstavljalci menda paradni steni z domala samimi znanimi, priznanimi imeni. Skoraj sami odborniki Fotokluba, ki zaradi pri-pravljanja razstave niso mogli razstaviti kvantitete, zato se pa vsi odlikujejo s tem visoko kvaliteto. Le Viktor Vodišek je znal coprati, da je napravil toliko novih in dobrih stvari v tako kratkem času in razstavil dolgo vrsto zares živih sportnikov in sport-nih pri tekmovalni v plavanju, skakanju in razkazovanju svojih lepih teles. Tam okrog bazena kopališča Ilirije, ki ga je v vsel nje-govi impozantnosti posnel tudi ponoči, se Vodišek vedno vrti, mimogrede zafiksne tu-di rekordno kupčijo na vselejmu, se zavil-ti po nebotičniku in že vzliva blaženosti epit- ske noči. In v tem rekordnem tempu tudi napreduje. Lojze Pengal je največja žrtve svojega predsedništva in priprav za razsta-vo. Samo svojo ljubko Almo in srčkanu Slavko ter prijemljivo tišino »Soparice« je razstavil in ostal mojster, ki si je na klub-ovih razstavi zaslužil eno treh prvih na-grad. Z njim deli usodo klubov tajnik Karel Kocjančič, zato je pa njegov obraz tako mrk in zmagoslaven, kadar ne študira elastičnosti »Diagonale«. Nevaren tekmeec za prve nagrade! Prvenstvo razstavljalcev iz-ven Slovenije si z dr. ing. Novakom deli Edg Ransek ml. iz Odzace. Kakor hrošč! Igi v Parizu in kakor reprodukcija oljne si-li-ke velikega mojstra so njegovi črni labudi,

pravi »Kartuzijanci«, vso mogočnost arhi-tekture Kelmorajna pa odraža njegova sil-hueta tega starodavnega mesta ob Renu. Ribnikar Stane je tudi eden onih redkih mojstrov, ki znajo umetnino fotografirati ta-ko, da ohranijo svojo slikovitost, obenem pa zadovoljujejo tudi znanstvenika, zato je njegov »Oltar žužemberške cerkve« med najvažnejšimi deli na razstavi, vendar je ta amater na razstavi tudi edini umetnik Cerkniškega jezera. Visjaka Adolfa iz Tr-bovelj posnetki otrok prav ugajajo občin-stvu, vendar pa te prikupne slike kar iz-ginejo pred univerzalnostjo mojstra Janka Škerlepa, ki se odlikuje z najpopolnejšo tehniko in z izbrusenim okusom pri izbiri motivov. Cvetje nam odkriva za žive žu-de-že prirode, a neprekosljiva je njegova »Zi-ma ob Savi«, skratka — vsestranski mojster, ki se je na razstavi povzel prav na vrhu-nec. Tam ob njem pa ponovno stoji poklicni fotograf Slavko Vengar iz Radovljice, Torej, gosposide amaterji, obrt ni ovira na poti k umetnosti, a vi, gosposide poklicni fotografi, posnemajte tega brez dvoma največjega mojstra med poklicnimi fotografi v državi! Največ strokovnjakov stoji pred Vengarjevo idejno »Radovljico« obenem pa občuduje-jo »Bled v snegu«, hvalijo romantiko »Večera pri Sv. Petru«, za zavajajo za »Kro-parskega žebjarja« in opozarjajo na vzor-ni »Interieur cerkve v Radovljici«. Gustav Jereb iz Sarajeva z dvema in poživljajni, pri delu za Fotoklub vedno navzoči Zvone Hočevar pa celo le zeno sliko, sta pokazala s svojimi pokrajini, da se bosta prav kmalu še bolj uveljavila in skušala stopiti ob pesnika-fotografa Jožeta Schleimerja, nosilca ene prvih nagrad s prve razstava, ki zaradi dela z razstavo tudi ni mogel po-kazati vsega, kar bi rad in kar zmore. Naj-naljši je med svojimi vrstniki-umetniki, za-to ima tudi največ žans za še večji razvoj. Njegovi poetični motivi »Košnjec so svetlob-ne mojstrovine, ki že dokazujejo, da sedanj-i aparati še vedno niso kos vsem nalogam, vendar je pa ta prvovrstni tehnik skoraj že preskočil tudi te nepremagljive ovire. Ra-zen omenjenih študij nam je pa Schleimer dal najmočnejšo sliko spomenika kralja Petra in več drugih dosedaj še neopaženih slikoviteh lepote Ljubljane, kar je silno mno-go, če pomislimo, da je vse razstavljene si-li-ke posnel v 14 dneh!

In nazadnje obiščimo še zaslužnega učite-lja in vzornika vseh naših amaterskih, veli-kega lirika in idilika Frana Krašoveca. Naj-

Iz življenja na deželi

Iz škoške Loke

Šl— Dvojna proslava. Škofoleške šole so praznovala v četrtlet 10letnico rojstva pesnika in dramatika Djure Jakšiča, danes pa bo spominška ura na 70letnico smrti škofa Antona Martina Slomška, sloven-skega narodnega pisatelja, pesnika in vzgojitelja.

Šl— Vpisovanje v obrtno nadaljevalno šolo v Škofji Loki bo v nedeljo 2. oktobra od 9. do 11. dopoldne v pisarni šolskega upravitelja g. Rodica v novi šoli, soba 14. K vpisu je primesti s seboj učne pogodbe in obpustnice. Vpisnina 23 Din.

Šl— Prodajalci grozdja iz bvirše Stajerske prihajajo zadnje čase z natovorjenimi av-tomobili v Škofjo Loko. Grozdje prodajajo po 4 Din kg. Zanimanje za grozdje je med meščani precej veliko. Preteklo nedeljo so prodali celjani vse blago.

Šl— Kaj bo s staro šolo. S preselitvijo deške šole v novo zgradbo je ostala stara šola prazna. Svoj čas se je mnogo govorilo, da se bo stara šola temeljito renovirala in da se naselejo v njej nekateri škofoleški uradi. Upamo, da bo vzela mestna občina zopet kmalu v pretres, ako ne bodo kri-tični časi zmešali računov.

Iz Litije

— Obča obrtna nadaljevalna šola v Li-tiji. Vpisovanje v nedeljo 25. t. m. od 8. do 12. v pisarni narodne šole. Novinci naj prinese s seboj zadnja šolska izpričevala (odpustnice) in učne pogodbe. Stari učenci pa naj priložijo zadnje izkaze. Vpisnina 40 Din, ki se lahko plača v 2 obrokih.

Iz Hrastnika

h— Kino Narodni dom predvaja danes in jutri film »Kozak«.

h— Vpisovanje v obrtno-trgovsko in na-daljevalno šolo bo jutri, in sicer za vajen-ce ob 9. za vajenke pa ob 10. Začetek red-nega pouka bo v nedeljo 2. oktobra.

h— Vodovod nam je silno koristen! Zlasti v dobi dolgotrajne suše. V sosednji vasi Praprotnem pa se je voda popolnoma po-sušila. Živino so morali goniti k napaja-nju daleč k Rožu in tudi vse drugo vodo so morali nositi in voziti od tam. Vodovod za Praprotno je že komelioniran, slabe gospodarske razmere so pa preprečile gradnjo. Pri vseh sarkah pa je le treba misliti na to, da se začne s tem delom čimprej v prihodnjem letu.

Iz Premurja

pm— Ustanovitev Francškega krožka v Murski Soboti. V Murski Soboti se kaže veliko zanimanje za francoski jezik. Na pobudo profesorja g. Melija bo 24. t. m. ob 20. v posebni sobi Benkove gostilne pri-priljalni sestanek, katerega naloga bo, da pripravi vse potrebno za občni zbor ob koncu tega meseca. Prijatelji francoskega jezika in kulture iskreno vabljeni!

pm— Kopališče v Zdravstvenem domu v Murski Soboti se je pred meseci otvori-lo po hudih borbah. Odločilni čimtelji, ki so spoznali, da je klic javnosti po prepo-trebem kopališču upravičen, so ugodili splošnim zahtevam. Sploščka je bil naval na kopališče velik, a kmalu se je navdu-šenost za prhe in kadi poleglo, tako da je danes obisk tako malenkosten, da se ni-ti ne krijejo več režijski stroški ter da obstoja nevarnost, da se kopališče za jav-nost zapre. Zlastno je, da moramo to pred javnostjo poudariti danes, ko smo v veku sporta in higijene. Mogoče bodo te besede zalegle, da nam uspe ohraniti na-še kopališče.

pm— Nova nadloga za našega kmeta, ki je že tako hudo prizadet po suši, je gosonica na repi, ki grozi uničiti ves lo-tošnji pridelek repe. Občastva so napravila ukrepe, da se ta škodljivec uniči.

KRSKO. Svojsas so gorele v Krškem petroplinske svetilke in je bilo mesto mnogo bolj razsvetljeno kakor danes, ko brli nekoliko petrolejske. Petroplinske sve-tilke so dajale intenzivno razsvetljavo. Na vsak način je dolžnost gospodarskega odbora, da se pobriga za boljše razsvetl-jevo ki je sedaj v našem mestu škanda-lozna. Noč bodo vedno daljše in ni iz-ključeno, da bo egiptovska tema dobro-došla raznim dolgorpncežem in sumljivim

so nad pol stoletja po vsem svetu znane kot neškodljivo in učinkovito sredstvo proti odebelenju.

Delujejo brez bolečin in so lahko zaužitne. Dobivajo se v vseh lekarnah.

Odobreno po Min. a. p. in n. z. št. 623 od 29. VII. 1932.

popolnejši in najvirtuozejši praktik in teh-nik, do pred kratkim nedoseženi in na vseh razstavah v naši državi s prvimi nagrada-mi odlikovani mojster, ki si je tudi na raz-stavah po vsej Evropi in

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Angleži imajo novega prvaka. Kakor včeraj leto, je tudi letos angleška šahovska zveza priredila turnir, ki prinaša prvega zmagovalca naslov prvaka. Val angleški svet se bori za to čast. Vsako leto.

Leto 1929. je presenetil šahovski svet Indijec Sultan - Khan. Iztrgal je znanemu mednarodnemu mojstru Yatesu angleško šahovsko žezlo. Obdržal se je leta 1930. na prestolu. Zdelo se je, da je Indija definitivno premagala staro Britanijo.

Lani je naš veliki turnir na Bledu zaman čakal na zanimivega Indijca. Moral se je udeležiti britanskega turnirja in tam braniti svoj naslov. Toda izobilje je poleg lepe prilike, da v velikem turnirju pokaže, kaj zna, tudi še svojo šahovsko oblast nad britskim imperijem. Yates mu jo je iztrgal.

Z velikim zanimanjem je po vsem tem šahovski svet letos sledil borbi za naslov angleškega prvaka. Sultan - Khan se je naposled vnovič posrečila zmaga. Menda je turnir odločil Sir Thomas, ki je porazil Yatesa, izgubil pa svojo partijo proti Sultanu Khanu.

Po mojem mnenju je Sultan - Khan nedvomno nadarjenjši od Yatesa. Pa dokaj mlajši je predvsem. Njegove partije so vedno izredno zanimive. Tako tudi njegova odločilna zmaga nad Sir Thomasom, ki jo danes prinašamo. Polna je boja in kombinacij. Beji: Sir Thomas Črni: Sultan - Khan

1) e2-e4 2) e7-e5
3) g1-f3 Sb8-c6
4) Lf1-b5

Španska otvoritev je edini »odprtik« začel, ki je preživel stare čase. To dojetje sem v knjigi »Šah«, ki izide v novembru, obširno pojasnil in utemeljil.

3) — a7-a6
4) Lb5-a4 d7-d6
5) d2-d4 — Sc8-f6
6) 0-0 Lc8-d7

Veliki črni mojster Duras je pred vojno na tem mestu rad igral 6) e2-e4.

6) — Sc8-f6
7) Sb1-c3 b7-b5
8) La4-b3?

To je znana napaka. Beli mora takoj vzeti na e5.

8) — Sc6-d4
9) Sf3xd4 e5xd4
10) Sc3-e2 —

Seveda ne 10) Dd1xd4 zaradi 10) — e7-c5 in c5-c4.

10) — e7-c5
11) a2-a4 —

Na ta način dobi beli vendarle nekaj napada.

11) — Ld7-c6
Sultan - Khan ne hodi po najboljši poti. Prav lahko bi bil obdržal pridobljenega kmeta, če bi bil takoj igral Lf8-e7 in nato rokado.

12) Se2-g3 g7-g6
Ze je treba nadomestiti lovca, ki je prej polja d7 nadzoroval polje f5.

13) Dd1-e2 —
Thomas ima kombinacijo!

13) — c5-c4
14) e4-e5 —

Beli žrtvuje kmeta, pridobi pa dva. Vse to je mogoče je, ker črni ni v pravem času skrbel za rokado.

14) — d6xe5
15) a4xb5 —

Sedaj je 15) — a6xb5 nemogoče zaradi 16) De2xe5+, Lf8-e7 17) Ta1xa8, Dd8xa8 18) Lc1-g5.

15) — Dd8-d5
16) b5xb6 c4xb3
17) Ta1xa6 Ta8-c8
18) Lc1-g5 Lf8-e7
19) c2xb3 —

Igra je postala zelo zamotana.

19) — d4-d3
20) De2-d2 Dd5xb3
21) Lg5xf6 Le7xf6
22) Ta6-a3 Db3-c6
23) Ta3xd3 Tc8-c6

Materijalno ravnanje je vendarle zopet doseženo. Pozicija pa je zelo razglašena.

24) Dd2-b4 Lf6-e7
25) Db4-b5+ Te6-c8
26) Db5-b4+ Ke8-f8

Thomasu se je posrečilo pokvariti naprotniku rokado. Važen pa ta uspeh ni več. Seveda bi bilo — Tc8-c6 zaradi 27) Tf1-e1 usodno. Pa tudi na 26) — De6-c6 bi beli s 27) Tf1-c1 zmagal.

27) Db5-d7 De6xd7
28) Td3xd3 f7-f5
29) Tf1-a1 Kf8-f7
30) Ta1-a7 Th8-e8
31) Sg3-f1 —

Skakač mora po dolgi poti na bojišče. Na g3 je stal zelo nesrečno.

31) — Tc8-c2
32) g2-g3 —

Namen je, omogočiti skakaču napad: Sf1-e3-c4-d6+.

32) — f5-f4
Sultan - Khan je opazil grožnjo, pa jo takoj preprečuje.

33) Sf1-d2 Kf7-e6
To je prvi začetek zaključnega napada. Črnemu ni kmet na b2 tako važen, kakor kmet na f2. Zato pripravila Le7-c5.

34) Sd2-f3? —
To je odločilna pogreška. Javno je vendar bilo, da je treba preprečiti Le7-c5. Zato je bilo 34) Sd2-e4 edino pravilno.

34) — Le7-c5
35) Td7-d2?? —

Grozno! Thomas prav gotovo ni opazil, da mu napada lovec trdnjavo na a7. Le tako je razumljivo predzadnja njegova poteza po 34) Sd2-f3 res ni bilo več rešitve za belega, toda cele trdnjave mu pa vendarle ni bilo treba izgubiti.

35) — Tc2xd2
36) Sf3xd2 Lc5xa7

Beli se je seveda vdal. Nenavadno nesrečni konec, ki ga vidite v tej partiji, kaže, da tudi veliki mojstri včasih ne opazijo prav preprostih stvari. To naj bo tolažba vsem, ki izgubljajo po nemarnem trdnjave, dame, lovec in skakače.

Šetnja po razstavi lepih fotografij

Ljubljana, 22. septembra.

Ker so razni faktorji obljubili, da bodo darovali nagrade za najboljša dela na I. jugoslovanski fotografski razstavi, smo čakali s poročilom, da bi pač lahko občinstvo po sodbah razsodišča opozorili na najodličnejše slike naših fotografov - umetnikov. Nagrade so obljubili taki, da bodo skoraj gotovo tudi razdeljena, vendar se pa razstava bliža kraju, pa je treba občinstvo, ki se je še ni ogledalo ob vselejmu, spomniti, da vsaj sedaj ob malenkostni vstopnini 2 Din ne zamudi te bogate revije najlepših fotografiskih slik. Razstava je namreč podaljšana in je še vedno na vselejmu v paviljonu »Ne odprta« vsak dan dopoldne in popoldne do večera. Razstava, ki je v njej nad 60 poklicnih fotografov in amaterev z vseh strani države razstavila blizu 500 svojih najboljših del, je bila že ob vselejmu prav dobro obiskana in je tudi prav vsem ugodna, zato pa sedaj tudi ni nikakega prerakanja, kakršno je vzbudila umetnostna razstava.

Da vidimo, odkod so najvažnejši razstavljalci in fotografski mojstri in kaj ter kako delajo, pogledimo njih dela kar vrsti, kakor vise. Takoj pri vходу na levi nas ustavi tipičen »Cigan«, ki ga je fotografiral M. Hečko iz Velike Kikinde, ki je razstavil tudi druge motive iz Banata. Prav posrečeno so dela že večkrat v inozemstvu odlikovanega predsednika fotokluba iz Ivanca v Hrvatem Zagorju Otokarja Hrazdica, zlasti so dobre v luči njegove »Koprive«, z vso silo pa nase opozarja tisti orjak, ki vleče žoln ter slika opozarja »Moč«. Odlična in vsebinske polna je slika Danila Cibica iz Valjeva »V ječi«, svoje veliko znanje je pa pokazal tudi s portreti in pokrajini. Anton Šter je preprosto delavec v Trzinu, a pogledite njegova okroga »Pri igrici in spoznanji boste njegovo za slikovitost bistro oko. Frane Ahčin iz Ljubljane je talent, kar dokazuje posebno nizov z odlikovanji »Kopniček«, slikoviti obok »Kapuinskega mosta« v Skofji Loki in pa »Ljubljanski grad«.

Prav posebno vrste umetnik je pa Ljubljaničan Frane Bar, ki slika le pod zemljo in je razstavil dolgo vrsto izvršnih slik pravilnih lepov iz naših jam. Razstave so se seveda udeležili tudi člani bližnjega litjskega fotokluba, ki mu prednjači Jože Zupančič s svojimi živimi otroki. Eta Diez in Fr. Elsner sta pa pokazala več dobrih slik s svojih potovanj, zlasti opozarjamo na »Ca d'oro v Benetkah« in »Baško« Eta Diez ter Elsnerjev »Bifflor stolp«. Lepa je naša Ljubljana in nepozabna, drugače bi ing. Pavel Novikov iz daljnje Kosovske Mitrovice gotovo ne bil poslal svojega krasnega »Jola« v Tirolu. Tudi trbovelski fotografski odsek SPD se je seveda udeležil razstave, posebno se pa med njegovimi aginimi člani odlikuje Caf Ivo s svojimi posrečenimi nočnimi posnetki, ing. Lipužič Matija je pa edini fotograf naših rudarjev pri delu, a Vinko Deželak je poslal sveže »Zvonček«.

Tako smo naglo prehodili pot skoraj po vsej Jugoslaviji in že smo prav pod vrhovi naše fotografske umetnosti — že smo pri mladem ljubljanskem Fotoklubu, ki še ni star leto dni, pa ima že svoj dom in je o binkošti priredil svojo nad vse pričakovano uspešno razstavo del klubovih članov, sedaj na jezenskem vselejmu pa celo veliko razstavo del fotografov iz vse Jugoslavije. Mladi Oskar Koejančič krepi hiti proti vrhu s čudovito osvetljenimi »Gladolami« in z meglenim pajblanom zastrtimi žolni »Jutra na Ljubljani«, prav tako pa kažejo njegov napredek tudi siluetno monumentalni »Stog« ter idilično pokrajino in tudi preprosto tibožite »Kumarov«. Prav na vrhu je pa njegov oče Peter Koejančič, umetnik, ki mu je na binkošti razstavi razsodišče po pravici prisodilo eno treh prvih nagrad. Slika je ta fotografski amater, če dela s čopičem ali aparatom, zakaj le umetnik vpodobi »Golice« z vsemi njenimi značilnostmi in z njenim ponosnim okrasom narcis tako kot jo vidimo na njegovi sliki. Kako naša je pokrajina z vrstami senenih kopie »Ob senu« in kako blaženo je sanjarenje solarkar na robu ni vse v sencij klasa o »Počitnicah« »Čevapčič« so slikarske velespejke atmosfere, »Dela v Ljubljani« pa trajni spomin, da se vendar giblje. Peter Koejančič je povsod doma in povsod mojster. Manj stvari ima seveda kakor na binkošti razstavi in malo del imajo tudi ostali prvaki Fotokluba, saj so vendar slednji trenutke žrtvovali za priprave in aranžiranje sedanje razstave, zato so si pa morali takorekto ukrasti čas za lastne slike. A vendar so se ti občasno vredni mojstri zopet izkazali!

Dougan Danilo razstavlja prav zračni posnetek »Cerkve sv. Jožeta v Ljubljani«, z dr. Ivom Frelhom smo pa odkrili nov talent. Pogledajte samo njegovo »Pot v planino«, z njeno enostavnostjo in čudovito globino, prav dobri so »pa tudi zimeki motivi iz Ljubljane. Znani kmetijski strokovnjak in pisatelj dr. E. Popović — Pečija iz Novega Sada je navdušen planinec in amater solitne starejše šole, v tej pa mojster, kakor vidimo na »Hudourniku«, Rebea Zenica iz Litije ambiciozno polkusa, tik nje pa Hans Neukomur iz Vrha razstavlja svoje uspele svetlobne študije, ki med njimi vzbujajo pozornost z ladje posneti »Zaton solnce«, Čirak Milan iz Ivanca se je pogledal v portret.

Našega odličnega slikarja Veno Pilona spoznamo na razstavi kot prvovrstnega fotografa - portretista. Ne pazi sicer dosti na čistoto tehnike, zato je pa v karakteristiki in slikovitosti neprekosljiv. Njegovi fotografirani portreti, zlasti portret igralke Vike Podgorke in renesančni »Montparnasse« so dela velikega slikarja, ki je pa topot uporabil namesto čopiča kamero. Prava umetnina ima svojo ceno ne glede na tehniko in material.

Muradif Karahasanović iz Sarajeva kopira svoje posnetke na svilo, a Josip Fischer iz Subotice je po motivih med najizrazitejšimi modernisti, kakor n. pr. na »Postopaj«. Ne prezrite njegovih del! Znani zagrebški poklicni fotograf Ljudevit Gričabach je pokrajinski mojster starejše šole, dr. Bruno Steiner iz Ivanca pa ljubi zlasti zimske motive. Bogdanki Koljevi iz Alaisina se je neverjetno posrečilo »Bliisk«, njena sosedna na razstavi, nadarjena Ana Šteška ima pa več prav zanimivih vedut Ljubljane in Barja.

Gosak Franc iz Kamnika je na žalost le redek amater, ki se peča s fotografiranjem naših umetnostnih zakladov »Oltar«, »Božič« je pa njegov plastični »Grozdič«. Naša banovina, Dalmacija, Bosna, Makedonija in vse druge pokrajine države so zakladnice arhitektonskih, kiparskih, slikarskih in folklornih dragocenosti, na razstavi pa teh zakladov ne vidimo skoraj nič. Na tem

hvaležnem polju so naši amaterji ostali silno daleč za tujimi, ki so s vzornimi posnetki prav vsega, kar imajo, dokazali visoko kulturo svoje domovine, pokazali vsemu svetu svoje znamenitosti in privabili občudovalce v svoje dežele, naši amaterji pa menda tega našega bogastva, ki bi nas zanj, če bi ga spoznal, upravičeno zavidal ves svet, menda niti ne vidijo. Redek med redkimi je tudi Branko Rupnik iz Ljubljane, ki je naš restavrirani rotovž posnel tako, da mislimo skoraj na Alhambro. Na slikah šele vidimo, kakšne imenitne stvari imamo! Kje je še album Stare Ljubljane! Branko Rupnik je pa sicer predvsem mojster otroškega portreta.

Društvo za pospeševanje turizma v Sremski Karloveh je poslalo brez imen avtorjev kolekcijo slik, ki odgovarjajo družbenemu namenu, razen tega pa klub hvala vredno gleda tudi na umetnostno stran svojih fotografij, kar pri nas z malimi izjemami še prav zelo zanemarljivo. Tajske prometne organizacije naj vendar razpisujejo nagrade za najboljšo fotografijo! Fotoklub Ljubljana take tekme prav rad aranžira in naročniki bodo gotovo zadovoljni.

Popularni mojster Črefo Švigelj je od binkošte razstave prav razveseljeval napredoval, »Bela svila« je najlepših repretacijski portret na razstavi, s »Študijevskimi ulic« je pa celo še prekosil svoj slovit kotiček s Starega trga. Lopa cerkvice sv. Janeza v Bohinju s staro fresko je vzorec, kako je treba fotografirati umetnostne spomenike. »Na pašo«, kako naj gledamo našo vas, »Zaton« pa najgloblje doživljajo alpinisti - umetniki. Z nove strani se nam je Čvelo Švigelj pokazal z živahnimi posnetki življenja na naši morski obali, zato najmanj pa napravi še daljšo serijo iz življenja Ljubljane, naših vasi in mestec.

S Stajersko je križ, kadar iščemo slike lepih krajev. Premalo dobrih amaterev imajo, vendar je pa Ivo Kvač iz Slovenjgradca poslal odlično »Križ na gorici«, prav uspešno mu je tudi »Klasje« in pobotež »Marjeticami«. Finžgar Viljem se je izkazal z »Zimsko nočjo« in Karel Pečenko iz Ljubljane z originalno »Ljubljano z Barjem«, Janem »Bohinjskim jezerom« in slikami dela na polju. Staršik Albert iz Ljubljane se odlikuje po slikovitosti in kaj naglo raste, saj lahko prištejemo njegove posnetke »Na pogorišču«, »Akti«, sijajni portret naše Japonke ge. Skuškovice in literarno »Večno borbo« med stvarmi, ki bi delale čast vsaki razstavi. Tudi Kreutzer Tina iz Ljubljane mnogo obeta, če pogledamo samo njen nežni otroški akt in v Italiji odlikovano »Pajčevino«, mojstra se pa kaže tudi na sliki »Ob oknu« z orhidejami, kjer se ji je roza na oknu izvrstno posrečila. Piccoli Gorgje je edini na razstavi, ki fotografira našo tako vabljivo in tako slikovito narodno nošo. Vse priznanje, saj je drugim pokazal, da se tudi narodna noša še vedno lahko originalno obdela. Mitja Švigelj sledi svojo mu bratu Čvelu Švigelju in se specializira za sportske posnetke. Staturnost mu kar tiči v objektiv, zna jo pa še poudariti in kiper je tudi na svojih odličnih posnetkih. Kos Joško iz Maribora ima sijajne oblake, Klanjšek Vladimir iz Ljubljane je pa imenitno »zadel« famozno »Miss Sedmerih jezero«. Čudovit portret krotke — kaze! Prav mnogo obeta Jože Trpin iz Ljubljane, ki ima prav močno sliko »Triglavskega ledenika« in neprisiljeno z otroci poživljen »Motiv iz igaz«, a odbornik Fotokluba Janko Vetrin ima seveda dve sliki, zato pa vsestranski odlični, ves zametasti »Zaton sonca pri Omišlju«, ki je med najboljšimi slikami na razstavi, njegova portretna študija pa prav originalno posnet portret.

Djurina Ivan iz Vrha je imel srečo, ko je ujel sestrico in brata pri odkritju »Luknjec« v podplatu in odkril nov srčan moment iz življenja malih.

Tudi Ivo Gogala je odbornik Fotokluba in med njegovimi na klubovi razstavi odlikovanimi člani. Ni bilo časa, da bi bil napravil več, vendar pa je čudovito poživljena, prekrasna »Vrtnica«, presenetljivo portretna »Zabac« in rafinirana eleganca »Japonske študije« zastojajo, da ga zopet uvrstimo med največ obetajoče mojstre fotografske umetnosti. Za takega se je na tej razstavi odkril tudi pravljeno marljivo Ante Kornič, ki je razstavil zopet kar čez 40 novih slik! Mnogolilni je in vsestranski, predvsem ga pa zanima življenje prirode: humorna »Kopel mladih radice«, »Zelenec«, »Starte orjaškega rogača«, neimerni »Muhic«, pridni »Bosc« itd. druge živali in živalce, pri tem pa ne zanemarija starih in novih stavb, tipov iz naroda (Ciganka!), akta in pokrajinskih lepov, posebno mu je pa pri arcu Ljubljana, saj nam je dal moderni »Šentjakovski vodnjak«, in pokazal vso vehementno monumentalnost »Semeniškega portala«.

Čast Mariboru je rešil Vlado Cizelj, ki se je uspešno pogladil v prednjo vrsto s svojimi odličnimi nočnimi posnetki mariborskih znamenitosti, za mojstra ga pa izdajata tudi »Lokomotiva« in moški portret. Vse razstavljalec izven Slovenije daleč prekorači, ing. Jan Novatek iz Novega Vrbsa s svojimi mojstrskimi portreti in z res visoko kvalitnim posnetki delov mest z vseh strani Evrope. Svetlo obruben okus! Poleg nje mladi Ljubljaničan Tone Dolenc odkriva s »Snegom in soncem« svojo svežo nadarjenost.

Slednji smo pri vmesni, navzile alabi razstavljalci menda paradični steni z domala samimi znanimi, priznanimi imeni. Skoraj sami odborniki Fotokluba, ki zaradi pripravljenosti razstave niso mogli razstaviti kvantiteta, zato se na vsi odlikujejo s tem višjo kvaliteto. Le Viktor Vodišek je znal copirati, da je napravil toliko novih in dobrih stvari v tako kratkem času in razstavil dolgo vrsto zares živih sportnikov in sportnic pri tekmovalju v plavanju, skakanju in razkazovanju svojih lepih teles. Tam okrog bazena kopališča Ilirije, ki ga je v vsej njegovi pompatnosti posnel tudi ponoči, se Vodišek vedno vrti, mimogrede zafrkne tudi rekordno kupčijo na vselejmu, se zavzame po nebotičniku in že v riva blaženosti epitake noči. In v tem rekordnem tempu tudi napreduje. Lojze Pengal je največja žrtve svojega predsedništva in priprave za razstavo. Samo svojo ljubko Almo in srčkano Slavko ter prijetljivo tišino »Soparice« je razstavil in ostali mojstri, ki si je na klubovi razstavi zaslužili eno treh prvih nagrad. Z njim deli usodo klubov tajnik Karel Koejančič, zato je pa njegov obraz tako mrk in zmagovalen, kadar ne študira elastičnosti »Diagonalce«. Nevaren tekme za prve nagrade! Prvenstvo razstavilavcev izven Slovenije si z dr. ing. Novakom deli Edi Ransah ml. iz Odžacev. Kakor brošičica v Parizu in kakor reprodukcija oljne slike velikega mojstra so njegovi črni labudi,

pravi »Kartuzijanci«, vso mogočnost arhitekture Kelmorajna na odraza njegova silhueta tega starodavnega mesta ob Renu. Rihnikar Stane je tudi eden onih redkih mojstrov, ki znajo umetnino fotografirati tako, da ohranijo svojo slikovitost, obenem pa zadovoljujejo tudi znanstvenika, zato je njegov »Oltar žužemberške cerkve« med najvažnejšimi deli na razstavi, vendar je ta amater na razstavi tudi edini umetnik Cerkniškega jezera. Visjaka Adolfa iz Trbovelj posnetki otrok prav ugaajo občinstvu, vendar pa te prikupne slike kar izginejo pred univervalnostjo mojstra Janka Škerlepa, ki se odlikuje z najpopolnejšo tehniko in z izbrusenim okusom pri izbiri motivov. Cvetje nam odkriva za žive čudeže prirode, a neprekosljiva je njegova »Zima ob Savi«, skratka — vsestranski mojster, ki se je na razstavi povzel prav na vrhuncu. Tam ob njem pa ponovno stoji poklicni fotograf Slavko Vengar iz Radovljice, Torej, gospodje amaterji, obrti ni ovira na poti k umetnosti, a vi, gospodje poklicni fotografi, posnemajte tega brez dvoma največjega mojstra med poklicnimi fotografi v državi! Največ strokovnjakov stoji pred Vengarjevo idealno »Radovljico« obenem pa občudujejo njegov »Bled v snegu«, hvalijo romantiko »Večera pri Sv. Petru«, ga zavidajo za »Kroparskega željbarja« in opozarjajo na vzorni »Interieur cerkve v Radovljici«. Gustav Jereb iz Sarajeva z dvema in požrtvovalni pri delu za Fotoklub vedno navzoči Zvone Hočevar pa celo le eno sliko, sta pokazala s svojimi pokrajini, da se bosta prav kmalu še bolj uveljavila in skušala stopiti ob peemika-fotografa Jožeta Schleimerja, nosilca ene prvih nagrad s prve razstave, ki zaradi dela z razstavo tudi ni mogel pokazati vsega, kar bi rad in kar zmora. Najmlajši je med svojimi vrstniki-umetniki, zato ima tudi največ časa za še večji razvoj. Njegovi poetični motivi »Košnjec« so svetlobne mojstrovine, ki že dokazujejo, da sedani »aparati« še vedno niso kos vsem nalogam, vendar je pa ta prvovrstni tehnik skoraj že preskočil tudi te nepremagljive ovire. Razen omenjenih študij nam je pa Schleimer dal najmožnejšo sliko spomenika kralja Petra in več drugih dosedaj še neopazanih slikovitih lepov Ljubljane, kar je silno mnogo, če pomislimo, da je vse razstavljene slike posnel v 14 dneh!

In nazadnje obiščimo še zaslužnega učitelja in vzornika vseh naših amaterev, velikega lirika in idilika Frana Krašoveca, Naj-

so nad pol stoletja po vsem svetu znane kot neškodljivo in učinkovito sredstvo

profi odebelenju.

Delujejo brez bolečin in so lahko zaužitne.

Dobivajo se v vseh lekarnah.

Odobreno po Min. z. p. le n. z. S. št. 623 od 29. III. 1932.

popolnejši in najvirtuoznejši praktik in tehnik, do pred kratkim nedoseženi in na vseh razstavah v naši državi s prvimi nagradami odlikovani mojster, ki si je tudi na razstavah po vsej Evropi in celo onkraj morja priboril visoka odlikovanja, ta slavni naš umetnik pa doma ob neznatni službi strda, samo da se mu ni treba odreči edinemu užiku — umetnosti fotografiranja. Resnično od ust pritrjeni grizljavi kruha so te umetnine, saj je ta nepopoljšljivi idealist upravljal bolesto skromen in ponižen. Grenka tragika velikega umetnika je skrita v teh »zzantzgokmZev«-pZpredsejoš-gatvg agn. V nežnih, vedrih idilah. Girljivo lepe so Krašovečeve umetnine in vse so naprodaj, le kupeca ni od nikoder. Ante Gaber.

Iz življenja na deželi

Iz Škofje Loke

Šl. Dvojna proslava. Škofjelokške šole so praznovala v četrtek 100letnico rojstva pesnika in dramatika Djura Jakšiča, danes pa bo spominška ura na 70letnico smrti škofa Antona Martina Slomška, slovenskega narodnega pisatelja, pesnika in vajvoditelja.

Šl. Vpisovanje v obrtno nadaljevalno šolo v Škofji Loki bo v nedeljo 2. oktobra od 9. do 11. dopoldne v pisarni šolskega upravitelja g. Rojca v novi šoli, soba 14. K vpisu je prinesiti s seboj učne pogodbe in odpuščance. Vpisnina 23 Din.

Šl. Prodajalci grozdja iz bive Stajerske prihajajo zadnje čase z natovorjenimi avtomobili v Škofjo Loko. Grozdje prodajajo po 4 Din kg. Zanimanje za grozdje je med meščani precej veliko. Preteklo nedeljo so prodali celjani vse blago.

Šl. Kaj bo s staro šolo. S preselitvijo deške šole v novo zgradbo je ostala stara šola prazna. Svoj čas se je mnogo govorilo, da se bo stara šola temeljito obnovila in da se naselejo v njej nekateri škofjelokški uradi. Upamo, da bo vzela mestna občina zadevo kmalu v pretres, ako ne bodo kritični časi zmešali računov.

Iz Litije

Obča obrtna nadaljevalna šola v Litiji. Vpisovanje v nedeljo 25. t. m. od 8. do 12. v pisarni narodne šole. Novinci naj prinesejo s seboj zadnja šolska izpovedila (odpuščance) in učne pogodbe. Stari učenci pa naj predložijo zadnje izkaze. Vpisnina 40 Din, ki se lahko plača v 2 obrokih.

Iz Hrastnika

Kino Narodni dom predvaja danes in jutri film »Kozak«.

Vpisovanje v obrtno-trgovsko in nadaljevalno šolo bo jutri, in sicer za vajence ob 9. za vajenke pa ob 10. Začetek rednega pouka bo v nedeljo 2. oktobra.

Vodovod nam je silno koristil zlasti v dobi dolgotrajne suše. V sosednji vasi Praprotnem pa se je voda popolnoma posušila. Živino so morali goniti k napajalnju daleč k Rožu in tudi vodo drugo vodo so morali nositi in voziti od tam. Vodovod za Praprotno je že komisioniran, slabe gospodarske razmere pa so preprečile gradnjo. Pri vseh zaprekah pa je le treba misliti na to, da se začne s tem delom čimprej v prihodnjem letu.

Iz Prekmurja

pm. Ustanovitev francoskega krožka v Murski Soboti. V Murski Soboti se kaže veliko zanimanje za francoski jezik. Na pobudo profesorja g. Malija bo 24. t. m. ob 20. v posebni sobi Benkove gostilne pripravljeni sestanki, katerega naloga bo, da pripravijo vse potrebno za občni zbor ob koncu tega meseca. Prijatelji francoskega jezika in kulture iskreno vabljamo!

pm. Kopalnice v Zdravstvenem domu v Murski Soboti se je pred meseci otvorilo po hudih borbah. Odločilni činitelji, ki so spoznali, da je klic javnosti po preprostem kopalšču upravičen, so ugodili splošnim zahtevam. Spodbetka je bil naval na kopalnice velik, a kmalu se je navdušenost za prhe in kadi poleglo, tako da je danes obisk tako malenkosten, da se niti ne krijejo več režijski stroški ter da obetoja nevarnost, da se kopalnice za javnost zapre. Zato smo je, da moramo to pred javnostjo poudariti danes, ko smo v roku sporta in higijene. Mogoče bodo te besede zalegle, da nam uspe ohraniti naše kopalnice.

pm. Nova nadloga za našega kmeta, ki je že tako hudo prizadet po suši, je gosonica na repli, ki grozi uničiti ves letošnji pridelek repe. Oblastva so napravile ukrepe, da se ta škodljivec uniči.

KRSKO. Svojsas so gorele v Kriškem petrolinske svetilke in je bilo mesto mnogo bolj razsvetljeno kakor danes, ko brli nekoliko petrolejk. Petrolinske svetilke so dajale intenzivno razsvetljavo. Na vsak način je dolžnost gospodarskega odbora, da se pobriga za boljšo razsvetljavo ki je sedaj v našem mestu škandalozna. Noč bodo vedno daljše in ni izključeno, da bo egiptovska tema dobrodošla raznim dolgopestrežem in sumljivim

Fotoamaterji!

Ako kupite pri nas film, Vam istega razvijemo in napravimo 8 lepih barvnih slik (rjavih, modrih ali zelenih) za ceno

Din 13.—

Na črne kopije pa 10 % popusta.

FOTO TOURIST, LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 6.

Spominjajte se slepih!

Iz življenja in sveta

Poroka Mac Donaldove hčere

Druga hči angleškega ministrskega predsednika Mac Donald se je te dni poročila z zdravnikom dr. Mac Kinnom. Zanimanje za ta dogodek je bilo v Angliji splošno. Na sliki vidimo novoporočence, ki gresta iz cerkve

Edvard Branly, pionir radija

Na pariški Sorbonni so te dni podelili diplomu častnega doktorstva 88-letnemu izumitelju in učenjaku dr. Edvardu Branlyju in to baš za 50-letnico, odkar si je pridobil na tej univerzi medicinski doktorat, torej v čisto drugi stroki, nego mu jo je prinesla svetovno slavo. Kajti Branly, ki ga Francozi smatrajo za očeta radija, je postal znan kot veliki fizik in izumitelj. Že v mladih letih se je bavil s študijem fizike in bilo mu je komaj 17 let, ko je napisal tako globoko razpravo o uganjki elektrike, da ni hotel nihče verjeti v njegova leta. Postal je asistent v fizikalnem laboratoriju Sorbonne, a to mesto mu ni dalo dosti prilike za lastne poskuse, kajti Sorbonna, ta najznamenitejša evropska univerza, ni imela niti najpotrebnejših fizikalnih pripomočkov. Tako je z veseljem sprejel profesuro za fiziko na novi katoliški univerzi, posebno ker so mu obljubili, da bo imel za svoje poskuse vsa sred-

stva na razpolago. A finančni položaj šole je postal po smrti njenega mecena zelo slab in tako se je moral vreči v študij medicine, da bi se mogel vsaj preživljati. Tudi pozneje je moral iz istega razloga izvrševati zdravniško prakso. Branly je zgradil prvi sprejemnik za brezžične valove. Pri svojih poskubah je ugotovil, da se vodljivost kovinskega praška poveča pod vplivom električnih valov. Tako je l. 1890. zgradil koherer, s katerim je bilo lažje sprejemati brezžične valove nego s Hertzovim aparatom. Sicer je bil podoben aparat izumil Anglež Hughes že 11 let prej, a njegov izum ni prodrl v javnost. Pozneje so izumili še druge aparature, ki bolje ustrezajo svojemu namenu nego Branlyjev koherer, a to mu vendar ne more odvzeti naslova enega najboljših pobornikov za novo brezžično tehniko, ki si je v naših dneh tako popolnoma osvojila vsa srca.

Najhitrejša evropska železnice

Brzinski rekord na evropskih železnicah ima trenutno Anglija na 124 km dolgi progi London-Swindon. Vlaki vozijo tam z brzino 114,4 km na uro. Drugi najhitrejši angleški vlak vozi na progi London-Gran-tham. Brzina mu je 108,1 km na uro. Za angleškimi vlaki ima najhitrejšo železnico na kontinentu Francija. Na 145 km dolgi progi Pariz-St. Quentin vozi brz vlak s hitrostjo 105 km na uro. Sele na tretjem mestu evropskih najhitrejših vlakov je Nemčija, ki ima na 286,8 kilometrov dolgi progi Berlin-Hamburg vlak, ki vozi z brzino 96,5 km na uro. Druga najhitrejša proga je Hamm-Hannover. Vlak vozi tam s hitrostjo 91,3 km. Povprečna brzina vlakov na evropski celine znaša 79,1 km v Franciji, 72,3 km v Angliji in 68,7 km v Nemčiji.

Nova vlada na švedskem

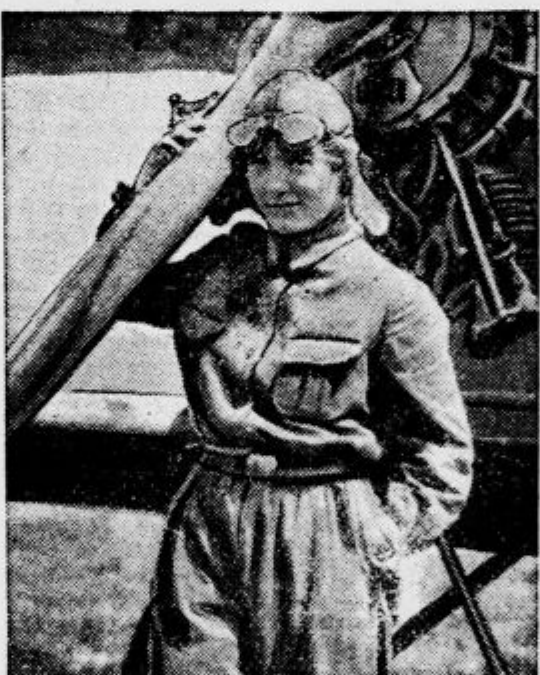

Ministrski predsednik Albin Hansson, vodja socialnih demokratov, ki so izšli skupno s kmečko stranko iz volitev kot najmočnejša stranka v državi

Huascarán premagan

Huascarán, 6736 visoki, najvišji vrh južnoameriških Kordiljer je slednjič obvladan. Tako veljajo poročila iz Peruja in vse selje v alpinističnem svetu je splošno, kajti doslej se je zdelo, da se Huascarán ne bo nikoli uklonil človeški volji. Ta vršac, najvišja točka v Peruju, polna nepopisne krasote gorskega sveta, se je vdala bremenskomu hribolazcu, bivšemu članu pamiške ekspedicije dr. Borchertu, znamenemu raziskovalcu južnoameriških Kordiljer. Njegovo delo za dosego cilja je bilo zelo naporeno. Z veliko muko je spravil skupaj nosače in spremstvo, ki je verno sledilo pogumnemu voditelju, ki je na vrhu Huascarana razvil svojo zastavo.

Zopet ženski rekord

Pilotinja Lola Schröter je pri Kiešu skočila s padalom iz višine 7300 m in prebrzela v 28 minutah 45 km po zraku ter srečno pristala na zemlji

Neoborožena Nemčija v orožju

Neprestano pišejo nemški listi, da je Nemčija brez orožja, medtem ko se drugi oborožujejo. Pa vendar ima sedaj Reichswehr vojaške vaje, ki v ničemer ne zaostajajo za manevri drugih držav. Na sliki zgoraj vidimo prevoz oklopnega avtomobila čez reko Odre, spodaj nesejo vojak orjaški ponton

To ni pajek v mreži

marveč človeška lutka v omrežju padala, s kakršnimi skačejo piloti na zemljo

Otrovni prstan Cezarja Borgije

Iz Milana poročajo: Vsa Italija drgeta v kriminalni vročini. Ze dalj časa se je šušljalo o skrivnostnem obolenju milanskega veletrgovca Francesca Scamborinija, zdaj pa so prišli tej skrivnosti na sled in odkritje je pokazalo, da gre za premeteno zasnovan zločin.

Scamborini je eden najuglednejših milanskih meštanov in večkratni milijonar. Ima palačo, kjer se je zbiral cvet milanske družbe. Posebno njegova 28 letna žena, krasotica od temena do nog, je bila privlačna sila njegovega doma. Zaradi nje so prihajali k Scamboriniju celo diplomati. Gospa Antonija je bila obdružovana in od vseh oblečena ženska. Najlegantnejši in najimovitejši kavalirji so ji dvorili in vsakdo se je boril za njeno naklonjenost. Gospa Antonija pa je izkazovala naklonjenost samo svojemu možu — vsaj na zunaj. Pred časom se je uvrstil med plejado častilcev Scamborinijeve žene m'adi odvetnik Vellini, ki je prihajal k Scamboriniju kot njegov pravni zastopnik. Ni pa dolgo trajalo in Vellini je postal ne le pravni zastopnik trgovca, marveč tudi njegov prijatelj. Približal se je tudi njegovi ženi. Scamborini, ki je bil poslovno večkrat odsoten, je advokatu tako zaupal, da mu je v svoji odsotnosti celo poverjal nadzorstvo nad ženo. Te pravice se je Vellini posluževal v največji meri, zato je bila njegova prisotnost v Scamborinijevi palači izven vsakega suma.

Pred nekaj tedni je praznoval Scamborini svoj god. Kakor navadno ob takšnih prilikah, je bila ta dan njegova hiša polna gostov. Godovniku so nenjajali, med zabavo na plesali in flirtali. Ko je bila družba najbolj židane volje, pa je Scamborini nenadoma ohla slabost. Zgrudil se je s stola na tla. Pozvali so zdravnika, ki pa ni mogel ugotoviti vzroka slabosti. Sele naslednji dan so prenežali težko bolnega trgovca v sanatorij. Tam so spoznali, da kaže

Drobne zanimivosti

Barl namestu jedilnih voz

Francoske železnice bodo v najbližnji prihodnosti opustile jedilne voze, ker se, kakor kaže izkušnja, niso posebno obnesli. Namestu njih bodo uvedli bare, oziroma buffete. Zdi se, da bo ta naprava koristnejša in donosnejša, kajti tudi potujoče občinstvo štedi pri izdatkih in gleda samo na to, kako bi si moglo privoščiti med vožnjo približljaj za mal denar, čemur pa jedilni vozovi niso dorasli.

»Leteča družina« na Škotskem

Hutchinsonova družina, ki jo je angleška ribiška ladja »Lord Talbot« pobrala na grönlandski obali, je v torek zvečer srečno prišla na Škotsko. Izkrcala se je v luci Eireboll, dočim se je posadka odpeljala v Aberdeen. Hutchinsonova žena izjavlja, da je preživela pri katastrofi letala strašno trenutke, ki si jih ne želi nikoli več v življenju.

Iz fanta — dekle

V budimpeštanski bolnici so operirali nekega 19 letnega fanta, ki se je v zadnjem času spremenil v žensko. V fantu so se zadnje čase pokazali izraziti znaki deklitstva in zdravniki so izjavili, da temu ni druge pomoči kakor operacija, ki bo popravila to, kar je zagrešila hudomušna narava pred rojstvom.

»Jezik očistite peg...«

Turški diktator Kemal paša je sklical za 26 t. m. v Dolmo-Bagde kongres, ki bo moral urediti turški pravopis. Naloga zborovanja je v prvi vrsti iztriniti iz turškega jezika vse tujke, zlasti besede arabskega in perzijskega izvora. Turščina obstoji danes iz približno 80 odst. tujizmov, ki se monajo po Kemalovi sodbi nadomestiti desoma s staroturškimi, deloma pa z zapadno evropskimi tizmi.

Poi metra blaga na osebo

Madžarska vlada je izdala pregled o porabi manufakture madžarskega prebivalstva. Pred vojno so bile razmere take, da je prišlo na osebo letno tri metre blaga, zdaj pa se je potrošnja temeljito skčila in znaša samo pol metra na glavo.

Optimističen Američan

Gouverner Federalne Rezervne banke v Filadelfiji Norris je pred nekaj dnevi imel poročilo o finančnem položaju in pri tem izjavil, da po treh letih lahko prvič javno pove, da se kažejo prvi znaki boljših časov. Finančne panike je konec. Industrijska depresija sicer še traja, vendar pa je tudi v industrijski panogi opaziti čedalje več gibanja. Norris je sklenil z besedami, da bi mogla le višja sila zopet poslabšati dobre izgleda za bodočnost.

Avtogiro v vojaški službi

Na velikih letošnjih manevrih francoske vojske v okolici Chalonsa ob Marni so prvič začeli uporabljati tudi avtogiro, letalo, ki se s pomočjo velikega vodoravnega pelerja dviga tudi navpično v zrak. Aparat je angleškega izvora.

Scamborini znake skrivnostnega zastrupljenja.

Štirinajst dni je visel trgovec med življenjem in smrtjo, potem so ga oipustili domov. Ko je okrevaj, pa je hotel presenetiti svojo ženo z darilom. Stopil je torej k svojemu draguljarju, da bi izbral primeren dar. Med izbero pa ga je draguljar prosil, naj vzame s seboj tudi prstan, ki ga je prinesla v popravilo gospa Antonija. Scamborini je začuden vprašal, kakšno je bilo naročeno popravilo. Torej je izvedel, da je prstan, ki mu ga je bila žena na dan njegovega godu nataknila na prst, iz zapuščine Cezarja Borgije in da se lahko nepolni s truplom. Kupila pa ga ni žena, marveč advokat Vellini.

Mož je smrtno prebledel — hipoma mu je postalo vse jasno. Saj to je bil tisti prstan, ki je moral zaradi njega v bolnico! Prosil je draguljarja, naj mu razkaže mehanizem. Z majhnim pritiskom se je na prstanu sprožilo želo, po katerem je brizgnila tekočina neopazno v meso.

Scamborini je hitel domov in naznanil stvar policiji, ki je začela zasledovati odsotno ženo. Čez nekaj dni je bilo ugotovljeno, da prihaja vsak dan za nekaj ur v advokatovo stanovanje. Prijeli so oba na vožnji z avtomobilom baš, ko sta hotela zbežati v inozemstvo. Njun načrt je bil, da bi po smrti trgovca prodala palačo Scamborini in se naselila v inozemstvu, kjer ne bi nihče mogel slutiti, kako podel peklenski načrt sta skovala in ga izvršila s pomočjo prstana Cezarja Borgije.

KARIKATURA

Francoski finančni minister Germain Martin,

ki je v parlamentu zmagal s svojimi načrtom o konverziji rent

ANEKDOTA

Sloviti slikar Salvatore Rosa, ki je bil nadarjen tudi kot pesnik in muzik, je nekega dne igral lastno kompozicijo na svoj slabi klavir. Vstopil je neki prijatelj in se pričel smejeti klavirju.

»Ni tako slab,« je dejal Rosa, »prepričan sem, da ga lahko prodam za tisoč dukatov.«

Prijatelj se je zamejal, češ: »Mislim, da jih ni vreden trideset.«

»Staviva,« je dejal slikar. »Če doblim zanj tisoč dukatov, mi daš še dve sto po vrhu, če doblim manj, ti dam jaz dve sto.«

»Sprejeto.« Druga dne je Rosa naslikal krasno pokrajino na klavir. Nato ga je odnesel k nekemu trgovcu z umetninami, prejel je zanj točno tisoč dukatov — in dobil stavo.

Vsak dan ena

»Sakrami, to sem pa res kosmat!«

Novi dunajski knezoškoč

Univ. prof. dr. Teodor Innitzer, bivši avstrijski minister za socialno politiko, je bil te dni imenovan za naslednika letos v aprilu umrlega kardinala dr. Pirflla. Novi cerkveni dostojanstvenik je pomirljiva osebnost, zaradi česar je to imenovanje ugodno odjeknilo pri vseh strankah in skupinah

Nepremočljive dežne plašče

za oficirje in organe finančne kontrole kakor tudi za zasebnike, dijake in otroke nudi v bogati izbiri trdika

Drago Schwab, Ljubljana

Svetloba in mesto

Med sončnimi žarki so najbolj učinkoviti nevidni ultravijolični žarki, ki nam kožo temnijo, ovirajo izbruh angleške bolezni, pospešujejo nastajanje krvi, tek in izmenjavo snovi. Sajast zrak zadržuje ultravijolične žarke in škodljive posledice tega dejstva se kažejo zlasti v mestih. Nesmotni gradbeni načini s presenčnatimi cestami in dvorišči ter temnimi sobami še bolj pripomorejo, da so meščani blede in mestni otroci rahlički. Da bi bil dostop svetlobe do ljudi večji, bi morali hiše graditi bolj narazen, a strehe bi se morale spremeniti v strešne vrtove. Tudi barva pročelja bi lahko nekaj pomagala. Krivo pa je naziranje, da je zagorela koža vedno znak polnega zdravja. Preveč zagorela koža ovira svetlobi prodiranje v globino, s čimer odpadejo njeni dobri učinki.

Predčasna osivitev

Vzroki predčasne osivitve, ki je večino ma trajna, še niso znani in so gotovo v zvezi z življenjem celotnega organizma, zlasti pa v živčnem sistemu. Duševni vplivi jo lahko pospešujejo. Vedno pa mora biti vmes tudi neko podedovano nagnjenje. Siveči lasje, spočetka najprej ob sencih in na temenu, dobivajo manj barvila in vsebujejo več zraka nego normalni lasje. Osivitev se zgodi običajno hitro in so pri nekem bolniku s pijansko blaznostjo, kakor tudi v drugih primerih opazovali, da so mu lasje osiveli v eni sami noči. Dr. Ruhemann iz Berlina trdi, da je sivenje vsaj za zdaj neozdravljivo in je prizadetemu pomagati edino s tem, da si lasje pobarva ali pa da se z obsevanjem z Röntgenovimi žarki pospeši nova rast pigmentiranih las, pri čemer se osiveli izpulijo.

Michel Zévaco:

Pardaillanov sin

Zgodovinski roman.

»Gorje tistemu, kdor me zdajle krivo pogleda!« je renčal sam pri sebi, ko je stopal po hribu nizdol. »Krv se mi hoče! Nič me ne bi tako pomirilo kakor občutek, da vrtim jeklo v živo meso!«

A srečal ni nikogar razen vojakov in kmetov, ki so iskali ubitih in njihovih udov. Ti ga niso niti pogledali. In tako je Saetta zaman hlepel po priliki, da bi si utolažil živce.

Prišel je bil do križa ob znožu. Tu je zavil na desno, proti Porcheronskemu gozdu. Pravkar je bil minil vrata zale Perrette, ko so se vrata odprla.

Pardaillan je stopil na prag. Obstal je pred vrati in počakal, da so jih od znotraj zaklenili in zapahnil. Iz stare navade se je oprezno ozrl na desno in levo. Zagledal je Saetta, ki jo je z dolgimi koraki ubiral s pozorišča.

»Vraga,« je dejal, »zdi se mi, da sem hotel tega kopova ustaviti in mu preprečiti obiti. Zdi se prilično.«

V nekaj trenutkih je dohitel Italijana in ga s porogljivim glasom okliknil:

»Hej, signor Guido Lupini, nikar tako ne tečite!«

Ko je Saetta tako nenadoma začul svoje najmanj znano ime, se je zasukal na petah, se naježil kakor maček in z iskro očmi zarenčal:

»Mene mislite?«

»Koga pa? Saj vidite, da ni razen našu nikogar na cesti!«

»In kako ste me imenovali?« je z grozečim glasom vprašal Saetta.

Kar požiral je neznanca, na vse kriplje se trudeč, da bi se spomnil, kje ga je že videl.

»Guida Lupinija sem vas imenoval,« je hladno odvrnil Pardaillan.

Nato je dodal s hinavsko nedolžnostjo:

»Ali vam ni tako ime? Vsekakor vem, da se v raznih kočljivih okolnostih predstavljate za Guida Lupinija.«

Saetta je divje zasopel. V resnici se je pa njegovo razburjenje prav ta hip pleglo. Hotel se je spopasti s komerkoli: tu je bila najlepša prilika. Mogel si je ohladiti jezo in se obenem rešiti človeka, ki ga sam ni poznal, ki si je bil pa njega, Saetta, očitno še pre-dobro zapomnil!

Po bliskovito se je ozrl po cesti, ali je dovolj zapuščen, in s spačenim obrazom odvrnil:

»Čeprav vas ne poznam, gospod, je vendar videti, da veste o meni stvari, ki jih ne bi smela vedeti živa duša. Izvolite pri tej priliki izdreti meč. Držite se dobro, zakaj naprej vam povem, da vas mislim ubiti.«

Tako govoreč je potegnil rapir iz nožnice in se enako mirno ustopil za boj, kakor če bi bil stal v vežalnici.

»Oh, jaz nesrečnež,« je zastokal Pardaillan, »kdo bi si bil mislil, da tečem za svojo smrtjo, ko sem skočil za vami, signor Guido Lupini.«

In že se je tudi sam postavil, ne manj lahkotno in spretno od bivšega učitelja mečevanja.

Le-ta je takoj naskočil, z očitnim namenom, da ga ubije, kakor mu je bil napovedal. Kar zaporedoma mu je zadajal najnevarnejše

sunke. A Pardaillan jih je odbijal z mojstrstvom, ki ga je moral Saetta nehoti občudovati.

»Vsa čast, gospod,« je rekel med bojem, »pravkar ste prestregli sunek, ki ni doslej še nikoli zgrešil cilja.«

»Precej dobro sučem meč, kaj ne da?« je skromno dejal Pardaillan.

»Samo nekaj opazam: napadati ne znate.«

»Da, moja moč je v obrambi. V napadu nisem tako velik; posebno tedaj ne, kadar imam posla z nasprotnikom, kakršni ste vi.«

V teh besedah je bilo nekaj čudno hladnega in posmehljivega, česar pa Saetta ni začutil. Čutil je le to, da je meč, ki mu je štel naproti, nevarnejši, nego je mislil. In mahoma ga je obšel nemir. Ne da bi ga bilo strah rane ali celo smrti. Bil je hraber, in zdi, ko je bil Jehan mrtev in up maščevanja za zmerom izgubljen, mu ni bilo več bogve kaj do življenja. A sam pri sebi je rekel:

»Corpo di Christo, mislim sem, da ga razen Pardaillana ni človeka na svetu, ki bi se mi mogel ustavljati! Kdo je neki tale? Pa ne da bi bil Pardaillan? Zakaj ne bi bil? Prav teh let mora biti... A ne, Pardaillan bi me naskočil; ta se pa samo brani — čeprav izvrstno, Bog ve, da je res... Nu, treba je končati!«

Tako misleč je z vrsto mojstrskih fint pripravil svoj slavni sunek. Z leti ga je bil že izpopolnil, in ker ga ni nikomur pokazal, ga je imel za tem bolj nepremagljivega. Sprožil se je kakor blisk in kričnil:

»Ecco la saetta!« (Na strelo!)

»La paro!« (Odbijem jo!) je mirno rekel Pardaillan, takisto po italijansko.

Saetta je prepaden odskočil. Bilo mu je, kakor da bi se svet podiral.

S P O R T

Primorje : Čakovečki SK

Jutri ob 15.30 ob vsakem vremenu na igrišču Primorja

Ljubljansko športno občinstvo bo imelo jutri priložnost, da prisostvuje prvenstveni tekmi, s katero se odpre jesenska nogometna sezona v Ljubljani, in v kateri sodeluje nov klub LNP Čakovečki SK.

Omenjeni klub je zapolnil lansko skupščino JNS, da se pripoji LNP, čemur je skupščina ugodila. In odslej deluje ČSK ali kakor ga tudi nazivajo: »Česka«, v našem podsavezu.

ČSK je zanimiv gost, predvsem zaradi tega, ker izhaja iz kraja, kjer se že mnogo let goji nogomet, ki je med prebivalci Pomurja zelo priljubljen in edini sport, ki se v čakovskem okrožju goji. Zato šteje ČSK mnogo članov in pripadnikov, ki so klubu vedno pomagali. Zaradi tega je razumljivo, zakaj ima klub lično igrišče z lepo in precej veliko tribuno. Zaradi popularnosti, ki jo uživa klub v Čakovcu in zaradi gnotne podpore od svojih pristavev in članov je megal angažirati dunajskega trenerja, ki je kvaliteto moštva zelo dvignil, kar so pričeli rezultati, doseženi v prvenstvenih in prijateljskih tekmah. ČSK je bil mnogo let provincijski prvak ZNP, tako je tudi letos dosegel prvenstvo svoje župe, a v reprezentanci njegove župe je vedno igralo po sedem igralcev ČSK. Ta reprezentanca je odpravila ono iz Maribora s 6:2, zagrebški pa je podlegel z minimalno razliko 2:1. Ipe in mnogokrat dosti boljše rezultate kot naši klubi je dosegel ČSK v tekmah z zagrebškimi vodilnimi klubi.

ČSK despe v Ljubljano v najmočnejši postavi, zaradi česar se bodo morali Primorjani zelo potruditi, če bodo hoteli odnesti pozitiven rezultat. V borbo bodo morali vložiti do konca tekme voljo, požrtvovalnost in nepopustljivost.

Tekma se bo odigrala na igrišču Primorja ob vsakem vremenu in prične se ob 15.30. Ob 14. bo predtekma Primorje rez. : Grafika.

Rapid : Svoboda (Ljubljana)

Jesensko podsavezno prvenstveno tekmovalje v Mariboru se odpre jutri za zanimivo tekmo Rapid : Svoboda. Imenovana kluba doslej še nikdar nista pomerila svojih moči, ne v prvenstveni in ne v prijateljski tekmi ter je zaradi tega težko napovedovati, kdo bo izšel kot zmagovalca. Svoboda je v pomladni sezoni napram mariborskim klubom dosegla lepe rezultate: gladko je odpravila Željeznice, remizirala je z Mariborom. Rapid pa je meseca izrabil za odigranje več tekem, v katerih je moštvo zelo napredovalo.

Oba kluba nastopita na igrišču Rapida v najmočnejši postavi. Predtekma odigra rezervi Maribora in Rapida ob 14., glavna tekma pa se bo pričela ob 15.30.

Službene objave LNP

(Seja u. o. z dne 21. in 22. IX.)

Navzoči gg.: Rybač, Stanko, Šetina, arh. Šehel, Pevalček, Berdajs, Buljevič, Kralj, Malovrh, Vespemik, Logar in Kuljiš, Dorčec, Novak, Brufovka, Fridl.

Na protest SK Celja zaradi anuliranja kvalifikacijske tekme Celje : Slovan se sklene: za 25. IX. odredjena ponovna tekma Celje : Slovan se sstira. Član u. o. g. Brufovka naj takoj na licu mesta s komisijsko, ki jo sestavljajo gg. predsednik MO Celje in zastopnik sodniške sekcije Celje, premeri golove dimenzije, nakaž bo u. o. na prihodnji seji definitivno reševal o protestu.

Odobri se po medsebojnem sporazumu preložitve prvenstvene tekme Rapid : Maribor ob 2. X. na kasnejši termin, vendar mora biti tekma odigrana do inkl. 20. XI. ISSK Mariboru se dovoli dne 2. X. odigranje mednarodne tekme s SK Nagykanizso v Mariboru.

MO Celje sestavljajo naslednji gg.: predsednik g. Svetek, odborniki: Kőnig, Paidasch, Tomc, dr. Ivič, Mahkovec, Kreil, Šalekar, Žerovc, Jagričnik, Regner, Wilmer. Predsedniku se nalaga, da takoj ukrepe vse potrebno zaradi konstituiranja.

MO Trbovlje sestavljajo naslednji gg.: Lunder D., Pečar M., Štepišnik R., Božič A., Ravnikar I., Taufer V., Knez F., Gosak F., Krihnikar I., Zarn T., Hudi I., Grum I., Lipovšek A., Dolanc S. Najstarejši član naj vodi do imenovanja predsednika predsedniške posle.

Prijava SK Litije se vzame na znanje s pridržkom, da more poizkusne tekme odigrati le z verificiranimi klubi.

Vsi klubi se opozarjajo, da se bodo od 1. I. 1933 dalje k vsem javnim tekmam delegirali le savezni sodniki in se ne bo več dopuščalo sčjenje tekem neizpravljenim sodnikom. Klubi naj takoj prijavijo sodniške kandidate, da bodo lahko položili sodniške izpite.

(Dalje jutri)

Propagandni miting ASK Primorja in petoboj za prvenstvo Ljubljane za I. 1932.

Se vršita danes ob 15.30 in v nedeljo ob 9.30 na igrišču Primorja na Dunajski c. Današnji program obsega discipline olimpijskega petboja v naslednjem vrstnem redu: skok v daljavo z zaletom, met kopja, tek 200 m, met diska in tek 1500 m. Poleg tekmovalcev v petboju, ki tedaj nastopajo v vseh teh disciplinah: za ASK Primorje: Putinja Herman, Korčec Danijel, Slamič Herman, Petkovšek Viktor, Curda, Raič Milivoj; za SK Ilirijo: Stepišnik, Pukl, Zupančič Lado, Lejka, nastopajo v poedinih disciplinah se specializirali: skok v daljavo z zaletom: Medica, Slapar, Oražem (Pr.), Outrata (Il.); met kopja: Slapar (Pr.), Dečman (Il.); tek 200 m: Skok, Komčič A., Perovič I., Čepin, Zoraga (Pr.); met diska: Jug Vinko (Pr.), Dobovšek, Jeglič, Banko (Il.); tek 1500 m: Ogrin, Gabrček, Krevs Kovačič L. (Pr.), Osterman (Il.). Nedeljski program: tek 100 m: Skok, Kovačič, Slapar, Perovič, Čepin (Pr.); met kladiva: Slamič, Korčec, Perovič (Pr.), Zupan, Stepišnik (Il.); troskok: Korčec, Zoraga A., Medica, Oražem, Raič, Srakar (Pr.), Outrata (Il.); tek 800 m: Srakar (Pr.), Lejka (Il.); met kroglice: Slamič, Marek E., Marek I. (Pr.), Stepišnik, Jeglič, Dobovšek, Banko (Il.); skok v višino z zaletom: Marek E. in I., Zgur, Medica, Putinja, Zoraga, Jug Fr. (Pr.), Dečman (Il.); tek 5000 m: Krevs, Kovačič (Pr.), Sporn, Bručan (Ilirija); 4x100 m: 2 stafeti Primorja.

Sodniški zbor JLAS, Ljubljana. Za propagandni miting Primorja in olimpijski petboj za prvenstvo Ljubljane I. 1932, ki se vrši v soboto 24. t. m. ob 15.30 in v nedeljo 25. t. m. ob 9.30 dopolnje na igrišču Primorja, Dunajska ceta, določam naslednjo jurijo: Vrhovni sodnik: Slamič Lado; vodja tekmovalcev: Grünfeld; starter za vse teke, skoke in mete: Luin Mirko; sodniki na cilju in časmerilci: Windisch, Vidic, Gorjanc, dr. Kuhelj, Cek, Grünfeld, Baltič, Mihel, Kermavner, Kos; sodnik za skoke in mete: Mihel, Grünfeld, Baltič, Kermavner, Cimperman, Kos; reditelj za start: Raič Dušan; zapisnikar: Bradac; nadzornika tekalščic: Vidic, Baltič; glavni reditelj: Vončina; zdravnik: g. dr. Josip Prodan. Časomerilci: Windisch, dr. Kuhelj, Cek, Grünfeld, Baltič, Mihel in Kermavner naj si preskrbe stoperice. Sestane sodniškega zbora na igrišču vsakokrat po ure pred pričetkom tekmovalja. I. Slamič, predsednik, I. r.

Iz odbora za delegiranje sodnikov pri LNP. Za nedeljo 25. IX. se delegirajo tiše sodniki: na igrišču Primorja ob 14.: Primorje II. : Grafika g. Ahčan; ob 15.30: Primorje I. : Čakovečki SK g. Lukežič; na igrišču Ilirije ob 9.: SK Zadruga : Ilirija II. g. Ramovš; na igrišču Hermesa ob 9.: SK Svoboda II. : Svoboda Zalog g. Mahkovec; na igrišču Hermesa ob 10.30: SK Svoboda VIš : Domžale g. Vidic; na igrišču Korotana ob 16.: Korotan : Jadran g. Mahkovec; na Rakeku ob 16.: Javornik : Hermes g. Kramaršič; v Kranju ob 16.: Korotan : Hermes g. Ramovš; v Domžalah ob 16.: Disk : Reka g. Pevalček; v Hrašniku ob 16.: Rudar : Retje g. Janežič iz Celja; v Mariboru ob 15.30: Rapid : Svoboda Ljubljana g. Dolinar iz Ljubljane; v Trbovljah ob 16.: Dobrna : Trbovlje g. Cimperman iz Ljubljane; v Zagorju ob 16.: Zagorje : Amater g. Zupan iz Ljubljane.

Nogomet v Kranju. Ljubljanska Grafika se je za svoj nedavni poraz 6:2 temeljito revanžirala prošle nedeljo. Poraza 7:2 domačini po potoku igre sicer niso zaslužili in ga je kriv vratar in deloma tudi neznanje napada pred golom. Jutri v nedeljo gostuje proti v Kranju ljubljanska Sparta in igra prvič I. a moštvo, dočim gre I. moštvo na Jesenice, da natančneje spozna svojega konkurenta v bližnjem prvenstvenem tekmovalju. V Kranju bo v predtekmi nastopilo tudi juniorsko moštvo Pričetek bo ob 14.

ASK Primorje (lahkotilski sekcija). Današnje in nedeljsko tekmovalje je odprto za vse klubove atletke. Poleg že v reklamni imenovanjih naj se oni, ki namenjajo startati, prijavijo pravočasno pri trenerju, vsakokrat vsaj pol ure pred pričetkom tekmovalja.

SK Svoboda (Ljubljana). Jutri ob 19. morajo biti tiše igralci v klubski sobi v Delavski zbornici: Manojlo, Potekal, Habicht, Bogme, Starman, Boncelj, Stane, Lave, Rudi, Janežič, Vili; na tekmo v Maribor odidejo z avtobusom. V avtobusu je še nekaj prostih mest. Kdor želi potovati, naj se javi danes pri predsedniku kluba v Delavski zbornici. Jutri ob 8.30 morajo biti tiše igralci na igrišču Hermesa zaradi tekme s Svobodo, Zalog: Krivačič, Maričič, Jeršelo, Habicht II., Feliks, Serše, Boncelj II., Usnik, Jakša, Janežič II., Šušteršič, Slamič, Prižlj, Kržan. Brezposelni igralci se prosijo, da bi prišli v nedeljski dopoldne v klubski lokal, da bodo spisali naslove.

ZSK Hermes (nogometna sekcija).

Danes ob 20. uri sestane naslednjih igralcev, ki se ga morajo sigurno udeležiti: Mihiš, Burja, Poženei, Zgur, Ferjan, Prešern, Klančnik, Sernec, Živko, Kretič, Slamič I. in II., Kerpan I. in II., Primar I., Klungenstein, Barducky, Kos, Močnik, Por, Sterle, Mokorel, Pikič, Škrjinar, Kovačič ter vsi junjorji.

SK Grafika, Igralci Stupica II., Mihe, Mič, Nvavk, Pungercar, Melinda, Zinke, Trobešek, Potrato, Bežan, Stupica I., Strojmar, Kobal, Floh naj bodo v nedeljo 25. t. m. točno ob 13.30 na igrišču ASK Primorja. Službo ima Brumen, Stranski sodnik Blokar.

SK Reka, Jutri naj bodo ob pol 2. uri na glavnem kolodvoru: Pikič, Debeve, Venturini, Smolnikar, Korle, Teran, Jež, Češnik, Broni, Furlan, Eržen, Jereb. Imenovane se opozarja, da se igra ob vsakem vremenu, kajti tekma je prvenstvena.

SK Javornik, Rakek, Pozivajo se igralci Korbar, Alič, Brišček, Zgonc, Škulj, Igljič, Skuk, Šušteršič, Perko, Strohsak in Domelc, da so v nedeljo 25. t. m. najkasneje ob 15.30 v garderobi v Katoliškem prosvetnem domu. Istotačasno in istotam naj prideta tudi Kraševac in Tušar.

Sklepi glasbenih avtorjev

Izredna glavna skupščina Udruženja Jugoslovenskih Muzičkih Avtorov (UJMA) se je vršila v nedeljo dne 18. septembra 1932 v prostorih poveljskega društva »Lisinske« v Zagrebu. Skupščina je po dolgem poročilu glavnega odbora soglasno sprejela naslednjo resolucijo:

UJMA najodločnoje obsoja postopke Autorske centrale (S. Bakarčić), ki so bili usmerjeni na to, da umišijo najstarejši in najboljši profesionalno udruženje jugoslovenskih glasbenih avtorjev. Zato sklene, da se odzame AC zastopanje avtorskih pravic članov UJMA in prekine kontrakt z AC. Osmujejo se lastne poslovalnice UJMA s sedežem sekcij v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, ki hočejo ščititi interese svojih članov.

UJMA se nadeja, da bo s sodelovanjem udruženja književnikov v Jugoslaviji stvorila vse potrebno za pravilno izvajanje avtorskega prava v naši državi, odpravi škodljive privatne posrednike in vzela to stvar v svoje roke na korist domače umetniške produkcije in v polni solidarnosti z udruženji inozemskih avtorjev. Soglasno izglasovano resolucijo so v imenu 128 članov UJMA podpisali sledeči gospospe:

Prof. Emil Adamič, skladatelj (Ljubljana), Srečko Albini, skladatelj, ravn. opere v pokouju (Zagreb), Julijo Albini, založnik (Zagreb), N. Ballon, skladatelj (Beograd), Jovan Bandur, skladatelj, dirigent nar. poz. (Beograd), Krešimir Baranović, skladatelj, ravn. opere (Zagreb), Stanislav Bičič, skladatelj (Beograd), Matija Brav-

ničar, skladatelj (Ljubljana), Vinko Chudoba, avtor (Zagreb), Blanka Chudoba, libretistinja, Samuel Čaček, skladatelj, Josip Doczy, skladatelj, Anton Dobronić, skladatelj, prof. Muzičke akademije (Zagreb), Dragutin Domjanič, književnik (Zagreb), prof. Franjo Dugan, skladatelj, prof. Muzičke akademije (Zagreb), E. Glog, skladatelj, Jakob Gotovac, skladatelj, dir. Nar. kazališta (Zagreb), Josip Hatze, skladatelj (Split), Ziga Hirschler, skladatelj (Zagreb), B. Joksimović, skladatelj (Beograd), Oskar Josefovič, skladatelj, dir. Nar. kazališta (Zagreb), Petar Krstić, skladatelj, insp. min. prosvete (Beograd), Božidar Kunc, skladatelj, prof. Muz. akademije (Zagreb), Fran Lhotka, skladatelj, rektor Muz. akademije (Zagreb), Mihovil Logar, skladatelj (Beograd), prof. Franjo Lučič, skladatelj, prof. Muz. akademije (Zagreb), F. Mačejovski, skladatelj (Sarajevo), Kosta Manojlovič, skladatelj (Beograd), Ivan Matetič, skladatelj, tajnik Muz. akademije (Zagreb), Josip Molnar, skladatelj, dr. Pavao Markovac, skladatelj in glasbenik, kritik, Ivo Muhvič, višji vojni kapelnik (Zagreb), Lavoslav Novak, skladatelj, Krsto Odač, skladatelj, prof. Muz. akademije (Zagreb), Dragutin Orelj, skladatelj (Beograd), Svetolik Pašcan, skladatelj (Novi Sad), Zorko Prelovec, skladatelj, urednik glasbenega lista »Zborje« (Ljubljana), Večeslav Rendla, skladatelj, višji vojni kapelnik (Beograd), Rihard Rosskamp, založnik (Zagreb), prof. Pera Stojanović, skladatelj (Beograd), Stanislav Stražnicki, prof. Muz. akademije (Zagreb), Lujo Šarneck-Kavič, skladatelj in glasbeni kritik (Zagreb), Rihard Šimacek, skladatelj, L. M. Škerjanc, skladatelj in prof. konservatorija (Ljubljana), prof. dr. Božidar Sirota, skladatelj (Zagreb), Ivo Tijardović, skladatelj (Split), Velmar Janković, književnik in tajnik udruženja dramskih avtorjev (Beograd), Večeslav Vedral, skladatelj (Beograd), Mihajlo Vuk-Dravogvič, skladatelj in dirigent »Stankovića« (Beograd), Danica Zajc, za pravne nasl. Ivana pl. Zajca (Zagreb).

Skupščina je pokazala veliko solidarnost, potekla je v najlepšem redu. Prisostvovali ji je tudi predsednik organizacije gostilničarjev in hotelirjev T. Kaufmann, ki je prisrčno pozdravil novo akcijo avtorjev. Člani UJMA, ki so iz udruženja izstopili na podlagi napačnih informacij AC, zopet vstopajo. Organizacija bo pod večim

Radio

Izveček iz programov

Sobota 24. septembra
LJUBLJANA 12.15: Plošče. — 12.45: Dnevne vesti. — 13: Čas, plošče. — 18: Salonski kvintet. — 19: Gimnastične vaje. — 19.30: Zabavni kotiček. — 20: Prenos opere iz Zagreba. — 22: Čas, poročila, salonski kvintet.

Nedelja 25. septembra.
LJUBLJANA 9.30: Cerkvena glasba. — 10: Versko predavanje. — 10.30: Ob 70letnici Slomškove smrti. — 11: Salonski kvintet. — 12: Čas, poročila, plošče. — 15.15: Slomškova proslava. — 15.45: Prenos koncerta iz Konjice. — 17.15: Čitje. — 20: Pester večer. Izvajata gđ. Barbičeva in g. Rasberger. — 21.15: Salonski kvintet. Vmes napoved časa in poročila.

BEograd 12.30: Orkestralni koncert. — 17: Opereta. — 19: Jugoslovenska glasba. — 20: Lahka glasba. — 21.05: Pesmi in plesi. — 22.55: Ciganska godba. — ZAGREB 11.30: Operne arije. — 17.30: Plesna glasba. — 20.30: Poljuden koncertni večer. — 21.10: Komorna glasba. — 22: Orkester. — PRAGA 19: Godba na pihala. — 20: Operetni večer. — 21.10: Orkester. — 22.35: Godba za ples. — BRNO 19: Program kakor v Pragi. — VARŠAVA 18.25: Klavirski koncert. — 20: Orkester. — 22: Plesna glasba. — DUNAJ 10: Klavir in orgle. — 11: Simfonični koncert. — 13.30: Zborovsko petje. — 15.20: Komorna glasba. — 17: Lahka godba. — 19: Orkestralni in pevski koncert. — 20: Opereta. — 22.30: Godba za ples. — BERLIN 20: Prenos opere iz Kölna. — Plesna glasba. — KÖNIGSBERG 20.10: Prenos opere »Gejša«. — Godba za ples. — MOHLACKER 19: Pevski večer. — 20: Poljuden koncertni večer.

Z uporabo

VITEKOVE VAREKINE se prihrani kuhanje perila, se prihrani na kurjavi in času.

OTVORITVENO NAZNANJO!

Čenjenemu občinstvu vjudno naznanjam, da sem otvoril na Mikošičevi cesti, palača GRAFIKE

FRIZERSKI SALON ZA GOSPODE IN DAME

In posebni oddelek (toaleta) umivalnico za potujoče goste. — Izvrševal bom friziranje, trajno kodranje, manikure, barvanje las, masažo in vsa v to stroko spadajoča dela solidno in po zmernih cenah. — Se priporoča. 11665

Šijaković Matko, frizer za gospode in dame.

JAVNA ZAHVALA.

Moj mož g. Pavel Boruta, ki je bil kot »JUTROV« naročnik zavarovan za slučaj smrti vsled nezgode na Din 10.000.—, se je dne 19. maja t. l. v Mariboru smrtno ponesrečil in kasneje vsled zadolženih poškodb umrl. Zavarovalnica in pozavarovalnica »TRIGLAV« mi je takoj po ureditvi vseh formalnosti izplačala gornji znesek, vsled česar se ji tam potim kar najlepše zahvaljujem ter jo vsakomur toplo priporočam. 11644

Jarše, dne 20. septembra 1932.

JOSIPINA BORUTA.

Oglasi v „Jutru“ imajo
siguren uspeh

